

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Iveta Lávičková

Výchovné styly rodičů a spokojenost v partnerském vztahu

Parenting styles and satisfaction in a romantic relationship

Praha, 2022

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc.

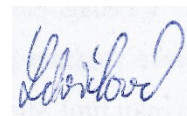
Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala především doc. PhDr. Iloně Gillernové, CSc. za její odborné vedení této práce, za cenné rady a nezdolnou trpělivost. Také bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Lence Šulové, CSc., která mi zpočátku pomohla se zorientovat v problematice a navedla mne správným směrem. Vřelé díky patří taktéž Mgr. Jiřímu Lukavskému, Ph. D., který mi zase pomohl v otázce statistiky, a Mgr. Zuzaně Štěrbové, Ph. D., které můžu děkovat za cenné rady v rámci diplomového semináře. V neposlední řadě bych ráda touto cestou poděkovala svým blízkým, kteří mi byli velkou oporou při psaní této práce. Velké díky patří také všem, kteří se tohoto výzkumu zúčastnili, bez Vás by tato diplomová práce nikdy nevznikla.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11.4. 2021

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Lávičková', enclosed in a light blue rectangular box.

Bc. Iveta Lávičková

Abstrakt:

Tato diplomová práce se především zabývá souvislostí mezi výchovnými styly v rodině a partnerskou spokojeností. V literárně přehledové části práce jsou shrnuty poznatky zejména ze zahraničních zdrojů o výchovných stylech a partnerské spokojenosti.

Ve výzkumné části jsou tyto proměnné sledovány pomocí především kvantitativních metod na vzorku, který se skládá ze 49 rodin. Zejména má diplomová práce za cíl zjistit souvislost mezi shodou výchovných stylů rodičů a toho, zda má tato shoda či neshoda vliv na partnerskou spokojenost. Souvislost mezi postojem k výchově obou rodičů a partnerskou spokojeností je zkoumána i pomocí doplňkových otázek, které byly vytvořeny speciálně pro tento výzkum. Práce je zajímavá tím, že zahrnuje děti rodičů, tím je umožněno zkoumat i to, zda vidí rodiče a jejich děti výchovné styly stejně či odlišně, v této práci je zkoumán korelační vztah mezi těmito výpověďmi rodičů a dětí.

Klíčová slova: výchova v rodině, výchovné styly, partnerský vztah, partnerská spokojenost, emoční vztah k dítěti, výchovné řízení rodičů

Abstract:

This thesis mainly explores connection between parenting styles in the family and partner satisfaction. The literature review summarizes especially knowledge from foreign sources about parenting styles and couple satisfaction.

In the research part, these variables are explored using mainly quantitative methods on a sample that includes 49 families. Main aim of this thesis is exploring of relationship between congruence of parenting styles and couple satisfaction. The connection between the attitude to the upbringing of both parents and couple satisfaction is investigated by means of additional questions, which were created especially for this research. This thesis is interesting because it includes the children of these parents. Thus it is possible to examine whether parents and their children see parenting styles in the same way or differently. In this thesis is explored correlation between these statements of parents and children.

Keywords: upbringing in family, parenting styles, romantic relationship, couple satisfaction, emotional relationship to child, parental control of upbringing

Obsah

Úvod	6
Literárně přehledová část.....	8
1 Výchova a výchovné styly rodičů	8
1.1 Rodičovství a výchova v rodině.....	8
1.2 Výchovný styl	10
1.2.1 Stručný přehled vývoje výchovných stylů.....	10
1.2.2 Analyticko – syntetický model způsobu výchovy	14
1.2.3 Aspekty ovlivňující charakter výchovného stylu.....	17
1.2.4 Výchovné působení rodičů na dítě	18
1.2.5 Výchovné styly v kontextu členů rodiny	19
2 Partnerský vztah a partnerská spokojenost	25
2.1 Partnerský vztah	25
2.1.1 Manželství.....	27
2.1.2 Rozvod.....	29
2.1.3 Další manželství a partnerství.....	30
2.2 Spokojenost a jeho vymezení v rámci partnerského vztahu.....	31
2.3 Atributy spokojenosti partnerského vztahu	32
2.3.1 Věk a doba trvání manželství.....	33
2.3.2 Věkový rozdíl.....	34
2.3.3 Finanční situace v rodině a stupeň vzdělání partnerů	34
2.3.4 Náboženství	35
2.3.5 Přítomnost dětí	35
2.3.6 Sexuální vztah	37
3 Výchovné styly a spokojenost v partnerském vztahu.....	38
3.1 Coparenting ve vztahu k partnerské spokojenosti.....	40
3.2 Výchova a partnerská spokojenost ve znovusložených rodinách	42

Výzkumná část	45
4 Výzkumný problém	45
5 Cíle výzkumného projektu	45
6 Výzkumné hypotézy	45
7 Design výzkumného projektu.....	46
7.1 Typ výzkumu	46
7.2 Metody získávání dat.....	46
7.2.1 Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy v rodině	46
7.2.2 Dotazník partnerské spokojenosti – CSI (Couples Satisfaction Index)	47
7.2.3 Doplnkové otázky	48
7.3 Metody zpracování a analýzy dat.....	49
7.4 Etika výzkumu	49
8 Výzkumný soubor.....	50
8.1 Rodiče.....	51
8.2 Děti a adolescenti	53
9 Výsledky	53
9.1 Deskriptivní statistiky.....	53
9.2 Testování hypotéz	63
9.3 Další výsledky.....	66
10 Diskuze.....	71
10.1 Diskuze výsledků.....	71
10.2 Limity výzkumu	75
11 Závěr	78
Seznam použité literatury	79
Seznam obrázků	89
Seznam tabulek	90
Seznam příloh.....	92

Úvod

Téma této diplomové práce, „Výchovné styly rodičů a spokojenost v partnerském vztahu“, jsem si vybrala, neboť mi přijde velmi důležité ho probádat. Ano, každého napadne a je vcelku „profláknuté“ to, že když si rodiče nerozumí ve výchově svých dětí a mají odlišné názory, může to vést k neshodám v partnerském vztahu, ale vede tento odlišný pohled na výchovu až k nespokojenosti mezi partnery? Nicméně i přesto si říkám, že hlubší porozumění této souvislosti by mohlo alespoň trochu přispět psychologické praxi. Tím spíše, že se tento výzkum dotýká i názoru dětí, který se v mnohých publikacích v minulosti příliš neobjevoval.

Souvislost mezi výchovnými styly a partnerskou spokojeností se samozřejmě zkoumala již v mnohých výzkumech, zejména pak v zahraničních. Spory ve výchově jsou pro některé autory dokonce jedním z mnoha faktorů, které mohou vést k nestabilitě partnerského vztahu a důvodem, proč vyhledat manželskou poradnu (Mahoney et al., 1997), a někteří jej vidí jako jeden z možných faktorů, které vedou dokonce k rozpadu manželství (Prokopec et al., 1973). Navíc, pokud jsou v rodinách neshody a partneři nejsou spokojeni ve vztahu, může se tento negativní pocit přesunout na děti, které to pak může velmi ovlivňovat v jejich zdravém vývoji (Teubert & Piquart, 2010). I proto tuto problematiku považuji za velmi důležitou. Co je nutné dodat, v tomto výzkumu je předmětem zejména tradiční pojetí rodiny, tzn. uspořádání otec – matka – dítě. Předmětem jsou také rodiče v partnerském vztahu bez ohledu na to, zda jsou či nejsou v manželském vztahu.

Literárně přehledová část této práce je rozdělena do 3 kapitol. 1. z kapitol se věnuje nejprve výchově v rodině a rodičovství. V neposlední řadě se kapitola věnuje zejména výchovným stylům v rodině, faktorům, které mohou vést ke vzniku určitého výchovného stylu. Dále se pak kapitola věnuje působení výchovného stylu na dítě, výchovným stylům v kontextu celé rodiny či stručnému historickému přehledu vývoje výchovných stylů, přičemž zvláštní důraz dávám na analyticko – syntetický model Jana Čápa a jeho kolegů, neboť se právě o tento model diplomová práce nejvíce opírá ve výzkumné části. Druhá kapitola se věnuje partnerskému vztahu, manželství, rozvodu či dalšímu manželství/partnerství. Zejména se kapitola věnuje partnerské spokojenosti a základním vybraným aspektům, které mohou ke spokojenosti či nespokojenosti vést. Poslední kapitola propojuje základní dvě proměnné a snaží se o syntézu. V této kapitole můžeme nalézt i například podkapitulu věnující se kooperaci rodičů při výchově (coparentingu) a jakou roli hraje ve spokojenosti v partnerském vztahu, na závěr je dodána ještě podkapitola, která se věnuje předešlým tématům ve spojení se znovusloženými rodinami.

Výzkumná část této práce pak zkoumá souvislost mezi výchovnými styly rodičů a partnerskou spokojeností, konkrétně si tato část práce klade za cíl zjistit spojitost mezi shodou výchovných stylů rodičů a partnerskou spokojeností. Dále práce zjišťuje míru shody výpovědí dětí a jejich rodičů týkajících se výchovných stylů. V neposlední řadě práce zahrnuje názory samotných rodičů na neshody ve výchově s partnerem a jejich vliv na partnerskou spokojenost či určité příčiny neshod partnerů v oblasti výchovy.

Vzhledem k tomu, že není mnoho výzkumů, které by zkoumaly souvislost mezi partnerskou spokojeností a výchovnými styly, má výzkum spíše charakter poznávací.

Diplomová práce je citována dle platné revidované verze normy APA (American Psychological Association, 2020).

Literárně přehledová část

1 Výchova a výchovné styly rodičů

Tato kapitola pojednává o tématech jako je rodičovství a výchova v rodině, ale především pojednává o výchovných stylech. Konkrétněji se část o výchovných stylech zaměřuje na dosavadní teoretické koncepty výchovných stylů, na výchovné styly a vývoj dítěte či na výchovné styly v kontextu celé rodiny.

1.1 Rodičovství a výchova v rodině

Rodina je sociokulturní prostředí, ve kterém dochází ke vzájemnému ovlivňování jejími členy, a zejména dochází uvnitř rodiny k formování dítěte a dotváření jeho osobnosti (Sirková, 2011). Dalo by se říci, že rodina představuje významné sociální a edukační prostředí pro vývoj a rozvoj dítěte, rodina se také podílí na uspokojování potřeb svých členů (Gillernová, 2009b).

Zdravá rodina je dle L. Šulové soudržná, ale s respektem k autonomii každého člena. Rodina by měla být adaptibilní, měla by umět kreativně řešit vzniklé konflikty s ohledem na všechny okolnosti, popřípadě umět změnit strukturu rodiny, pravidla či role. Zdravá rodina poskytuje svým členům dostatek podpory, zájmu a zaujetí. Zdravá rodina je především stabilní. Dle stejné autorky má rodina také několik funkcí. Mezi základní funkce rodiny lze zařadit funkci biologickou/reprodukční, avšak v dnešní době tato funkce nemusí vždy platit, neboť existuje nespočet bezdětných rodin i z vlastní vůle. Rodina může zajišťovat materiální a ekonomickou funkci. V neposlední řadě nelze opomenout funkci výchovnou a socializační, kde jde především o předávání hodnot dítěti. Rodina může mít také funkci emocionální, je velmi příznivé, pokud má jedinec pocit, že se vždy někam může vrátit, kde má své zázemí (Šulová, 2011a).

S rodinou úzce souvisí i pojem **rodičovství**, což je široký konstrukt, který zahrnuje relativně stabilní a trvalé postoje a chování týkající se výchovy matky i otce dítěte nebo dětí (Smetana, 1995). Nicméně rodina a rodičovství mají zároveň charakter dynamický, rodina a její členové se v průběhu času mění, postupně se může měnit výchova i charakter interakcí uvnitř rodiny (Gillernová, 2009b). Rodičovství je také dle Vágnerové (2007) jeden z nejzásadnějších momentů a projevem generativity dospělého věku. Rodičovská role je důležitou součástí identity dospělého člověka.

Balter se domnívá, že lze rodičovství hodnotit dle toho, zda jsou rodiče schopni zajistit dítěti základní fyzické a psychické potřeby, přiměřenou sociální a kognitivní stimulaci, emocionální

podporu a poskytování ochrany. Zároveň do rodičovství vstupuje mnoho faktorů, které jej může ovlivnit, například historické období, kultura, politické přesvědčení, socioekonomická situace či to, zda jde o rodičovství heterosexuálního páru či homosexuálního. Rodičovství je velmi složitý systém plný hodnot, chování či rolí členů rodiny. Každopádně jednou z nejzásadnějších charakteristik rodičovství je zřejmě to, jakým způsobem rodiče vychovávají své dítě (Balter, 2005).

Jak je nejspíše zřejmé, k rodičovství neodmyslitelně patří i výchova. **Výchova** v rodině „se chápe jako vzájemné působení vychovatelů a vychovávaných, jako zvláštní případ sociální komunikace a interakce“ (Čáp, 1993, s. 313). Jedlička (2017, s. 10) vidí výchovu jako „soustavný, systematický a vědomě řízený proces, v němž si lidský jedinec osvojuje dovednosti, znalosti, hodnoty a postoje, které mu umožňují funkční zapojení do občanské společnosti.“ Zároveň výchova patří mezi vnější faktory, které determinují vývoj osobnosti dítěte. Nutno podotknout, že mimo výchovy působí na rozvoj osobnosti i např. dědičnost či nahodilé vlivy společenského i přírodního prostředí (Čáp, 1996), je tedy třeba brát vždy v potaz i ostatní aspekty při určování vlivu výchovy na dítě.

Výchova má také mnoho podob, záleží na tom, v jaké sféře je jedinec vychováván. Říčan ve své publikaci rozlišuje různé podoby výchovy. Výchova může mít podobu např. finanční, mediální, sexuální či spirituální (Říčan, 2013). Je zjevné, že výchova je velmi komplexní, a na dítě lze výchovně působit v mnoha oblastech.

Výchova je i velmi jedinečná. Pro dosažení určitého výchovného cíle volí každý rodič rozmanité způsoby a výchovné prostředky, které se mohou lišit v závislosti na daném člověku. Rodiče volí například způsoby takové; kladení požadavků a kontrola jejich plnění, vysvětlování a přesvědčování, pochvaly a napomínání, odměny a tresty, působení osobním příkladem, činnostmi, využitím vlivu malé skupiny a jiné (Čáp, 1996).

Výchova má své místo ve společnosti již velmi dlouho, zároveň se v průběhu času mění závisle na zdravotní a pedagogické osvětě v dané společnosti. Některé zdroje, např. Čáp ve své publikaci, zmiňují různé trendy napříč časem. Například ve výchově dříve ve světě platilo, že matky měly vychovávat své děti velmi důsledně a s přísným režimem. Často se v rodinách dodržoval denní pořádek/režim, tzn. doba krmení, spánku dítěte, nechalo se hladové dítě vybrečet, nekonejšilo se, nechovalo se... O pár desítek let se zastával zase jiný názor. Vznikl koncept „**teplé hnízdečko**“, tzn. že dítě naopak vyžaduje něžné projevy pečovatelské osoby, aby se zabránilo vzniku různým úzkostem. U nás došlo k podobným změnám (Čáp, 1993).

Dodnes je spíše zastáván druhý názor. Matějček byl zastáncem toho, že nezávisí pouze na biologickém rodičovství, to není cesta ke správné výchově a citové vazbě, mnohem zásadnější je samotné chování rodičů, které je založené na psychologickém rodičovství, tzn. vnitřním, psychickým a citovým přijetím dítěte. Nutno podotknout, že výchova se primárně situuje v rodině, nicméně na dítě a jeho rozvoj působí i vnější činitelé, např. škola, kamarádi nebo i sousedé od vedlejšího domu, záleží, s kým bývá dítě v kontaktu. Děti pak mají tendenci napodobovat chování a jednání, způsob života, řešení náročných situací, vztahy s druhými podle těchto „vzorů“ (Matějček, 2015). Primárně si dítě hledá svůj vzor právě u rodičů, pokud ho v nich ale nenajde, může si ho najít i v učitelovi či jiné osobě v okolí (Čáp, 1993). V některých případech mohou tyto vnější činitelé působit na dítě až „spásně“, a to v tom případě, kdy děti pocházejí z nepříznivých rodinných podmínek. Například u dětí vyrůstající v rodině, kde převládá záporný emoční vztah s rodiči, je velmi příhodné, pokud mají v blízkém okolí někoho dalšího, kdo by jim poskytoval teplou a vřelou náruč (Čáp & Mareš, 2007).

1.2 Výchovný styl

Psychologický fenomén **výchovný styl**, jež bychom mohli chápat jako konstrukt, který vyjadřuje zásadní momenty vzájemné interakce a komunikace dospělých s dětmi, lze v něm vysledovat jedny z nejzásadnějších aspektů interakce rodičů s dětmi, tj. emoční vztah a výchovné řízení (Gillernová, 2009b). Projevuje se volbou a užitím různých výchovných praktik, metod a postupů, za účelem co nejlépe vychovat své dítě (Čáp, 1996). Rodičovský (výchovný) postoj se vytváří již před narozením dítěte, jsou to představy, ideály, někdy úzkosti a obavy, vědomosti a zkušenosti rodičů, je to očekávání, jaké dítě bude, jak se bude vyvíjet či čeho v životě dosáhne (Matějček, 2013).

1.2.1 *Stručný přehled vývoje výchovných stylů*

V roce 1939 přispěl významný psycholog K. Lewin ke vzniku **tří stylů vedení**. Se skupinou výzkumníků rozdělili školáky do tří skupin. Každá skupina měla odlišný styl vedení, tj. autokratický, sociálně integrační (demokratický) a liberální styl. Dle autorů **vychovatel s autokratickým vedením** hodně rozkazuje, hrozí, trestá, nerespektuje přání dětí, má malé porozumění, determinuje žáky svými zkušenostmi, poskytuje málo samostatnosti a iniciativy. **Vychovatel s liberálním vedením** je charakteristický tím, že děti vede velmi málo nebo vůbec, neklade moc požadavků, pokud nějaký má, nekontroluje jejich splnění. A nakonec **vychovatel se sociálně integračním stylem** dává dětem přehled o celkové činnosti skupiny a jejích cílech, s rozumem udílí příkazy, podporuje iniciativu, místo trestání jde spíše příkladem, je schopen dát dětem na vybranou mezi několika možnostmi při řešení problému, je otevřen diskuzi, vede

děti ke samostatnosti a individualitě. Ve výzkumu se pak ukázalo, že při sociálně integračním stylu vedení byla činnost dětí efektivnější a vytrvalejší, v komunikaci s dospělým se objevovala větší kooperace, ubylo agrese a klima ve třídě bylo klidné a radostné. Při vedení liberálním a autokratickým stylem tomu bylo naopak, tyto styly se nejevily tak příznivě (Čáp & Mareš, 2007; Lewin et al., 1939).

Podrobněji se však výchovou a zejména pak výchovnými styly začala zabývat například D. Baumrind. Díky svým studiím předškolních dětí a adolescentů vybudovala dodnes používané **čtyři základní styly výchovy**, které jsou velmi podobné stylům vedení Lewina a kolegů. Jedná se o autoritářský (authoritarian style), autoritativní (authoritative style) a tolerantní styl výchovy (permissive style) – někdy jsou tyto styly nazývány jiným výrazem, např. tolerantní styl, který můžeme dohledat i pod názvem permisivní, liberální či „laissez-faire“ styl. Později Baumrind připojila další styl výchovy – odmítavý styl výchovy (disengaged style, rejecting/neglect style).

Autoritářský styl výchovy se dle Baumrind vyznačuje rigiditou, potlačováním, konvenčností, orientací na sílu, hierarchií, represivitou a donucovací silou. Na druhé straně **tolerantní styl výchovy** je charakteristický vysokou úrovní emoční opory, ale nízkou disciplínou/kontrolou. U dětí mnohdy chybí asertivita a může se u nich objevit nižší kognitivní kompetence (Baumrind, 1967,1971,1991,2013). Oba tyto styly jsou spíše spojovány s negativními dopady na dítě (Baumrind, 1989; Chao, 2001; Park & Bauer, 2002; Steinberg et al., 1991). **Odmítavý styl výchovy** je typický nezájmem o dítě ze strany rodičů, minimálním či žádným kladením požadavků a záporným emočním vztahem (Maccoby & Martin, 1983).

Autoritativní styl výchovy se dle Baumrind (2013) i jiných kolegů (např. Darling & Steinberg, 1993) jeví jako velmi příznivý styl výchovy. Vyznačuje se podporou soběstačnosti, motivací k úspěchu, flexibilitou, vřelostí, upřímností, rovností, takový rodič je pro rozvoj autonomie dítěte, je podporující, láskyplný, asertivní, snaží se o rovnováhu mezi láskou a kontrolou (Baumrind, 2013). Dle Baumrind (1989,1991) autoritativní styl pomáhá dětem rozvíjet instrumentální kompetenci, která se vyznačuje psychosociální zralostí, spoluprací s vrstevníky a dospělými, akademickým úspěchem a zodpovědnou nezávislostí. Dokonce je dle výzkumu Baumrind (1991) známo, že děti vyrůstající v autoritativním stylu výchovy mají nižší riziko projevů jakýchkoliv problémů v chování, včetně zneužívání návykových látek.

Dalšími autory, kteří se věnovali výchovnými styly, a zároveň navázali na práci Baumrind, byli Maccoby a Martin. Ve svém výzkumu se autoři pokusili o zachycení funkce rodičovského stylu. Zdůrazňují důležitost 2 dimenzí chování rodičů; náročnost (demandingnes) a vnímavost

(responsiveness), o které se i Baumrind později opírá ve svých publikacích. **Náročnost** vyjadřuje určitou míru nároků na dítě ze strany rodičů. Má dvě složky – **monitorování** (monitoring) a **konfrontační kontrolu** (confrontive control). Monitorování poskytuje dětem jakousi životní strukturu, řád a předvídatelnost. Konfrontační kontrola má za cíl formovat chování dítěte. Druhou složku, **vnímavost**, můžeme chápat jako míru vřelosti a podpory ze strany rodičů. Vnímavost se týká také toho, jak jsou rodiče naladěni na zranitelnost svých dětí (Maccoby & Martin, 1983). Dle Baumrind má autoritářský styl vysokou náročnost, ale nízkou vnímavost. Autoritativní styl má obě dimenze vysoké, rodiče sice kontrolují a dávají dětem jasná pravidla, ale přesto nejsou dotěrný či restriktivní, jejich náročnost působí spíše podpůrně. Zároveň jsou vnímavý vůči svým dětem. Tolerantní styl má vysokou vnímavost, ale nízkou kontrolu a odmítavý styl má obě dimenze nízké (Baumrind, 1991).

Nutno tedy ještě podotknout, že Baumrind rozlišuje **2 typy kontrol**; konfrontace a donucování/restrikce. **Konfrontace** (confrontive control) je podpůrná, vede dítě k dodržování určitých předem stanovených pravidel. Jde o vzájemnou koordinovanou komunikaci rodič – dítě, tzn. pokud dítě dostatečně rodičům odůvodní nevyhovující pravidla, lze tato pravidla poupravit tak, aby všem vyhovovala. **Donucování** (coercive control) je typické pro autoritářský styl a jde tu spíše o nadvládu rodičů nad dítětem, které musí striktně dodržovat pravidla bez jakékoli možnosti zásahu a úpravy. Donucování je manipulativní, rušivé, omezující, represivní a narušující autonomii (Baumrind, 2013).

Darling a Steinberg se ve svém článku pokusili o integrativní pohled na výchovné styly a vytvořili tzv. **kontextuální model výchovných stylů**. V první řadě rozlišují rodičovské postupy (parenting styles) a styl rodičovství (parenting practices). Oba tyto pojmy mají odlišné cíle vzhledem k výchově. Dle autorů je potřeba tyto dva pojmy rozlišovat především pro lepší pochopení ovlivňování vývoje dítěte (Darling & Steinberg, 1993).

Kontextuální model výchovných stylů Darlinga a Steinberga se zakládá na cílech, hodnotách, a především rodičovských postupech, stylu rodičovství a jejich výstupů. **Rodičovský postup** bychom mohli chápat na příkladu – pokud je např. cílem školní prospěch dítěte, postupy jsou následující; rodiče poskytnou dítěti dostatek času na domácí úkoly nebo zjišťují známky dětí apod. **Styl rodičovství** je částečně vyjádřen určitými praktikami, které jsou součástí chování rodičů, z toho vyplývá, že ne každý rodič se chová zcela identicky. Např. jeden rodič může vyžadovat dokončit domácí úkol hned po příchodu domů ze školy a druhý rodič nechá svoje dítě nejprve odpočinout, a pak až vyžaduje plnění jeho povinností. Jedná se o jakýsi postoj rodiče k dítěti (Darling & Steinberg, 1993).

Tyto praktiky mají přímý vliv na socializační cíle, tzn. čeho chce dítě dosáhnout. Styl rodičovství má naopak vliv na realizaci změn rodičovských postupů, zmírňuje vztah mezi konkrétními postupy a konkrétními výsledky vývoje (př. transformací povahy interakce rodič – dítě a otevřeností dítěte vůči socializaci; př. zapojení rodičů do výuky může vést děti k lepší výkonnosti ve škole (Stevenson & Baker 1987)).

Darling a Steinberg vyzdvihují v tomto vzorci autoritativní styl výchovy. Celkově tento styl může vést děti k lepším výsledkům, může mít tu vlastnost, že se zvýší účinnost praktik prostřednictvím jejího vlivu na otevřenost dítěte vůči socializaci (např. snaha dítěte učinit rodiče hrdý v této doméně, která je pro rodiče důležitá). Naopak autoritářský styl může oslabit příznivé účinky (např. nízké zapojení dětí do výuky, neboť cítí vůči učivu odpor, který způsobili rodiče, kteří jim neustále radí, co a jak mají dělat). Autoři zdůrazňují důležitost těchto cílů a hodnot. „Všem“ rodičům závisí na dobrém prospěchu dětí, ale ne každý rodič umí použít takové praktiky, aby dítě opravdu dobrý prospěch mělo (Darling & Steinberg, 1993).

Kritici Baumrind teorie, Greenspan a Stephen, navrhli nový model, ve kterém jsou zahrnuty nejen domény, jako je **náročnost** a **vnímavost**, ale i **tolerantnost** (tolerance). Říkají, že v tradiční typologii vytvořené Baumrind není místo pro některé typy rodičů. Jsou to striktní klastry, kam má každý rodič zapadat, nicméně v životě není nic tak přesně dané. Každý rodič je individuální, a ne každý spadá do jednoho ze čtyř stylů, které autorka vytvořila. Zmiňování autoři také kritizují samotný autoritativní styl. Domnívají se, že rodiče používající tento styl, až moc stanovují limity a standardy svým dětem, to pak může vést u dětí k potížím vyjadřovat své emoce, disciplína tak ztrácí svou posilovací hodnotu, a to může vést i k odepření možnosti vytvořit si autonomii v oblasti prosociálního chování. Autoři naopak vyzdvihují **harmonické rodičovství**, které je charakteristické tím, že rodiče nestanovují za každou cenu limity, pouze v krajním případě, nechávají svým dětem absolutní autonomii, sledují ho i kontrolují, ale nezasahují. Rodiče jsou adaptivní ve stanovování limitů. V tomto stylu je zásadní tolerantnost, která tolik chybí v předešlém tradičním modelu. Dle autorů je autoritativní styl oproti harmonickému spíše rigidní (Greenspan a Stephen, 2006).

Nakonec i Baumrind (2013), i další kolegové (Dornbusch et al., 1987; Steinberg et al., 1991) došli k závěru, že ačkoliv autoritativní styl výchovy působí příznivě na rozvoj dítěte, nelze tento pozitivní dopad stylu zobecnit na všechny kultury. Ukázalo se, že autoritativní styl je nejméně účinný u adolescentů asijské a africké národnosti, co se týče akademického úspěchu. Výzkum Baumrind také ukázal, že autoritářský styl nemusí mít vždy negativní konotace. U dívek afroamerického typu může způsobovat tento styl výchovy asertivitu. Autorka dokonce došla

k závěru, že nelze spoléhat pouze na styl výchovy ale i jiné proměnné, jako je sociální prostředí, ve kterém dítě vyrůstá nebo vývojové stádium dítěte (Baumrind, 1971). Můžeme tedy do jisté míry tvrdit, že je autoritativní či harmonický styl výchovy prospěšný, nicméně je vždy na místě se také zamyslet nad danou kulturou či jinou proměnnou, která by mohla hrát roli při vývoji dítěte.

1.2.2 Analyticko – syntetický model způsobu výchovy

Analyticko – syntetický model způsobu výchovy je také znám jako **model devíti polí**. Za tímto modelem stojí autor Jan Čáp se svými kolegy. Jde o analýzu a syntézu různých kombinací a interakcí dimenzí a dílčích momentů při výchově. Na základě tohoto modelu vznikla i dotazníková metoda, měřící způsob výchovy v rodinách – Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy v rodině (Čáp & Boschek, 1994).

Dle Čápa a Boschka (1994) jsou základním konceptem této teorie dvě dimenze – emoční vztah a výchovné vedení (řízení). Obě dimenze mají dvě komponenty. **Emoční vztah** má komponentu kladnou a zápornou, z toho plyne, že emoční vztah může být buďto kladný, extrémně kladný, střední, nebo záporný. **Kladný emoční vztah** (případně extrémně kladný emoční vztah) se u rodičů vyznačuje např. očním kontaktem, laskavým pohledem a tónem řeči, nasloucháním dětí, vzájemnou komunikací probíhající v příjemné atmosféře, vzájemným pomáháním, láskyplným dotekem, povzbuzením v každodenních věcech, ale i ve vážnějších starostech, spoluprožíváním emocí s dítětem, kladným hodnocením dítěte, akceptováním dítěte takového, jaký je nebo příznivým klimatem při společných činnostech (Čáp & Mareš, 2007; Gillernová, 2003). Tento láskyplný vztah rodičů k dítěti je předpokladem příznivého vývoje dítěte.

Podle Gillernové při **záporném emočním vztahu** rodič – dítě chybí tyto projevy kladného emočního vztahu, nebo jich je málo. Rodiče se záporným emočním vztahem k dítěti, svoje dítě málokdy pochválí, dobrý výkon berou jako samozřejmost, mají tendenci neustále dítě kritizovat, trestat či srovnávat s „úspěšnějším“ dítětem či sourozencem. Rodiče nemají na dítě příliš času a pokud ano, probíhá toto trávení společného času v nepříjemném emočním klimatu. **Střední emoční vztah** se vyznačuje rovnováhou kladné a záporné komponenty. Nicméně může nabývat i ambivalentní podoby, kde jeden rodič je spíše emočně chladný a odmítající a druhý naopak emočně kladný ve vztahu k dítěti. Nebo se takovýto ambivalentní vztah může objevit pouze u jednoho rodičů, kdy může dítě zmást tím, že mu sděluje nějakou informaci jinak verbálně, a přitom neverbálně také úplně jinak (Gillernová, 2003). Např. rodič dítěti vyčítá určitou věc (verbální komunikace), nicméně usmívá se u toho (neverbální komunikace).

Gillernová popisuje komponenty **výchovného řízení**, jež jsou požadavky a volnost, z nichž pak vznikají různé typy výchovného řízení – silné, střední, rozporné a slabé řízení. Výchovné řízení je vedení dítěte, nejlépe adekvátní formou kladení požadavků a jejich kontroly ve výchově. Příznivé řízení je charakteristické přiměřeností a srozumitelností hranic a pravidel. Při **silném řízení** rodič často dítěti něco přikazuje či zakazuje, rozhoduje za dítě, kontroluje plnění a dodržování příkazů a zákazů a požaduje mnohdy jen ten nejlepší výkon od dítěte. Dítě má velmi omezený prostor pro to být samostatný, pro vlastní iniciativu a rozhodování. Při **slabém řízení** je rodič velmi tolerantní. Neklade dítěti příliš velké požadavky, a pokud nějaké má, nekontroluje jejich plnění. Dítěti takové řízení umožňuje velkou samostatnost, rozvoj v oblasti motivační a temperamentové. Nicméně dítě není vedeno k tomu, aby si vytyčovalo cíle pro překonávání překážek a rozvoj vytrvalosti. **Rozporné řízení** je charakteristické nejasností, nepřehledností či zmateností ze strany dítěte. Někdy jsou rodiče přísnější, někdy zase tolerantnější. Nebo se může stát, že jeden rodič zastává spíše tolerantnější řízení, druhý naopak přísnost. V neposlední řadě existují i rodiče, kteří volí spíše zlatou střední cestu ve výchovném řízení. Komponenty požadavky a volnost jsou při tomto **středním řízení** v harmonii. Požadavky se kladou, ale i kontrolují v přiměřené míře. Dítě se postupně učí být odpovědným členem rodiny a bere jako samozřejmost dodržovat určitá pravidla a normy (Gillernová, 2003).

Na základě kombinací těchto různých forem emočního vztahu a výchovného řízení pak vzniká 9 možných rodičovských výchovných stylů, jak můžeme vidět v tabulce č. 1. Např. při kombinaci slabého řízení a záporného emočního vztahu vzniká liberální výchova s nezájmem o dítě, rodiče nechají dítě dělat, co samo chce a jsou vůči němu absolutně lhostejní. Níže pod tabulkou je pak popsáno všech těchto 9 polí stylů výchovy.

Tabulka 1

Model devíti polí způsobu výchovy

EMOČNÍ VZTAH	VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ			
	Silné	Střední	Slabé	Rozporné
Záporný	1 výchova autokratická, tradiční, patriarchální		2 liberální výchova s nezájmem o dítě	3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem
Střední/ záporně – kladný	9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici			
Kladný	4 výchova přísná a přitom laskavá	5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	7 rozporné řízení relativně vyváženo kladným emočním vztahem
Extrémně kladný			8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	

Zdroj: (Čáp & Mareš, 2007, s. 306)

1. První pole vyznačuje styl, který bychom v tradičním pojetí mohli nazvat autokratický styl výchovy. Jde o přísnou výchovu, kde rodič důsledně vyžaduje plnění požadavků,
2. druhé pole vyznačuje liberální styl výchovy bez požadavků a hranic. Charakteristické také tím, že se ve výchově objevuje nezájem o dítě,
3. tento styl výchovy je typický chladným až odmítavým chováním rodiče spolu s rozporným řízením, které klade mnoho požadavků s poskytováním volnosti, tvoří nepříznivé podmínky pro vývoj dítěte,
4. tato výchova je velmi přísná, ale zároveň je dítěti poskytována láskyplná péče. Působí příznivě na dítě,
5. tento styl výchovy se jeví jako jeden z nejpříznivějších forem výchovy. Ve výchově nechybí vzájemné porozumění a přiměřené řízení bez extrémů,
6. označuje laskavou výchovu, nicméně s nejasností hranic a požadavků,
7. toto pole je charakteristické rozporným řízením, které přináší do výchovy mnoho požadavků s malou kontrolou. Nicméně řízení je vyváženo vřelým emočním vztahem,

8. tento styl výchovy bychom mohli označit jako kamarádkou výchovu. Zde převládá dobrovolné dodržování norem, které souvisí s velmi dobrými vztahy mezi rodičem a dítětem. Dítě velmi rádo plní určité požadavky či úkoly, neboť ví, že je to pro dobro své rodiny, ve které se cítí být akceptováno a milováno,
9. tato výchova je typická pro rozporný emoční vztah, dalo by se říci ambivalentním vztahem (Gillernová, 2003).

1.2.3 Aspekty ovlivňující charakter výchovného stylu

Na výchovný styl a jeho jedinečný charakter, má vliv mnoho proměnných. Způsob výchovy mohou ovlivňovat např. vlastnosti a zkušenosti vychovávajících, vzájemné vztahy a interakce mezi rodičem a dítětem, vlastnosti a zkušenosti vychovávaných dětí, události a změny v podmínkách v nejbližším prostředí dítěte či širší sociokulturní podmínky (Čáp & Mareš, 2007).

V jedné systematické review Vafaenejad a kolegů byly tyto proměnné zkoumány podrobněji. Dle studie může být výchovný styl také ovlivněn například **stavem duševního zdraví rodiče**, takový rodič, který má duševní obtíže se k dítěti může chovat až nepřátelsky a odmítavě. Může přijímat tvrdá pravidla a může dítě fyzicky trestat. Například depresivní rodič má často potíže s projevením pozitivních emocí, proto nedokáže vytvořit příznivé prostředí pro dítě a jeho zdravý rozvoj (Vafaenejad et al., 2019).

Dle Vafaenejad a kolegů nepříznivě působí i **stres ze strany rodičů**. Stres vzniká, např. když požadavky převyšují zdroje rodičů. Takoví rodiče mohou být opět odmítaví vůči dětem, mohou mít tendenci více používat tresty. Ovšem mezi nejzásadnější proměnné, ovlivňující výchovný styl, patří **osobnostní rysy rodičů**. Například co se týče rysů osobnosti dle teorie BIG – 5, neuroticismus může mít tendenci snižovat intimitu ve vztahu. Pokud má rodič vyšší rys „otevřenost vůči zkušenostem“, bývá časté, že vnímá rodičovství jako něco, co ho může obohatit. Svědomití rodiče jsou disciplinovaní a jejich děti je často přijímají jako svůj vzor. Extravertní rodiče se svými pozitivními emocemi vytváří příznivé podmínky pro dítě (Vafaenejad et al., 2019).

Vafaenejad a kolegové dále hovoří o tom, že výchovné styly také mohou formovat **různá traumata z dětství** – např. historie fyzického, sexuálního či emocionálního zneužívání, jsou považována jako rizikový faktor vedoucí k negativním výchovným stylům a k náchylnosti rodičovskému stresu. Traumata rodičů pak mohou mít vliv na vztah s jejich dětmi, tzn. nižší důvěru, jistotu či intimitu. I **partnerská spokojenost** může mít vliv na vytváření výchovných

stylů. Není příliš překvapivé, že páry spokojené v partnerském vztahu vykazují i pozitivní vztahy vůči dětem. Naopak nespokojení rodiče ve vztahu vykazují negativní emoce a ty mohou přenášet na své děti. Partnerský konflikt je stresor a může se mimo jiné projevit v chování vůči dětem, např. vyléváním si hněvu (Vafaenejad et al., 2019).

Další faktor, který může ovlivnit výchovný styl rodiče, je **vlastní výchova**, kterou zažili v dětství od svých rodičů. Dle Matějčka (2013) závisí do jisté míry na výchovných stylech našich rodičů či jiných faktorech, které na nás působily celý život, spolu s tím, jak vychováváme své vlastní děti. Je to podivuhodný koloběh předávání lásky. Rodiče se tedy naučili výchově od svých rodičů a kolik investují rodiče do svých dětí, tolik se jim i další generaci vrátí.

Svou roli může sehrát i **zdravotní stav dítěte**. Například postižení dítěte různého charakteru může velmi zásadně ovlivnit výchovné styly rodičů. Do výchovných stylů je mnohdy přinášén stres, přílišná ochrana dítěte nebo naopak odmítání, popřípadě rodičovské chování kolísá mezi odmítáním a snahou odčinit své chování projevy nadměrné vřelosti (Pešová & Šamalík, 2006). Bez pochyb nemusí jít pouze o zdraví dítěte, proměnná, která sehrává často ve výchovných stylech roli, je i samotný **osobnostní charakter dítěte**, jeho osobnostní rysy, vlastnosti či temperament.

1.2.4 Výchovné působení rodičů na dítě

Propojením dosavadních výzkumů v oblasti vlivu výchovného působení rodičů na dítě bychom mohli říci, že způsob výchovy v rodinách působí do velké míry na prožívání a chování dítěte. Výchovné styly se dotýkají a formují i dílčí aspekty osobnosti dítěte, zejména se jedná o motivaci, emoce, sebehodnocení, úzkostnost, stabilitu/labilitu, podněcování či tlumení kreativity, samostatnost, psychosociální zralost, sociální komunikaci či charakter (Čáp & Boschek, 1994).

Dle Čápa (1994) působí kladný či extrémně kladný emoční vztah (nejlépe ve spojení se středním řízením) příznivě na školní úspěšnost dítěte, tyto děti mají často rozvinuté i zájmové činnosti a jsou spíše emočně stabilnější. Kladný emoční vztah může mít dle autora také dopad na to, zda dítě přijme svou ženskou/mužskou roli, a to zejména ve vztahu otec – syn, dcera – matka. Naopak děti pocházející z rodin se záporným emočním vztahem a extrémní formou řízení (tj. slabé či silné výchovné řízení) může mít vliv např. na špatný školní prospěch dítěte (nicméně, pokud je silné řízení zkombinováno s kladným emočním vztahem, spíše je podporován příznivý školní prospěch dítěte). Děti s nediferencovaným způsobem trávení volného času často pocházejí z rodin se záporným emočním vztahem a slabým či rozporným

řízením. Kombinace záporného emočního vztahu a silného řízení může také vést k nízkému sebevědomí dítěte. Záporný emoční vztah v rodině je spojován často s emoční labilitou, děti jsou pak mnohdy vyvedeny z rovnováhy, nálada má tendenci se měnit, děti mohou být napjaté, dráždivé, nejisté a se zbytečnými obavami (Čáp & Mareš, 2007).

Čáp a Mareš dále rozebírají vliv kladného emočního vztahu na dítě, jež může působit příznivě na charakter dítěte, konkrétně pak na jeho svědomitost, vytrvalost, kooperativnost či altruismus. Na druhou stranu děti z rodin, kde převládá záporný emoční vztah, jsou spíše nesevědomité, nevytrvalé, málo motivované, je u nich nízká kooperace a zesílená agrese (Čáp & Mareš, 2007).

Gillernová ve svém výzkumu zkoumala vliv emočního vztahu a výchovného řízení na trávení společného času rodič – dítě. Ukázalo se, že kladný emoční vztah mezi dospívajícími a rodiči vede k častější realizaci společných aktivit. Je velmi důležité, aby rodič trávil se svým dítětem čas, zejména pro prohloubení vzájemného vztahu. Menší děti berou společně strávený čas s rodiči za odměnu a u těch starších dětí se ukazuje společné trávení času jako velmi příznivá komponenta v rozvoji vzájemných vztahů. Autorka také zmiňuje, že kombinace kladného emočního vztahu se středním či silným řízením podporuje společnou realizaci náročnějších zájmových aktivit (Gillernová, 2009a). Zároveň v jiné své publikaci (Gillernová, 2003) zmiňuje, že naopak v rodině, kde převládá záporný emoční vztah k dítěti, jsou společné aktivity často vynucované, neboť se dítě necítí dobře v takovémto nepříznivém emočním klimatu.

Nicméně nelze přesně říct, že dítě vyrůstající v rodině s kladným emočním vztahem a středním výchovným řízením či extrémně kladným emočním vztahem a slabým řízením, přičemž tyto dvě kombinace se jeví jako nejideálnější styly výchovy (Čáp & Mareš, 2007), se bude vyvíjet „dokonale“, že se nemohou naskytnout problémy ve výchově. Je známo, že na dítě nepůsobí pouze výchova, ale jeho vývoj determinují i jiné proměnné. Nakonec nepříznivý styl výchovy rodičů může vyvážit i někdo jiný, např. prarodič, učitel či kamarád. A naopak i u extrémně kladného emočního vztahu mnohdy nastává nezdravá závislost dětí na laskavosti svých rodičů (Čáp & Mareš, 2007; Gillernová, 2003), což značí fakt, že každá komponenta výchovy může mít svá „ale“.

1.2.5 Výchovné styly v kontextu členů rodiny

Literatura převážně hovoří o mateřské výchově, nicméně ukazuje se, že i otec je nedílnou součástí a často velmi potřebnou ve výchově dětí. Zdá se, že spíše vzájemná koordinace a doplňování obou rodičů ve výchově působí příznivě (Mastrotheodoros et al. 2019). Navíc, zatímco některé výzkumné důkazy potvrzují, že rodičovské styly se liší v závislosti na pohlaví

a věku dítěte (např. Conrade & Ho, 2001; Pychyl et al., 2002), jiné studie tento předpoklad nepotvrzují (např. Russel & Saebel, 1997).

Ti autoři (Branscum & Housely 2018; Gámez-Guadix & Almendros 2015; Mastrotheodoros et al. 2018; Pratt et al. 2019; Russell et al., 1998), kteří se shodli na odlišném použití výchovných stylů dle pohlaví, zjistili, že matky používají spíše autoritativní styl výchovy a jsou více podpůrné, vřelé, na emoce zaměřené, akceptující, udělující autonomii a více tráví s dětmi čas, např. povídáním si. Otcové se často jeví autoritářsky, hlavně co se týče disciplíny, jsou více trestající či omezující ve výchově svých dětí. Matky bývají citlivější na požadavky dítěte ve výchově a otcové bývají zase ochranáři (Pakaluk & Cena, 2020). Ve studii (Conrade & Ho, 2001) se ukázalo, že matky spíše používají autoritativní praktiky u svých dcer a otcové zase u svých synů. Také se ukázalo, že matky spíše volily tolerantnější styl u svých synů.

Co se týče různých pohledů členů domácnosti na výchovu, Winsler a kolegové tvrdí, že otcové se vidí méně tolerantněji než jejich ženy. Zároveň jsou otcové citlivější na rozdíly v rodině. Spíše vidí rodinu tradičním způsobem, mohli bychom říci, že otcové se spíše řídí svým očekáváním a přesvědčením, jak by měla vypadat role otce ve výchově (Winsler et al., 2005). Naopak děti v některých výzkumech viděly své rodiče velmi rozdílně vzhledem k pohlaví dítěte. Např. ve výzkumu Conrade a Ho (2001) vnímali chlapci své otce více autoritářsky, dívky pak viděly své matky více autoritativně, nicméně jiný výzkum (Huang et al., 2019) došel k závěru, že chlapci mají pravděpodobně tendenci vnímat celkově své rodiče autoritářsky a dívky spíše vidí rodiče tolerantněji.

Některé studie tvrdí (např. Volling & Belsky, 1991), že matky se do výchovy zapojují již od samého narození dítěte, avšak otcové se podílí na výchově spíše až později. Nicméně v novější studii (Gamble et al., 2007) se tento jev nepotvrdil. V této studii mexických rodičů se naopak otcové velmi zapojovali do výchovy, používali často autoritativní styly, a navíc podporovali i emoce dětí. V tomto případě se nepotvrdil tradiční pohled na výchovu, lze tedy uvažovat o kulturních odlišnostech.

Zdá se tedy, že se spíše nacházejí rozdíly v genderu zejména v jednotlivých vzorcích chování, jako je vřelost a náročnost, než že by se jednalo o naprosto odlišné výchovné styly (Branscum & Housely, 2018; Yaffe, 2020). Je tedy možné, že matky i otcové používají převážně autoritativní styl (Campbell & Gilmore, 2007), ale otcové používají více donucovací prostředky, a menší vřelost a citlivost – to může pramenit z tradičních genderových rozdílů. Jistou roli v genderových odlišnostech zaujímá i kultura, ze které rodiče pocházejí.

Výzkum Gillernové pak dokládá pohled na českou populaci v otázce výchovných stylů v rodině. Autorka se věnovala dětem a jejich pohledu na výchovné styly rodičů. Přičemž je z tabulky 2 a 3 patrné, že emoční vztah otce i matky v rodinách je převážně záporný. Také kladný emoční vztah patří mezi nejčastější typy emočních vztahů otců a matek vůči dítěti, sice ne tak moc jako záporný emoční vztah, ale přesto více než záporně – kladný a extrémně kladný emoční vztah.

Tabulka 2

Distribuce kategorií emočního vztahu ve výchovném stylu otce (2002)

EMOČNÍ VZTAH OTCE				
Pohlaví	Záporný	Záporně kladný	Kladný	Extrémně kladný
Chlapci	41,6%	15,8%	29,7%	12,9%
Dívky	36,4%	15,9%	25,2%	22,5%
Celkem	39%	15,9%	27,5%	17,6%

Zdroj: (Gillernová, 2009b, s. 214)

Tabulka 3

Distribuce kategorií emočního vztahu ve způsobu výchovy matky (2002)

EMOČNÍ VZTAH MATKY				
Pohlaví	Záporný	Záporně kladný	Kladný	Extrémně kladný
Chlapci	41%	14,8%	31,6%	12,7%
Dívky	36,8%	11,6%	32,7%	18,8%
Celkem	39%	13,2%	32,1%	15,7%

Zdroj: (Gillernová, 2009b, s. 214)

Výchovné řízení rodičů v českých rodinách s velkou převahou bývá slabé, jak ukazuje tabulka 4 a 5. Druhé nejčastější výchovné řízení bývá rozporné. Silné a střední výchovné řízení se u otce i matky se vyskytuje poněkud méně.

Tabulka 4

Distribuce kategorií výchovného řízení ve způsobu výchovy otce (2002)

ŘÍZENÍ VE ZPŮSOBU VÝCHOVY OTCE				
Pohlaví	Silné	Střední	Slabé	Rozporné
Chlapci	14,6%	11,4%	49,7%	24,3%
Dívky	16,9%	16,7%	54,1%	12,3%
Celkem	15,7%	14%	51,9%	18,4%

Zdroj: (Gillemová, 2009b, s. 215)

Tabulka 5

Distribuce kategorií výchovného řízení ve způsobu výchovy matky (2002)

ŘÍZENÍ VE ZPŮSOBU VÝCHOVY MATKY				
Pohlaví	Silné	Střední	Slabé	Rozporné
Chlapci	10,7%	9,2%	51,5%	28,6%
Dívky	13,1%	14,4%	52,2%	20,3%
Celkem	11,9%	11,8%	51,8%	24,5%

Zdroj: (Gillemová, 2009b, s. 215)

Dle mnohých studií dochází také velmi často k neshodám v pohledu na výchovné praktiky ze strany rodičů a dětí, a to i přesto, že jsou otázky pro rodiče a děti mnohdy shodné nebo mírně poupravené (např. Jacob & Windle, 1999; Muris et al., 1996; Pasch et al., 2010). Některé studie dokonce hovoří o konkrétních číslech korelačního vztahu, 0,19 – 0,31 je tomu u shodě dítě a otec, 0,13 – 0,41 je tomu dle autorů u matek a dětí (Tein et al., 1994). Pasch a kolegové ve své studii hovoří také o velmi nízkých hodnotách (0,05 – 0,35), zároveň došli k názoru, že nelze nahradit pohled dítěte rodičem a naopak. V této studii dokonce doporučují, aby spokojenost ve vztazích či komunikace rodičů byla hodnocena dítětem, a naopak výpověď rodičů může být užitečnější u rodičovské kontroly dítěte (Pasch et al., 2010).

V nizozemské studii mimo jiné zkoumali tuto problematiku v Community Mental Health Centre. Studie se účastnilo 64 dětí a jejich rodičů. Konkrétněji se výzkumníci zabývali vnímáním rodičovství, použitím výchovných praktik apod. s rozvojem problémového chování u dětí, přičemž měly děti za úkol vyplnit dotazník, který se týkal právě výchovných praktik jejich rodičů. Rodiče pak měli za úkol zhodnotit své vlastní výchovné chování vůči dítěti. Ukázalo se, že míra shody rodičů a dětí byla velmi nízká (Murriss et al., 1996).

Někteří autoři se dokonce domnívají, že jsou děti lepšími zdroji posuzování rodičovských praktik v rodině, neboť oni vnímají a prožívají to, jak na ně rodiče ve výchově působí. Na rozdíl od rodičů, kteří sice mohou mít nějaké výchovné přesvědčení i záměr, nicméně samotné chování tomu nemusí odpovídat (Catalano et al., 2005).

Nízká shoda mezi výpověďmi rodičů a dětí na výchovné styly v rodině může být vysvětlována různě, např. se hovoří o vlivu vývojového stadia dítěte, čím mladší děti, tím zkreslenější obraz mají o rodičích a jejich kognitivní schopnosti nejsou zcela vyvinuty (Tein et al., 1994). Ovšem ve výzkumu Gillernové (2009b) nedošlo k významným rozdílům ve výchovných stylech v závislosti na věku dítěte.

Tein a kolegové dále diskutují o určité stresové situaci, do které se mohlo dítě dostat, a tím se mohlo jeho hodnocení stát odlišné. Možný faktor hrající v tomto případě roli, může být i nejvyšší dosažené vzdělání, kde lidé s vyšším vzděláním se spíše budou shodovat se svým dítětem než rodiče s nižším vzděláním. Na odlišném vnímání výchovy dítěte může mít vliv i např. to, že může dítě připisovat méně dominantnímu rodiči vlastnosti toho dominantnějšího, zároveň i submisivní rodič se může nechat často ovlivňovat svým partnerem. Nebo může jednoduše jít o pouhou chybu měření a náhodné chyby (Tein et al., 1994).

V jiné studii byly zkoumané také mimo jiné rozdíly ve výpovědích rodičů a jejich dětí, konkrétně v této studii šlo o adolescenty. Výsledky studie ukázaly, že adolescenti vnímali své rodiče více tolerantněji a autoritativněji, než vnímali rodiče sami sebe. V tomto výzkumu byly děti velmi shovívavé vůči svým rodičům (Smetana, 1995).

Styl výchovy z pohledu dětí se může různit studie od studie. Např. Králíková (2017) hovoří o stylu č. 3 a č. 6 jako o nejčtetnějších stylech výchovy v jejím výzkumném vzorku. Na druhou stranu Němcová (2020) zkoumala výchovné styly ve znovusložených rodinách a došla k odlišným výsledkům, v jejím výzkumu byl nejčtetnější styl č. 1 a č. 8. Je tedy možné, že na výběru výchovného stylu rodičů také záleží na typu složení rodiny. V již zmiňované studii

Gillernové převažoval styl č. 3 u dívek i chlapců, také styly č. 6 a 8 se vyskytovaly poměrně často. Ovšem celkový styl č. 8 se vyskytoval spíše u dívek, nežli u chlapců (Gillernová, 2009b).

2 Partnerský vztah a partnerská spokojenost

Tato kapitola se věnuje zejména partnerské spokojenosti, ale i partnerskému vztahu jako takovému, manželství, rozvodu a vstupu do dalšího manželství/partnerství. Dále se kapitola věnuje faktorům, které mohou ovlivňovat partnerskou spokojenost.

2.1 Partnerský vztah

Stewart (2002) ve své publikaci tvrdí, že existuje několik druhů mezilidských vztahů. Například rozlišujeme přátelství, rodinné vztahy, romantické či manželské vztahy. Kelley rozlišuje **osobní vztahy**, jež jsou charakteristický např. sociální interakcí, stylem řešení interpersonálních konfliktů, neformálním vlivem sociálních norem či společně sdílenými názory na svět. Osobní vztahy jsou ovlivněny osobními i sociálními činiteli, mají vlastní vnitřní dynamiku a ovlivňují zpětně osobní i sociální sféru (např. co se týče manželství, které je determinováno potřebami a schopnostmi partnerů, ale zároveň je může taky ovlivňovat). Tyto osobní vztahy jsou určitým způsobem významné pro jedince. Je nicméně důležité si uvědomit, že pojem osobní vztahy je obecné pojetí, osobní vztah může mít jedinec se svým přítelem, členem rodiny, ale právě i životním partnerem (Kelley, 1986, cit. dle Výrost, 2019).

Kelley také předpokládá, že lidé vstupují do interpersonálních vztahů s tím, že z toho budou mít prospěch, což bychom mohli chápat jako vzájemné naplnění a uspokojení potřeb partnerů, přesněji tento psychologický fenomén nazval **vzájemná závislost**. Na druhou stranu ve vztahu existují i jakési ztráty, což bychom mohli chápat jako určité vynaložené úsilí a investice do vztahu, které partner do vztahu obětuje (např. partnerský konflikt). Balanc mezi těmito zisky a ztrátami představuje ideální verzi partnerského vztahu (Kelley, 1986, cit. dle Výrost, 2019). Tento fenomén je také spjatý se spokojeností v partnerském vztahu, o které pojednává kapitola 2.2.

Slaměník dále hovoří o tom, že se stoupající závislostí v osobních vztazích (dnes se spíše používá pojem těsné vztahy) stoupá i role **závazku**, jež představuje to, do jaké míry chce jedinec vztah zachovat či rozvíjet. Vysoký závazek vede partnery k ochotě se obětovat pro druhého, to pak často může vést k uspokojení partnera a posiluje se tak těsnost vztahu, jež vede k navýšení **důvěry** mezi partnery (Slaměník, 2011).

Slaměník také hovoří o tom, že vzájemná závislost může přetrvávat, i když oba jedince vztah již neuspokojuje (např. v případě pokud by byly příliš vysoké náklady na ukončení vztahu nežli si najít nového partnera). Je mnohem pohodlnější zůstat v „zajetém vztahu“. Proto se spíše lidé

snaží vztahy udržovat a obětovat jim mnoho ze svých zdrojů, vyhýbají se konfliktům či dokážou změnit své názory, jen aby udrželi pohodu ve svém partnerském vztahu (Slaměnik, 2011).

Nicméně podstatnou složkou partnerských vztahů, zejména těch dlouhodobých, je dle Slaměnika i **osobní atraktivita**, a to dokonce více než **fyzická atraktivita**, která sice lidem umožňuje vyšší šanci se s někým seznámit, nicméně osobní atraktivita může být pro mnohé to rozhodující. Pod pojmem osobní atraktivita si můžeme představit osobnostní vlastnosti, postoje, názory, přesvědčení, hodnoty, zájmy, potřeby, víra, způsob života či socioekonomický status, jimiž může disponovat protějšek a imponovat tak jedinci. Významnou roli pak v partnerských vztazích sehrávají také emoce, jež se podílejí na navazování, uchování i rozpadu vztahů. A s vyšší mírou těsnosti vztahů, pak stoupá i vyjadřování emocí, intenzita prožívání apod. (Slaměnik, 2011).

Vágnerová (2007) považuje partnerský vztah jako jeden z nejdůležitějších intimních vztahů vůbec, neboť je základem pro vznik nové rodiny. Partnerský vztah je také důležitým prostředkem osobního rozvoje, zároveň člověk dokáže ve vztahu ztratit část své samostatné identity. Vzniká tak partnerská identita, jež je něco více než pouhá koexistence dvou lidí. Mladý člověk ve vztahu může nalézt sám sebe.

Ovšem partnerský vztah bývá spojený především s láskou mezi dvěma osobami. Sternberg a jeho **triangulární teorie lásky**, která obsahuje 3 složky; důvěrnost, vášně a oddanost/závazek, je jedna z nejznámějších „teorií lásky“.

- **Důvěrnost/intimita** je charakteristická pro vzájemné emoční spojení s partnerem, zahrnuje vzájemné porozumění či sdílení, potřebu častého kontaktu, odkrývání vlastních pocitů před partnerem či jde o vzájemné emoční podporování partnerů.
- **Vášně** je typická pro puzení, které vyvolává zamilovanost a tělesnou přitažlivost partnerů, které vede k sexuálnímu uspokojení. Je plná intenzivních emocí, které mohou být doprovázené fyziologickou reakcí, jako je bušení srdce.
- **Oddanost/závazek** má dvě podoby, které jsou závislé na tom, zda jde o zaměřenost krátkodobou či dlouhodobou. Rozhodnutí milovat partnera je krátkodobá zaměřenost a odhodlání udržet si tuto lásku a zůstat partnerovi věrný, bychom mohli zařadit do zaměření dlouhodobého (Sternberg, 1988).

Existuje několik kombinací těchto 3 složek, které popisují odlišné typy lásky. Dle Sternberga existuje několik kombinací, které vytváří různé typy lásek. Například se mluví o **lásce čistě přátelské**, u které jde především o spojení závazku a intimity, vášně v tomto typu lásky chybí.

Nebo může být **láska romantická**, kde je o spojení složek intimita a vášně. A spojením všech tří složek, které jsou v tomto případě v rovnováze, vzniká **láska úplná**. Všechny komponenty se mají v průběhu času tendenci měnit. Například vášně vzniká a stupňuje se rychle, ale časem má spíše tendenci klesat. Závazek/oddanost vzniká pozvolna a u dlouhodobějších vztahů má tendenci setrvat natrvalo v jedné linii. Tato komponenta má také svůj podíl na stabilitě manželství. Důvěrnost neboli intimita roste také pomalu a časem pomalu klesá. Tento efekt si můžeme vysvětlit tím, že lidé při seznámení mají možnost poznávat jeden druhého, nicméně po letech už o sobě ví tolik, že už není takřka co objevovat (Sternberg, 1988, cit. dle Kratochvíl, 2009).

Existují i různá dělení typů partnerských vztahů. Např. Haley (1963, cit. dle Kratochvíl, 2009) dělí partnerské vztahy na symetrické, komplementární a metakomplementární. V **symetrickém vztahu** mají dle autora oba partneři stejná práva, nikdo není nikomu podřízen ve vztahu a konflikty se řeší společným vyjednáváním a dohodou. **Komplementární vztah** je naopak nesymetrický, jeden rozhoduje a dává příkazy a druhý je závislý a čeká na tyto příkazy. V **metakomplementárním vztahu** jde o jakousi skrytou manipulaci vůdčího partnera. Partner, který se zdá být v podrobivém vztahu, dosahuje „svého“ pomocí zdůrazňováním své slabosti, neschopnosti či bezmoci.

2.1.1 Manželství

Manželství má nespočet způsobů vymezení. Dle Vágnerové (2007, s. 89) lze manželství chápat **sociálně**, tj. „manželství představuje dyádu, malou sociální skupinu, která spojuje dvě dosud cizí rodiny novým vztahem příbuzenství“. Nebo můžeme manželství chápat z hlediska **fyzického**, tzn. „manželství má vymezen určitý prostor a čas, manželé spolu sdílejí společné teritorium domova a zatím nespécifikovaný časový úsek společného života“ (Vágnerová, 2007, s. 89).

V neposlední řadě jej můžeme chápat dle Vágnerové **psychologicky**, kde si partneři postupně vytvořili pomocí tohoto vztahu určitý životní styl a získali určité role, mají tak typický způsob komunikace, uznávají určité společné hodnoty, normy či strategie řešení konfliktů. Manželství je také dle Vágnerové jedna ze dvou forem institucionalizace partnerského vztahu, druhou formou je registrované partnerství. Manželství umožňuje i jakési sociální potvrzení kvality partnerského vztahu, partneři díky manželství získávají ve společnosti určitou míru prestiže (Vágnerová, 2007).

Manželský vztah lze také rozdělit či klasifikovat mnohými způsoby. Například Fitzpatrick rozlišuje manželství tradiční, nezávislé a oddělené. **Tradiční manželství** (traditional marriages) je charakteristické tradičním pojetím a zastáváním názorů, co se týče mužské a ženské role, tzn. muž je živitel a žena hospodyňka a stará se o děti. Partneri na sobě bývají závislí a mají sklon přesně dodržovat určitá pravidla, např. manželka vždy vaří večeři ve stejnou dobu. **Nezávislá manželství** (independent marriages) se více odkloňují od tradičních hodnot. Manželé si zachovávají vysokou míru autonomie, nemají přesně daná pravidla, jejich manželství je více flexibilní. Manželství je typické tím, že manželé často o něčem vyjednávají např. o tom, kdo je dnes na řadě s nákupem potravin. Poslední typ manželství – **oddělená manželství** (separate marriages), se vyznačují vysokou nezávislostí manželů na sobě, ovšem neznámá to, že by nemohli mít manželé tradiční pohled na manželství. V těchto manželství takřka chybí vzájemné sdílení manželů. Jeden druhého se mnohdy snaží k něčemu přesvědčit, nicméně pokud jeden z manželů uvidí, že to vede ke konfliktu, ustane. Dle autorky se 60 % manželských párů řadí do jedné z těchto kategorií a oba manželé sdílejí stejný pohled na manželství. Ovšem manželé, kteří jsou v manželství s odlišným názorem, nazvala **manželstvím smíšeného typu** (např. nezávislé – tradiční manželství apod.). Závěrem Fitzpatrick dodává, že tyto typy manželství neprozrazují to, zda je jeden úspěšnější než druhý a zda je jeden typ manželství cestou ke štěstí a spokojenosti (Fitzpatrick, 1988, cit. dle Stewart, 2002).

Cuber a Haroff klasifikují manželské vztahy dle stylů manželského soužití. Autoři dělí manželské vztahy na **trvale konfliktový vztah**, ve kterém se objevují často hádky, urážky, slovní napadání, v manželství je neustálé napětí, manželé nejsou schopni kompromisu, ale i přesto je manželství stabilní a manželé od sebe nechtějí odejít. Dalším typem je **citově ochladlý vztah**, souvisí zejména s délkou trvání vztahu, kdy po několika letech společného soužití, po romantické fázi vztahu, neustálého společného trávení času, přijde fáze, kdy se manželé odcizí, každý má své zájmy a každý si žije takřka svým životem. Spojuje je spíše výchova dětí a zachování rodiny. Tento proces považují za „normální“, ve srovnání s jinými manželstvími z okolí jsou se svým manželstvím relativně spokojeni a považují tento stav manželství za přirozený vývoj vztahu. Třetí typ vztahu se nazývá **účelový**, který je podobný předchozímu ochladlému vztahu s tím rozdílem, že manželství nikdy nebylo citově zainteresováno. Toto manželství je pouze účelové, manželství pro partnery znamená určité zabezpečení a útočiště. Manželé se snaží dodržovat určitá stanovená pravidla a nekomplikovat si život zbytečnými hádkami. Svou energii spíše směřují mimo manželství, což jim přináší uspokojení. Dalším typem je **živý vztah**, jež je charakteristický silným vzájemným citovým poutem. Manželé si

přejí spolu trávit čas a podílet se na společné domácnosti a jejich úkolech. Vztah je pro ně velmi důležitý, dokážou se pro dobro vztahu i něčeho zřeknout. I zde se mohou objevovat konflikty, ale manželům jde o to, je co nejdříve vyřešit. Posledním typem je **výlučný vztah**, který je v mnohých bodech podobný živému, ale manželé jsou prakticky stále spolu. Neshod bývá málo a kontaktů mimo vztah moc partneri nemají (Cuber & Haroff, 1971, cit. dle Kratochvíl, 2009).

2.1.2 Rozvod

Pokud se manželství dostane do takové fáze, kdy jsou oba partneri nespokojení, nepříjemné zážitky převažují nad těmi příjemnými, s velkou pravděpodobností dojde k rozpadu manželství. Dle Šulové se destabilita manželství objevovala i dříve, ač nebyla tolik vidět jako dnes. Nebyla tomu zaprvé věnována taková pozornost, a zadruhé se manželé nerozváděli ihned po první společné krizi v manželství. Samozřejmě i dříve existovaly problémy v manželství jako dnes, nicméně lidé spolu přesto setrvali v manželství, a někdy až na úkor toho, že jejich vzájemné vztahy byly velmi chladné, spíše účelné a někdy až negativní (Šulová, 2011b). Dle Kocourkové je rozvod v dnešní době přijímán společností bez obtíží a je přijatelnou formou ukončení nefunkčního manželství. Žádostí o rozvod přibývá a pouhých 0,5 % žádostí o rozvod je u soudu zamítnuto. Přibližně polovina manželství tak končí právě rozvodem (Kocourková, 2011).

V minulosti se problematikou rozvodu zabýval například Prokopec a jeho kolegové. Dle nich je rozvod o vzájemném neuspokojování potřeb partnera, které očekává od druhého partnera, že je bude plnit. To pak může vést k frustraci v podobě agrese či pasivity, jedinec má dojem, že mu partner nerozumí a že má jiné životní hodnoty, např. peníze, zaměstnání, děti a jiné. Tento pocit frustrace pak narušuje manželství, a především jeho funkce (sexuální, ekonomický, výchovný...). Autoři také zmiňují, že před samotným rozvodem je fáze úvahy, a čím jsou partneri mladší, tím bývá tento proces kratší – dříve se rozvedou. Na druhou stranu „starší“ páry více zvažují všechna pro a proti, svou roli v procesu zvažování hraje i to, zda má pár děti. Nejčastějším důvodem pak v minulosti byl jeden z nejčastějších důvodů pro rozvod nevěra, zejména ze strany muže (Prokopec et al., 1973).

Novější studie (Fučík, 2016; Pfeiferová, 2009) dochází ke zjištění, že s velkou převahou přichází žádost o rozvod zejména ze strany žen. Důvody rozvodu vidí ženy samoživitelky podobně jako ženy v minulosti. Vidí je v tom, že si také najde jejich partner novou ženu. Přibyly nicméně i jiné příčiny, a to nezáměr o založení rodiny a nepřipravenost být otcem ze strany partnera. Mimo to ženy vidí příčiny také v otázce finanční, tzn. že partner může buďto málo přispívat do rodinného rozpočtu, či může přesprávit utrácet. Příčiny rozvodu můžeme také hledat v tom, že ženy již nejsou v nynější době zastánkyněmi tradičního rozdělení rolí v domácnosti,

tedy matka rovná se výhradně pečovatelka a otec rovná se výhradně živitel rodiny. Konflikty, které mohou vést k rozvodu, se tedy mohou týkat nepodílení se na chodu domácnosti, na životě rodiny a při péči o děti. V neposlední řadě jsou často zmiňované odlišné povahové vlastnosti partnerů či násilné a psychopatické chování (Pfeiferová, 2009). Na druhou stranu odlišnost povah nevidí Fučík (2016) jako nutnou příčinu rozvodu, dle něho nemusí být nutně partneři stejní, aby jim to fungovalo, ba naopak mnoho párům to spíše funguje, pokud jsou partneři rozdílní.

2.1.3 Další manželství a partnerství

Mnoho manželství končí rozvodem, nicméně také mnoho rozvedených jedinců vstupuje opět do nového manželského svazku. Četnost dalších manželství je celkem vysoká. V roce 2004 bylo 24,7 % všech uzavřených manželství charakteru právě dalšího sňatku (Statistická ročenka 2005, cit. dle Vágnerová, 2007).

Dle Vágnerové uzavírají lidé po rozvodu buďto **nová manželství**, která nebývají příliš stabilní a s velkou pravděpodobností se brzy rozpadají, nebo lidé preferují **nesezdaná soužití**, jež nemusí být také příliš stabilní. Nestabilita vztahů po rozvodu je nejspíše dána tím, že se jedinci nejsou ještě schopni vyrovnat se ztrátou partnera. Vstupují do vztahů, ačkoliv na ně nejsou ještě připraveni, nejsou mnohdy schopni citově se připoutat k někomu jinému. A nakonec lidé po rozvodu nejsou tolik motivovaní do nových vztahů příliš inventovat. Jedinec může mít pocit, že i tento vztah se nevydaří, ve vztahu se objevuje velká nejistota a obavy, před uzavřením dalšího manželství je tento pocit o to silnější. Pokud přeci jen lidé uzavřou další manželství, mají tendenci mít od této změny nějaká očekávání, nicméně ta se může lišit od očekávání svého nového partnera. Kvalitu dalšího manželství ovlivňuje také určitá zkušenost s prvním a zejména neúspěšným manželstvím, je třeba se s rozpadem vyrovnat, a především nesrovnávat se se současným vztahem/manželstvím. Další manželství partnerů, kteří si s sebou přinesou děti z předešlých vztahů, se pojí s problematikou vzájemných vztahů ve znovusložené rodině, především nevlastního otce či nevlastní matky s dětmi druhého partnera (Vágnerová, 2007).

Dle Kratochvíla či Vágnerové se nejčastěji setkáváme s novým sňatkem rozvedeného muže ve středních letech se svobodnou, bezdětnou a mladší ženou. Takové manželství se podobá spíše manželstvím mladých párů, muž se přizpůsobuje své nové partnerce a opět se vrací do fáze zakládání rodiny. Setkáváme se také s dalšími manželstvími rozvedených žen s dětmi, které mají hledání nového partnera značně ztížený, neboť hledají muže, který by byl ochotný se stát náhradním otcem, a zároveň saturoval ženiny citové a sexuální potřeby. Pokud se žena vdá,

nejčastěji pak s rozvedeným mužem, který má již také děti z prvního manželství (Kratochvíl, 2009; Vágnerová, 2007).

Další manželství s sebou přináší mnoho překážek a strastí, která musí partneři řešit. Někdy je společné soužití natolik náročné, a proto také mnohá další manželství končí rozvodem. K rozvodům u těchto manželství dochází mnohdy častěji, než u prvních manželství (Matěj & Dytrych, 1999).

2.2 Spokojenost a jeho vymezení v rámci partnerského vztahu

Stone a Shackelford (2007) si partnerskou spokojenost představují jako duševní stav, kde jde o **balanc vnímaných výhod a nákladů ve vztahu** z pohledu jedince. Čím více převažují náklady, tím má jedinec tendenci být spíše nespokojený ve vztahu. Naopak čím větší jsou vnímané výhody vztahu, tím je spíše jedinec spokojenější se vztahem i s partnerem. Pro vnímání těchto faktorů ovlivňující pocit spokojenosti ve vztahu jsou zásadní kognice. To například znamená, jak nad chováním partnera druhý partner přemýšlí. Především jde o to, zda partner připisuje chování svého partnera jeho vlastnostem nebo okolnostem, za jakých se mohlo určité chování stát. Pokud má jedinec tendenci volit spíše druhé smýšlení, bývá spíše spokojenější ve vztahu (Stone a Shackelford, 2007).

Gottman a Silver (2015) se věnovali partnerské spokojenosti, a především odlišnostmi mezi páry v manželském svazku, které vykazují vysokou míru spokojenosti, a naopak i páry, které vykazují vysokou míru nespokojenosti ve vztahu. Autoři přišli na to, že existují **4 negativní způsoby chování**, které jsou charakteristické pro „nešťastné“ páry, těmto čtyřem způsobům chování také přezdívají „**4 jezdcí apokalypsy**“. Mezi ně autoři zařadili: **kritiku, pohrdání, obranu a vyhýbání se**. Např. pohrdání, které je typické zesměšňováním druhého partnera, sarkasmem či koulením očima při interakci partnerů, řadí autoři mezi nejničivější charakter chování, který nabourává partnerský vztah. Autoři zjistili, že pokud se některá z těchto komponent často objevuje během konfliktu mezi partnery, s 94 % šancí bude následovat rozvod manželů. Na spokojenost partnerského vztahu má dle autorů také vliv to, jakým způsobem jeden z partnerů reaguje na výzvy o interakci druhého partnera, tzn. pokud partner odpoví například úsměvem, tedy pozitivně, posiluje to vzájemný vztah a zvyšuje se i počet interakcí mezi partnery. Naopak pokud partner odpoví negativně, např. kritikou či obviněním, může to narušit partnerský vztah (Gottman & Silver, 2015).

Kratochvíl vidí důvod partnerské nespokojenosti v nesrovnalostech při vytváření tzv. **manželského kontraktu**, jež bychom mohli chápat jako nepsanou individuální dohodu mezi

partnery, zahrnující očekávání a přísliby, se kterými do vztahu přichází. Týká se různých oblastí života, např. moci, sexu, úspěchu, využití volného času, výchovy, peněz, vztahů s přáteli apod. Ačkoliv o dohodě partneri nikdy nemuseli přímo mluvit, oba se chovají tak, jako by byla smlouva odsouhlasená a podepsaná. Tato přání, očekávání a potřeby partnera mohou být realistické, ale i neurotické a konfliktní. Pokud některý z partnerů nepsanou dohodu poruší, může dojít k velké nespokojenosti druhého partnera a k celkové disharmonii partnerského vztahu (Kratochvíl, 2009).

2.3 Atributy spokojenosti partnerského vztahu

Dle Kratochvíla lze rozdělit partnerské konflikty do pěti různých domén. Na problémy v partnerském vztahu může mít vliv **typ osobnosti partnerů**, např. polarita rysů osobnosti jako je introverze – extraverze, racionálnost – romantičnost, stabilita – labilita a jiné. Nebo co se týče charakterových rysů může jít o rozporný pohled na postoje k sobě a k rodině, rozpor týkajících se zájmů, hodnot, životního stylu či návyků jednoho z partnerů – např. kouření (Kratochvíl, 2009).

Konflikty se mohou týkat dle Kratochvíla také **úrovně partnerského vztahu**, jež souvisí např. se samotnou volbou partnera či odlišným očekáváním od společného vztahu, do kterého partneri vstoupili. Tato očekávání mohou vycházet i z primárních rodinných modelů. Každý partner se do značné míry naučil mužské a ženské roli od svých rodičů a má tendenci tento model aplikovat i ve svých rodinách, ať už vědomě či nevědomě (např. pokud dítě pochází z patriarchální rodiny, bude pravděpodobně ve své rodině opakovat patriarchální model). Tomuto konceptu se říká **duplikační teorém rodičovský**. Nicméně existuje i názor, že se jedinec snaží ve vztazích opakovat svůj vztah k sourozencům. Pokud je člověk ve vztahu či v manželství s někým, kdo odpovídá z hlediska pohlaví i pořadí sourozeneckým vztahům, pak je šťastný a bezkonfliktní. Takovému konceptu se říká **duplikační teorém sourozenecký** (Kratochvíl, 2009).

Vliv na problémy ve vztahu může mít dle Kratochvíla i **vývoj vztahu v čase**. Vztah má charakter dynamický, neustále se mění a vyvíjí. Je přirozené, pokud se z prvotní romantické lásky, která potkala každého z nás na počátku vztahu, stane později vztah, který má spíše realistické pojetí. Také **vnitřní partnerská situace** může zastávat určitou roli ve vztahových neshodách. Ta se může týkat např. rodinného hospodaření, trávení společného času, výchovy dětí, sexuálního soužití a jiných. V neposlední řadě působí na vztah také **vnější okolí**, jako jsou např. rodiče a příbuzní partnerů (Kratochvíl, 2009).

Partnerská spokojenost je ovlivňována opravdu různými faktory, mezi které lze také zařadit např. věk při sňatku, etnicita, způsob myšlení, komunikace a schopnost řešit konflikty, náboženské přesvědčení, vzájemné porozumění a respekt, intimita, vzdělání, finanční situace v rodině, přítomnost dětí atd. (Tavakol et al., 2017). Některým atributům se budou následně věnovat více podkapitoly 2.3.1 – 2.3.6.

2.3.1 Věk a doba trvání manželství

V některých studiích (např. Bidokhti & Pourshanbaz, 2012) se ukázal věk jako možný negativní faktor ve spokojenosti v partnerském vztahu. Ve zmiňované íránské studii nepřímo stoupající věk žen hrál roli v jejich spokojenosti v partnerském vztahu. Bylo prokázáno, že tyto ženy se stoupajícími léty mohou ztrácet sexuální touhu, a to může mít za následek nespokojenost v partnerském vztahu (Bidokhti & Pourshanbaz, 2012).

Jose a Alfons přispívají svými poznatky k této problematice a přináší trochu jiný pohled. Autoři zjistili, že nejvíce se vykytuje nespokojenost v partnerském vztahu u párů ve středních letech, což může být způsobené např. **syndromem prázdného hnízda**, které je celkově samo o sobě velmi složité období na vyrovnávání se s tím, že dospělé děti opouštějí své rodiče a zakládají si své rodiny (Jose & Alfons, 2007). Gorchoff kolegové na druhou stranu zjistili v longitudinální studii, že byl syndrom prázdného hnízda spíše pozitivní faktor vůči spokojenosti v partnerství, to bylo nejspíše způsobené vyšším nárůstem volného času s partnerem a dobrým pocitem, že spolu partneři vychovali úspěšné děti. Ukázalo se, že pokud pár zažíval situaci, kdy dospělé děti odmítaly „vylétnout“ z hnízda a osamostatnit se, snižovalo to jejich spokojenost ve vztahu (Gorchoff et al., 2008).

Jak je asi patrné, přímý vliv rostoucího věku na partnerskou nespokojenost nelze zcela stoprocentně potvrdit. S rostoucím věkem se totiž mění několik faktorů, které následně mohou mít pak přímý vliv. Nicméně s věkem souvisí i samotná doba setrvání v manželství či společná doba trvání partnerského vztahu. Wendorf a kolegové naznačují, že se stoupajícími společnými roky obou partnerů ve vztahu partnerská spokojenost postupně klesá. Tento fenomén se jeví ve zmiňované studii výrazněji u britských párů oproti tureckým a americkým párům. V této studii také vykazovali lidé vysokou spokojenost v závislosti na vyšším věku, nicméně jejich vyšší věk nesouvisel s délkou trvání manželství (Wendorf et al., 2011). Podobný závěr vyšel i v jiné studii (Jose & Alfons, 2007), kdy se ukázalo, že jsou spíše spokojeny ty páry, které jsou znovusezdaní, než ty páry, které jsou v jednom manželství po delší čas.

2.3.2 Věkový rozdíl

Někteří autoři (např. Bergstrom & Bagnoli, 1993) jsou zastánci názoru, že nejlepší je pro pár to, aby byl muž starší a žena mladší, a to z toho důvodu, že čím jsou muži starší, tím jsou dle autorů také „kvalitnější“, tzn. že jsou více schopní se postarat o rodinu atd. Jiní autoři (např. Choo & Siow, 2006) naopak tvrdí, že mnohem lepší je, pokud je pár přibližně ve stejném věku.

V oboru také existuje názor, že si jedinec mužského ale i ženského pohlaví spíše volí mladší a „fit“ protějšek, a to nejspíše pro jeho vyšší potenciální plodnost (Diaz-Gimenez & Giolito, 2013), nicméně jiné studie dokazují, že lidé si spíše volí protějšky stejně staré a ženy mají tendenci si vybírat mužské protějšky maximálně o 5 let starší, než jsou ony samy (Belot & Francesconi, 2013). Hitsch a kolegové (2010) také zjistili, že ženy i muži se spíše vyhýbají tomu, aby byly ženy v partnerském vztahu těmi staršími.

Zhang a kolegové (2012) ve svém výzkumu potvrdili názor, že páry, kde je muž starší než jejich partnerka (v tomto výzkumu přibližně o 2–4 roky), jsou více spokojeni ve srovnání s páry, kde jsou partneri spíše ve stejném věku. Nicméně Lee a McKinnish ve své nedávné studii zjistili, že muži, kteří si vzali mladší ženu, jsou zpočátku velmi spokojeni, ale spokojenost s věkem postupně klesá. I u žen se potvrdilo, že prvních 6–10 let jsou spokojeny s mladšími partnery, pak může spokojenost klesat. Nespokojenost u párů s vyšším rozptylem věku může být způsobena mnohými faktory v různých etapách života. Svou roli může hrát touha mít dítě s partnerem nebo jeden z partnerů může odejít do důchodu dříve než ten druhý. Autoři této studie se spíše kloní k názoru, že jsou páry spíše spokojenější v průběhu času, pokud jsou partneri v podobném věku. Zároveň jsou toho názoru, že spokojenost v partnerském vztahu může postupně narůstat s věkem obou jedinců (Lee & McKinnish, 2018). Jak lze vidět, názory se velmi různí, dalo by se tedy říci, že věkový rozdíl může ale i nemusí způsobovat partnerskou nespokojenost.

2.3.3 Finanční situace v rodině a stupeň vzdělání partnerů

Finanční situace v rodině se zdá být pro některé odborníky také faktorem ovlivňující spokojenost v partnerském vztahu. Některé studie (např. Orbuch et al., 2007) zjistily, že vyšší příjem v rodině může mít dopad na partnerskou spokojenost. Naopak nižší příjem nebo spíše finanční tíseň může mít vliv na nespokojenost ve vztahu (Amato et al., 2007). Ve stejné studii Amato a kolegové také zjistili, že nižší úroveň příjmů, dosažené vzdělání a profesní prestiže jsou často spojovány s vyšší mírou partnerských neshod a také nestabilitou v manželství. Páry z vyšších a středních tříd v socioekonomickém žebříčku hlásily nejnižší pravděpodobnost rozvodu. Další poznatek z této studie je to, že vyšší příjem partnerů má blahodárný účinek nejen

na ně, ale i jejich samotné děti, které se mohou více rozvíjet, dosáhnout snáze akademického statusu, mají zkrátka více možností a zdrojů. Navíc na ně nemusejí rodiče přenášet své problémy, které by ústily z nedostatku peněz (Amato et al., 2007).

Na druhou stranu novější studie (např. Karney & Bradbury, 2020) jsou názoru mírně odlišného. Ano, souhlasí s tím, že páry s nižším příjmem mají více psychických problémů, finanční zátěže a stresu, ale ve skutečnosti to nemusí znamenat to, že páry nemohou být v takových podmínkách šťastní. Znamená to spíše to, že páry s nižším příjmem mají manželství více variabilnější v průběhu času a prožívají více stresových situací. Finance mohou také hrát roli v tom, pokud má pár nějaké psychické problémy, často si nemohou dovolit platit odborníkovi v poradenství za péči, na rozdíl od páru lépe situovaných (Karney & Bradbury, 2020).

Např. Tavakol a kolegové zastávají názor, že i stupeň vzdělání má vliv na partnerskou spokojenost. Vyšší vzdělání může být prediktorem spokojenosti. Ale proč? Autoři tohoto názoru se domnívají, že více vzdělání jedinci mají lepší schopnosti sociálního fungování, větší porozumění v životě a také lepší schopnost řešit konflikty (Tavakol, et al., 2017).

2.3.4 Náboženství

Víra v Boha se jeví jako pozitivní faktor partnerské spokojenosti (DeMaris, 2010; Kusner et al., 2014). Napříč různými náboženstvími je manželství vždy pojímáno jako posvátný svazek. Pár si tvoří v manželství na základě svého náboženství určité normy a hodnoty. Toto manželství je zároveň pojímáno jako duchovní cesta, jež se musí přijímat s radostí a vděčností.

Manželské páry díky své víře vykazují vyšší míru spokojenosti a méně konfliktních situací, pokud se tyto páry do konfliktu dostanou, jsou schopni řešit jej vzájemnou domluvou (DeMaris, 2010). Páry spolu více spolupracují a mají větší motivaci, aby zůstaly laskavé a odolávaly nutkání být negativní při konfliktu. Často se jeden partner nesobecky obětuje pro druhého a své potřeby neupřednostňuje před druhým. Věřící páry také vykazují nižší míru pocitu nespravedlnosti mezi partnery, a zároveň mnohdy víra pomáhá novopečeným rodičům překonat leckteré krize, které se s tímto obdobím pojí (Kusner et al., 2014). Ve své podstatě jsou věřící lidé povinni chránit manželský svazek, neboť je součástí jejich náboženství. Snaží se manželství udržet a dělat, co je třeba, aby bylo stále funkční.

2.3.5 Přítomnost dětí

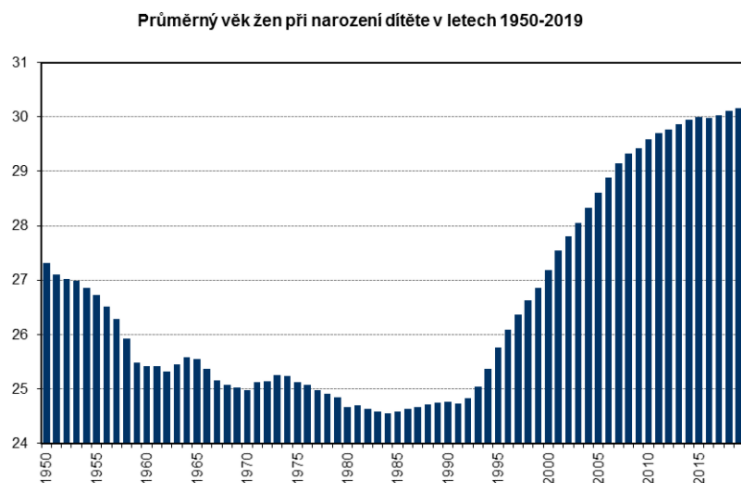
Přítomnost dětí nebo jejich počet v rodině se ukázal jako možný faktor partnerské spokojenosti. Bumpass a Twenge se svými kolegy se shodují na tom, že mají partneři s dětmi větší tendenci být ve vztahu nespokojení než páry, které děti nemají. Obzvláště u žen se tento efekt ukázal

vyšší než u mužů, ti bývají zpravidla více spokojenější ve vztahu bez ohledu na přítomnost, počet či věk dětí. Věk samotného dítěte hraje také roli. Nespokojenost u žen ve vztahu se ukázala především, pokud bylo dítě v kojeneckém věku. A čím jsou děti starší, tím se spokojenost v páru zvyšuje (Bumpass et al., 2017; Twenge et al., 2003).

Z historického hlediska se tento fenomén také liší. Dle Twenge a kolegů mají ženy tendenci být v současném čase více nespokojené v partnerském vztahu v souvislosti s přítomností dětí, nežli tomu bylo v minulosti. Dle zmiňované metaanalýzy jde až o 42% pokles. Nejspíše nás napadne, že příčiny bychom mohli hledat ve změně myšlení dané kultury. Dříve bylo normou mít děti co nejdříve po sňatku a mít co nejvíce dětí (Twenge et al., 2003). V současnosti je větší trend svoboda, větší důraz na volbu a jednotlivce, lidé se více zaměřují na seberozvoj či na profesní dráhu... Tím pádem mají partneři děti i v pozdějším věku (viz obr. č. 1) a není překvapením, že se také průměrný počet dětí v rodině snížil na dvě děti (Český statistický úřad, 2014). Pocit štěstí a hrdost mají dobré účinky, ale únava, nedostatek osobního času a neshody ohledně péče o děti mohou mít také negativní dopady.

Obrázek 1

Průměrný věk žen při narození dítěte v letech 1950-2019

Zdroj: (Český statistický úřad, 2020)

Přítomnost dětí ale může mít i pozitivní vliv na spokojenost v partnerském vztahu, pokud se na problematiku díváme z kulturního hlediska. Onyishi a kolegové se zabývali touto problematikou na nezápadní zemi – Nigérii. V této studii došli autoři k výsledkům takovým, že zdejší kultura spíše považuje přítomnost dětí jako pozitivní faktor ve spokojenosti v partnerském vztahu. Dokonce se ukázal počet dětí v rodině jako nejvyšší prediktor partnerské spokojenosti, a to i více než proměnné bohatství či stupeň vzdělání (Onyishi et al. 2012).

Vysokou spokojenost ve vztahu pravděpodobně pociťují i páry, které se již dlouho snaží o dítě (Darwich et al., 2015). Dítě v takovémto vztahu pak může působit až jako dar.

Naopak nepřítomnost dětí, respektive jejich odchod od rodičů, vyvolává v mnohých vztazích výrazné změny. Ve spojení s tím se setkáváme často s termínem **syndrom prázdného hnízda**, o kterém pojednává i předchozí kapitola 2.3.1. Dle Šulové mají manželé či partneri na sebe najednou více času a postupně mnozí mohou dojít k tomu, že už je nic jiného nespojuje než společné děti. Vyplavují na povrch dávno potlačované neshody. Mnoho manželství v takovém životním období mohou skončit rozvodem (Šulová, 1998).

2.3.6 Sexuální vztah

Sexuální vztah se jeví jako jeden z nejdůležitějších faktorů partnerské spokojenosti. Bidokhti a Pourshanbaz dokonce hovoří o pocitu frustrace, pokud je v partnerství nedostatečný sexuální styk, to pak může vést ke vzájemným konfliktům a nespokojenosti v partnerském vztahu. Zdrojem frustrace a nespokojenosti může být i některá ze sexuálních dysfunkcí – např. předčasná ejakulace či impotence u mužů (Bidokhti & Pourshanbaz, 2012).

Jiní autoři došli k závěrům, že sexuální touha se snižuje v partnerském vztahu spolu s dobou trvání manželství (Graham et al., 2017) a že jí ovlivňuje nejspíše přítomnost stresorů, jako je rodičovství či kariéra (McNulty et al., 2019). Největší pokles sexuální touhy bývá z pravidla u žen (Maas et al., 2018). Nicméně nemusí tomu být vždy takto. Až 59 % mužů má vyšší sexuální touhu než jejich ženy, ale existuje i část žen, které hlásí naopak vyšší sexuální touhu než jejich muži (Sutherland et al., 2015)!

McNulty a kolegové ve svém výzkumu zjistili, že změna sexuální touhy nemusí mít vliv na frekvenci pohlavního styku v partnerském vztahu, nicméně nic na tom nemění fakt, že může být i přesto pohlavní styk neuspokojivý, zejména pro ženy. Autoři také zjistili, že ačkoliv se v dané studii snížila sexuální touha většině žen, a mělo to vliv na spokojenost v partnerství, naopak partnerská nespokojenost neměla vliv na sexuální touhu. Dalším zjištěním, které příliš nepotvrzuje předešlé studie, bylo to, že rodičovství nemusí být zdrojem poklesu sexuální touhy. Hlavním důvodem tohoto zjištění bylo to, že pokles sexuální touhy nastal i u žen, které byly bezdětné (McNulty et al., 2019).

3 Výchovné styly a spokojenost v partnerském vztahu

Výchovné styly rodičů mohou souviset i s partnerskou spokojeností rodičů a to oboustranně. Je mnoho článků, které zkoumaly vliv partnerské spokojenosti na způsob výchovy v rodinách. Ve většině případů došlo ve výzkumech k takovému závěru, že vysoká kvalita a stabilita partnerského vztahu má vliv na přítomnost příznivých rodičovských praktik vůči dítěti (např. Kang & Jaswal, 2009; Pedro et al., 2012; Pratt et al., 1992). Rodiče s vysokou úrovní partnerské stability a spokojenosti jsou více milující, povzbuzující a akceptující k dítěti (Kang & Jaswal, 2009; Pedro et al., 2012). Toto příznivé klima má blahodárné účinky na zdravý vývoj dítěte, např. Pratt a kolegové (1992) přišli na to, že kvalita partnerského vztahu pomáhá vytvářet rodinné klima, které se projevuje v konverzaci s dítětem, to je pak více zralejší v jazykové a řečové stránce, než je tomu u dětí z nepříznivého rodinného prostředí.

Naopak nespokojenost v partnerském vztahu může mít dopad na výběr maladaptivních rodičovských praktik, zároveň může mít nespokojenost v partnerském vztahu vliv na to, jaký styl výchovy rodiče používají. Například k takovému závěru došli v jedné studii (Greenlee et al., 2021), která se zabývala výchovou u rodičů s dětmi, které mají diagnózu poruchy autistického spektra. Výchova takto náročného dítěte, které mnohdy vyžaduje to, aby se rodiče shodli při řešení problémového chování (např. sebepoškozování nebo agresivního chování jejich autistického dítěte), není lehká a může nabourat i partnerský vztah a spokojenost v něm. Rodiče v takovýchto rodinách spíše volí tolerantní či autoritářský styl výchovy, za předpokladu, že jeden partner druhého nepodporuje. Velkou roli hraje právě nespokojenost a malá podpora mezi partnery při výchově. Nelehké to ovšem můžou mít i rodiče s obtížným temperamentem a celkově osobností dítěte. Pokud je dítě konfliktní (lže, krade, chodí za školu, experimentuje s drogami...) může nastat rozpor mezi rodiči ve výchově (Kratochvíl, 2009).

Jiná studie (Ahmadi & Saadat, 2015) dokazuje, že partneři ve stabilním manželství využívají spíše autoritativní styl výchovy. Naopak matky, které v manželství nebyly spokojeny, volily autoritářský styl výchovy. Nicméně existuje i odlišný názor na to, zda partnerská spokojenost souvisí s volbou určitého výchovného stylu. V jiné studii (Stokes, 2014) došli k závěru, že ani tolerantní, ani autoritativní a ani autoritářský styl výchovy nesouvisí s partnerskou spokojeností.

Partnerská spokojenost a stabilita ve vztahu má ovšem mnohem komplexnější dopad na rodinný systém. Pedro a kolegové se zabývali tzv. **spillover efektem**, což bychom mohli chápat jako přesun negativního pocitu na něco nebo na někoho jiného a **crossover efektem**, kde jde o jakési

mezilidské překřížení a ovlivňování. Autoři došli k závěru, že pokud se otcové zapojují aktivně do výchovy, matky jsou více spokojené ve vztahu. Naopak partnerská spokojenost matek může ovlivňovat rodičovské praktiky otce, které nejsou tak konvenční a jsou náchylné k vlivům vyplívající z kvality partnerského vztahu. Spokojené matky jsou na druhou stranu schopné nabídnout svým partnerům podporu ve výchově, což může vést k příznivým rodičovským praktikám otce (Pedro et al., 2012).

Nejen spokojenost v partnerském vztahu může ovlivňovat výchovné styly rodičů, ale i výchovné styly mohou mít dopad na spokojenost v partnerském vztahu, a to především v případě, kdy dochází k neshodám v oblasti výchovy dětí. Rozpory ve výchově se mohou dokonce stát důvodem, proč vyhledat manželskou poradnu (Mahoney et al., 1997), nebo můžou být dokonce důvodem k rozvodu, a to zejména v manželstvích dlouholetých (15 a více let), kdy si především ženy stěžují u rozvodu na to, že jejich manžel zanedbává děti (Prokopec et al., 1973).

V čínské studii (Kwok et al., 2015) se dokonce ukázalo, že pokud matky pocítují podporu ze strany otců, sdílejí s ním podobnou výchovu či hodnoty spojené s výchovou a spolupracují při výchově, posiluje to rodinnou soudržnost a zvyšuje harmonii mezi oběma partnery. Takovéto souhře obou rodičů se říká **coparenting**, o kterém pojednává více kapitola 3.1. Na druhou stranu páry s rozdílnými hodnotami a výchovnými styly jsou ve vztahu spíše nespokojení (Kwok et al., 2015).

Kratochvíl tvrdí, že rozpory ve výchově vznikají z různých příčin, například se jeden z partnerů z pohledu druhého o děti dostatečně nestará nebo jim vadí způsob výchovy partnera, tj. že jeden druhému vyčítá to, že je příliš přísný, tvrdý, hrubý nebo je naopak tolerantní, trpí neposlušnosti dítěte nebo ho rodič až moc rozmazuje. Rozpory se také mohou týkat hodnocení činností dětí, které mohou být pro jednoho rodiče příliš nebezpečné či bezvýznamné a druhý rodič tyto činnosti naopak podporuje a nevidí na nich nic špatného (Kratochvíl, 2009). Matějček a Dytrych zkoumali taktéž tuto problematiku. Dle nich se mohou konflikty ve výchově týkat i například školního prospěchu, zásahu prarodičů do výchovy, nedostatku času stráveného s rodinou/s dítětem, samotné chování dítěte, které může být moc rozmázené nebo neposlušné. Spory ve výchově dětí nemají v podstatě co dělat s dítětem, ty jsou pouhými prostředníky pro vzniklé hádky rodičů. Je jen malý krůček od hádky kvůli prospěchu dítěte k otázce ekonomiky. Oba z rodičů mají často představu, že ví nejlíp, co je pro dítě nejlepší (Matějček & Dytrych, 2002).

Na druhou stranu Kratochvíl (2009) zastává názor, že lze mít odlišný způsob výchovy v rodině, ale za určitých podmínek. Je možné, aby si dítě vyslechlo dva odlišné názory na věc, např. když jeden rodič nesouhlasí s tím, aby šlo dítě do kina, protože přinesl špatnou známku, a druhému rodiči je to jedno. Nicméně je důležité, aby nakonec rozhodnul jeden z rodičů, jestli půjde dítě do kina nebo ne, nelze takovou zodpovědnost nechat na dítěti! V minulosti tomu byl právě otec, kdo byl dominantním členem rodiny a ve všem rozhodoval, matka byla spíše prostředníkem, vyjednávatelem mezi otcem a dítětem. Potíž je právě v některých dnešních rodinách, kde není jasná výchovná autorita. Kratochvíl proto radí, aby se rodiče spíše domluvili, v jaké oblasti bude kdo rozhodovat, vytvořit si jakousi manželskou dohodu, aby mohla výchova dítěte fungovat, jak má.

Neshody v rodinách se dle názoru Matějčka a Dytrycha v rodinách objevují v současné době častěji, a to právě z toho samého důvodu, tj. že dnešní ženy projevují před manželi více své názory na určité věci. Dříve neměly ženy takové postavení v rodině, měly spíše roli ženy v domácnosti, která pouze mlčela a poslouchala. Muži naopak měli v rodinách výsadní postavení a jeví se spíše autokraticky, manželky si nedovolily odporovat a respektovaly každé rozhodnutí manžela. Proto se zdálo, že konflikty dříve v rodinách tolik nebyly. Postupem času při přeměně struktur a postavení v rodině začaly konflikty vyvěrat napovrch. Názory na běžné životní problémy se tak mezi partnery začaly střetávat. Je důležité si uvědomit, že i při výměně různých názorů mezi partnery může dojít k otevřené, rovnoprávné debatě a může dojít k řadě pozitivním řešením či kompromisům (Matějček & Dytrych, 2002).

3.1 Coparenting ve vztahu k partnerské spokojenosti

Přechod z partnerského vztahu do rodičovství vyžaduje od jedinců vysokou míru spolupráce při výchově dětí. Klíčovým aspektem ve fungování celého rodinného systému je **coparenting**, jež bychom mohli chápat jako míru spolupráce ve společném rodičovství mezi oběma rodiči. Nejznámější představitelkou zabývající se coparentingem je G. Margolin, která v publikaci spolu s jejími kolegy (2001) rozděluje tento koncept na 3 dimenze: spolupráce, konflikt a triangulace. **Spolupráce** vyjadřuje to, do jaké míry si rodiče vyměňují informace o dítěti, jak se vzájemně podporují při výchově či jak respektuje jeden druhého v jeho výchovných postupech. **Konflikt** je charakteristický rozsahem rodičovských hádek kvůli výchově, podkopáváním jeden druhého kritikou výchovných postupů v nepřítomnosti ale i v přítomnosti samotného dítěte, znevažováním či obviňováním. **Triangulace** znamená to, jaké vznikají v rodině koalice (dítě – rodič proti druhému rodiči) či to, zda rodič zapojuje dítě do společného konfliktu s druhým rodičem.

Coparenting tedy můžeme chápat jako vztah mezi rodiči, který se vyznačuje tím, do jaké míry se rodiče navzájem podporují nebo podkopávají rodičovské úsilí (Margolin et al., 2001). Je to rodičovská souhra ve prospěch dítěte, matka i otec mají stejné povinnosti vůči svému dítěti (Teubert & Piquart, 2010). Tato spolupráce mezi rodiči začíná už během těhotenství ženy. V této fázi rodičovství jde především o koordinaci svých očekávání vůči rodičovství po porodu a jde o různé představy o zapojení partnera do výchovy (Darwiche et al., 2015).

Tato spolupráce při výchově má také souvislost s partnerskou spokojeností. Pedro a kolegové (2012) ve svém výzkumu došli k závěru, že šťastné páry prožívají pozitivní pocity, náklonnost jeden k druhému, což jedince vybízí k tomu, aby se podporovali i jako rodiče a spolupracovali při výchově svých dětí. Naopak pokud jsou rodiče nespokojeni v partnerském vztahu, míra spolupráce rodičů při výchově klesá a mohou mít tendenci spíše mezi sebou soupeřit či podrývat autoritu jeden druhému (Pedro et al., 2012). Tento mechanismus „přesunu“ ze spokojenosti ve vztahu na míru spolupráce mezi rodiči bychom mohli chápat jako tzv. spillover efekt, o kterém pojednává kapitola 3.

Ovšem existují i rodiče, kteří ačkoliv jsou ve vzájemném konfliktu, někdy až ve fázi rozvodu, jsou schopni spolu vycházet, poněvadž jsou motivovaní chránit své děti před negativními vlivy z okolí, nechtějí je vystavovat svým hádkám nebo jimi nechtějí manipulovat pro svůj prospěch a v neprospěch druhého z rodičů (Margolin et al., 2001).

Teubert a Piquart také zjistili, že partnerská spokojenost a coparenting má vliv i na samotné dítě a jeho zdravý vývoj. Dle autorů má partnerská kvalita nepřímý vliv na externalizaci problémů dětí. Především dimenze konflikt, kdy je dítě vystaveno často hádkách svých rodičů či dokonce fyzické agresi, může tak dojít k externalizaci problémů tím, že dítě může být agresivní vůči ostatním dětem. K internalizaci problémů dětí dochází dle autorů spíše při triangulaci neboli tvoření různých koalicí rodič – dítě atd. (Teubert & Piquart, 2010).

Roger a kolegové vysledovali více fenoménů, které mají vliv na partnerskou spokojenost. Dle nich rodičovský stres (tj. každodenní požadavky spojené s výchovou nebo finanční zátěž...) negativně působí na partnerskou spokojenost. Tzn. že rodiče mají tendenci zažívat stres při plnění povinností spojených s výchovou, to má vliv na oblast rodičovství, na spolupráci mezi partnery, konkrétně v tomto výzkumu také na self-efficacy rodičů, tedy jejich osobní zdatnost, sebedůvěru ve vlastní schopnosti. A tyto negativní pocity spojené s výchovou dětí mají vliv na vztah rodič – dítě a na kvalitu partnerského vztahu (Roger et al., 2015).

Darwich a kolegové sledovali páry a jejich schopnost spolupráce a koordinace před samotným narozením dítěte. Ve vzorku byly jak páry, kterým se podařilo otěhotnět přirozeně, tak i páry, které podstoupily umělé oplodnění. Autoři přišli na to, že dochází většinou k poklesu partnerské spokojenosti po porodu u všech. Nicméně i spokojenost ve vztahu, respektive nespokojenost, jež je často spojována s mírou podpory ze strany partnera během těhotenství partnerky, může predikovat před narozením dítěte např. vznik poporodní deprese, negativního vztahu otec – dítě atd. Přesto matky, které podstoupily umělé oplodnění byly více spokojené po porodu, a to mělo vliv na jejich kvalitu partnerského vztahu. Na druhou stranu se ukázal vyšší věk žen (především starších prvorodiček) jako prediktor nižší spokojenosti ve vztahu a nižšího coparentingu, naopak vyšší míry psychické tísně bez ohledu na způsob otěhotnění (Darwich et al., 2015).

3.2 Výchova a partnerská spokojenost ve znovusložených rodinách

Výchova dětí a coparenting může být o to složitější, pokud se biologičtí rodiče rozejdou a jeden si najde nového partnera, který má zaujímat roli původního rodiče. Nejčastěji je to matka, která si najde partnera, který má být novým otcem jejích dětí. Velkou úlohu mají pak právě matky, které musí pracovat na vztahu s partnerem, a zároveň plnit rodičovskou funkci, a především musí pomáhat nevlastnímu otci, aby si vytvořil kladné vztahy s jejími dětmi (Němcová, 2020). V původních biologických rodinách, kde byli oba partneři biologickými rodiči dítěte, se vytvářelo pouto ještě před narozením dítěte. Avšak potíže nastává dle DeLongis a Zwicker u znovusložených rodin, kde figuruje jeden biologický rodič a jeden nevlastní rodič, a toto pouto se musí vytvářet složitě již často ve starším věku dítěte. Nelehké to mají i ti partneři, kde pouze jeden přivedl do vztahu děti, druhý z partnerů nikdy nemusel být v manželství a ani nebyl nikdy rodičem, tudíž nemá takové zkušenosti s výchovou jako druhý partner (DeLongis & Zwicker, 2017).

Dle Kratochvíla nevlastní rodič často ani neví, jak se k partnerovým dětem chovat. Bojí se zasahovat příliš do výchovy, kupříkladu dítě potrestat za něco, aby nedošlo ke konfliktu s jeho partnerem/partnerkou. Má tedy tendenci spíše dítě chválit, ignorovat delikventní chování dítěte, anebo upozorňuje biologického rodiče na, aby s tím něco udělal. Tato potlačovaná „agrese“ se pak může přesouvat do partnerského vztahu. Na druhou stranu dítě to nevlastnímu rodiči také nemusí vůbec ulehčovat. Dítě může nevlastního rodiče odmítat, chovat se nepřátelsky, zejména pak pokud si udržuje kladný emoční vztah se svým biologickým rodičem, který již v rodině nežije (Kratochvíl, 2009).

Ke vztahu s dětmi se může nevlastní rodič postavit různými způsoby. Svare a Mason rozlišují 4 postoje otce, které mohou zaujmout vůči dětem partnera. Jako první rozlišují postoj „**asistujícího rodiče**“ (assistant parent), jež je typický tím, že jsou nevlastní otcové velmi málo zapojeni do výchovy a figurují v rodině spíše jako doplňující článek. Autoři dále hovoří o postoji „**replikace rodiny**“ (replication family), což bychom mohli chápat jako plné zastoupení biologického rodiče, neboť ten se do výchovy vůbec nezapojuje. Typické je také pro tento postoj to, že nevlastní otec vyžaduje určité dodržování disciplíny. Třetí postoj se nazývá „**třetí rodič**“ (third parents), a to z toho důvodu, že se nevlastní otec necítí jako rodič dítěte, ale spíše je součástí týmu, který se podílí na výchově dítěte. Posledním postojem je postoj „**rozšířená rodina**“ (extended family), kde má nevlastní otec blízký vztah s biologickým otcem a fungují jako celek (Svare & Mason, 2004).

Weaver a Coleman sledovali naopak matky a jejich roli ve znovusložené rodině, jež také není úplně jednoduchá. Matky jsou často prostředníkem mezi dítětem a nevlastním otcem a urovnávají konflikty mezi nimi. Při konfliktu většinou matky stojí na straně dítěte, pokud by tak neučinily, mohly by v očích dítěte ztratit důvěru a loajalitu jako matky (Weaver & Coleman, 2010).

Je zřejmé, že v takto komplikovaném rodinném systému není lehké vychovávat děti, zejména pak při spolupráci ve výchově mohou nastat určité svízele. Favez a kolegové se zabývali coparentingem biologických matek a nevlastních otců a k tomu sledovali i coparenting mezi biologickými rodiči. Jako určující aspekty, které vedou ke zdárné kooperaci ve výchově mezi rodiči, uvedli zejména společnou vizi, projev náklonnosti a vřelosti. Autoři zjistili, že ve znovusložených rodinách funguje stejný princip spolupráce při výchově, navíc často funguje i coparenting mezi biologickými rodiči, ačkoliv již spolu netvoří pár. Samozřejmě vyšší konflikty nastávají spíše mezi nevlastním rodičem a biologickým rodičem, a to nejspíše z toho důvodu, že spolu tráví více společného času. Co se týče soudržnosti znovusložené rodiny, biologické matky v této studii již neudržovaly tolik soudržnost rodiny, a to pravděpodobně z toho důvodu, že musely udržovat vícero rodinných systémů, než tomu bylo v původní biologické rodině. Autoři také zjistili, že matky v původní rodině odvíjely svou spokojenost od toho, jak moc byla rodina soudržná, nicméně ve znovusložené rodině tyto dvě proměnné držely spíše odděleně. Partnerskou spokojenost si tedy nespojovaly s kvalitou coparentingu (Favez et al., 2015).

DeLongis a Zwicker zkoumali pak partnerskou spokojenost a rizika rozvodu ve znovusložených rodinách. Ze studie vyplynulo to, že partnerská kvalita ve znovusložených rodinách zůstává stejná. Nicméně pokud si jeden z partnerů přinese s sebou dítě do vztahu, je

vyšší riziko rozvodovosti. Ve znovusložených rodinách je výchova dětí nejčastější příčina konfliktů, zejména proto, že nevlastní rodič nemá takové postavení v rodině, jako by měl biologický rodič, který z rodinného systému odešel nebo žije mimo něj. Nepříznivé vztahy nevlastního rodiče s dětmi, tj. například menší blízkost ve vztahu či vyšší napětí, může být pak někdy až příčina rozvodu (DeLongis & Zwicker, 2017).

Výzkumná část

4 Výzkumný problém

Výzkumný problém byl stanoven takto: Jaká je souvislost mezi partnerskou spokojeností a výchovným stylem obou rodičů vůči dítěti?

5 Cíle výzkumného projektu

Tato diplomová práce si klade za cíl prozkoumat partnerskou spokojenost a jak tato proměnná souvisí s výchovou, konkrétně s výchovnými styly obou partnerů. Protože se celá práce opírá především o model devíti polí dle Čápa a jeho kolegů (Čáp & Boschek, 1994), klade si práce za cíl podrobněji prozkoumat složky výchovných stylů, tj. emoční vztah a výchovné řízení a jejich kombinace, které prozrazují určitý styl výchovy v rodině. Zejména je cílem prozkoumat souvislost mezi shodou v těchto složkách výchovných stylů obou rodičů a partnerskou spokojeností. Cílem je také zjistit to, do jaké míry se shoduje rodičovský a dětský pohled na výchovné styly rodičů. V neposlední řadě je cílem probádat to, do jaké míry mají neshody a rozdílný pohled na výchovu vliv na partnerskou spokojenost, popřípadě, co konkrétně vede k rozporům mezi partnery ve výchově svých dětí.

6 Výzkumné hypotézy

Téma diplomové práce s názvem „Výchovné styly rodičů a spokojenost v partnerském vztahu“, jsem rozčlenila do několika hypotéz. Tvorba hypotéz se převážně opírá o dosavadní teoretické poznatky. Byly vytvořeny tyto výzkumné hypotézy:

H1: Rodiče se shodným emočním vztahem k dítěti dosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným emočním vztahem k dítěti.

H2: Rodiče se shodným výchovným řízením k dítěti dosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným výchovným řízením k dítěti.

H3: Existuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na emoční vztah k dítěti a pohledem na emoční vztah jejich dítěte.

H4: Existuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na výchovné řízení vůči dítěti a pohledem na výchovné řízení jejich dítěte.

7 Design výzkumného projektu

7.1 Typ výzkumu

Byl zvolen kvantitativní typ výzkumu z mnohých důvodů. Jedním z nich je například snazší cesta pro sběr dat v souvislosti s charakterem výzkumného vzorku, jež tvoří vždy jeden rodič a jedno dítě ze stejné rodiny. Rychlost a množství dat, která touto strategií lze získat, byla také velmi důležitým faktorem. Dalším důvodem je zaručení téměř 100 % anonymity, a tudíž je vyšší pravděpodobnost upřímných odpovědí na témata, která mohou být pro mnohé rodiče i děti příliš citlivá. Nakonec i možné zobecnění výsledků je velmi příznivou odměnou.

Kvantitativní design je doplněn o kvalitativní prvky designu, a to v podobě pár otevřených otázek, které se týkají partnerské spokojenosti a rozdílného pohledu na výchovu ze strany partnerů/rodičů.

7.2 Metody získávání dat

V této diplomové práci byly použity dvě dotazníkové metody, tj. **CSI – Dotazník partnerské spokojenosti** (Couples satisfaction inventory) a **Dotazník pro zjišťování způsobů výchovy v rodině**. Tyto dvě metody byly doplněny o základní údaje jedinců (např. věk, pohlaví, vzdělání, velikost obce, ve které rodina bydlí, počet dětí, typ složení rodiny – biologická X znovusložená či o dobu trvání partnerského vztahu). Pro hlubší pochopení problematiky a propojení obou proměnných je součástí dotazování i **pár vlastních doplňkových otázek**.

7.2.1 *Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy v rodině*

Pro bližší prozkoumání výchovných stylů byl použit Dotazník pro zjišťování způsobů výchovy v rodině, jež byl zadáván jak dětem, tak i jednomu z rodičů dítěte.

Dotazník byl vytvořen na katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a je zejména spojován s profesorem Janem Čápem, neboť je předním tvůrcem této dotazníkové metody. Jeho model devíti polí, který je charakterizován emočním vztahem a výchovným řízením, je základním konceptem tohoto dotazníku. O konceptu způsobu výchovy v rodině – model devíti polí, je více pojednáváno v kapitole 1.2.2.

Dotazník obsahuje 40 položek, které zjišťují 2 zmiňované základní dimenze – emoční vztah a výchovné řízení. Emoční vztah může nabývat charakteru extrémně kladného, kladného, středního/záporně – kladného a záporného vztahu. Dimenze výchovné řízení pak může být silné, střední, slabé či rozporné. Následně spojením obou těchto komponent vzniká určitý styl

výchovy v rodině, nicméně v tomto výzkumu se pracuje zejména s dimenzemi, nikoliv s výslednými styly výchovy.

Dotazník může vyplňovat jak dospělý jedinec, tak i mladistvý od 12 let, nicméně primárně jsou otázky adresovány právě dětem. V tomto výzkumu byli rodiče požádáni, aby vyplňovali dotazník z pohledu svého dítěte, museli se tak zamyslet nad tím, co by jejich dítě vyplnilo a jak tedy vidí výchovu své matky i svého otce (popřípadě nevlastní matky nebo nevlastního otce). Zároveň jeden z rodičů vždy vyplňoval dotazník i za svého partnera.

Psychometrické vlastnosti dotazníku jsou dle manuálu dotazníku velmi příznivé viz tabulka 6. Reliabilita byla testována pomocí metod testu–retestu a interní konzistencí odhadnutou na základě Cronbachova ALFA–koeficientu. Odhad reliability testu–retestu byl dále zpracován na základě Pearsonova koeficientu korelace. Empirická validita dotazníku byla např. zkoumána pomocí kritéria, kterým se staly škály dotazníku ADOR. Validita byla odhadnuta Pearsonovým koeficientem korelace, kde se ukázalo, že oba dotazníky, a především jejich korespondující škály mezi sebou poměrně vysoce korelují (Čáp & Boschek, 1994).

Tabulka 6

Psychometrické vlastnosti dotazníku pro zjišťování způsobu výchovy v rodině

ŠKÁLA	DEPENDABILITA		INT. KONZISTENCE	
	R (T,T)	KONF. INTERVAL (95%)	ALFA	KONF INTERVAL (95%)
K_O	0,86	(0,80 ; 0,90)	0,82	(0,79 ; 0,83)
Z_O	0,83	(0,76 ; 0,88)	0,72	(0,69 ; 0,83)
P_O	0,85	(0,78 ; 0,90)	0,7	(0,66 ; 0,73)
V_O	0,87	(0,81 ; 0,91)	0,6	(0,56 ; 0,64)
K_M	0,79	(0,71 ; 0,85)	0,76	(0,73 ; 0,78)
Z_M	0,78	(0,70 ; 0,85)	0,75	(0,72 ; 0,77)
P_M	0,74	(0,64 ; 0,82)	0,69	(0,66 ; 0,72)
Z_M	0,83	(0,76 ; 0,88)	0,59	(0,55 ; 0,63)

Zdroj: (Čáp & Boschek, 1994, s. 36)

7.2.2 Dotazník partnerské spokojenosti – CSI (Couples Satisfaction Index)

Pro měření spokojenosti v partnerském vztahu byl použit Dotazník partnerské spokojenosti neboli CSI (Couples Satisfaction Index). Tento dotazník je univerzální a hojně využívaný diagnostický nástroj pro zjišťování spokojenosti v partnerském vztahu zejména v zahraničí. Dotazník vychází z několika jiných dotazníků (např. z ECR) či ze sémantického diferenciálu (Funk & Rogge, 2007). CSI je tvořen 32 položkami, které měří míru partnerské spokojenosti. Autory této metody jsou J. L. Funk a R. D. Rogge z Univerzity Rochester. O český překlad

tohoto dotazníku se postaraly studentky psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v rámci atestace předmětu (Komárková & Skokanová, 2012), který byl dále mírně poupraven Komárkovou a následně použit v její diplomové práci (Komárková, 2016), tuto verzi dotazníku jsem také použila pro svůj výzkum.

Psychometrické vlastnosti dotazníku jsou dle autorů vynikající. Cronbachovo alfa dosahuje hodnoty 0,94, jež značí velmi dobrou vnitřní konzistenci položek. Také empirická validita ukazuje, že položky dotazníku silně korelují s jinými korespondujícími položkami obdobných metod, např. Marital Adjustment Test (MAT), měřící spokojenost v partnerském vztahu (Funk & Rogge, 2007). Nicméně i přesto má dotazník své nedostatky. Jedním z nich je zejména to, že zatím nemá dotazník české normy. V tomto výzkumu se tedy pracuje s hrubými skóry.

Funk a Rogge (2007) stanovili minimum získaných bodů na 0 a maximum bodů, které lze z dotazníku získat, na 161 bodů. Autoři také uvádí, že skóre klesající pod bodovou hranici 104,5, může značit značnou nespokojenost v partnerském vztahu.

7.2.3 Doplnkové otázky

Doplňkové otázky v této diplomové práci mají charakter mapující. Mapují proměnné jako jsou partnerská spokojenost a pohled rodičů na výchovu. Tyto doplňkové otázky byly adresovány pouze rodičům a nacházely se vždy až na konci testování. Součástí tohoto dotazování jsou 2 otevřené otázky či 2 otázky, na které je možno odpovědět pomocí čtyřbodové škály *vůbec – úplně* nebo *nikdy – vždy*. V neposlední řadě jsou součástí doplňkových otázek 5 modelových situací, které se týkají neshod ve výchově mezi partnery. Na tyto situace respondent také odpovídal na čtyřbodové škále *nikdy – často*, tedy jak se ho daná situace týká a jak se objevuje i v jejich domácnosti. Příklad takové situace můžeme vidět na obrázku 2.

Obrázek 2

Ukázka modelové situace z doplňkových otázek

- B. Dítě dostane ve škole špatnou známku. Jeden z rodičů/partnerů se zlobí a požaduje, aby si dítě známku opravilo. Druhý rodič má odlišný názor, nevidí důvod, proč by si dítě mělo známku hned opravovat, školní prospěch není tak důležitý. Partneři se neshodnou a může dojít ke konfliktu mezi nimi. Jak je to u vás?

Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

Konkrétně otázky mapují to, zda má rozdílný názor na výchovu partnerů vliv na jejich spokojenost (viz např. otázka: „*Myslíte si, že pohled a názor vás a vašeho partnera na výchovu*

děti ovlivňuje váš partnerský vztah? Pokud ano, v jakém smyslu? “) nebo mapují to, jaké konkrétní příčiny vedou k neshodám ve výchově (viz např. otázka: *„Pokud se s partnerem dostanete do konfliktu kvůli výchově, z jakého důvodu se tak stává? “*). Tyto doplňkové otázky přikládám v příloze 2.

7.3 Metody zpracování a analýzy dat

Analýza dat proběhla nejprve v podobě vyhodnocování zmiňovaných dotazníků a zapisování dat do záznamových archů. Následně byla data přepsána do elektronické podoby, konkrétně do programu Microsoft Excel.

Po přepsání dat do tabulek v programu Microsoft Excel, byla data dále analyzována v programu Statistica. V programu byla zjišťována normalita dat pomocí Shapiro – Wilkovo testu, jež odhalil nenormální rozložení dat (viz příloha 3.), dalším krokem tedy bylo zvolit správné neparametrické testy.

K testování prvních dvou hypotéz, tedy toho, zda rodiče se shodným výchovným řízením a emočním vztahem dosahují statisticky významněji vyšší partnerské spokojenosti než rodiče s rozdílným výchovným řízením a emočním vztahem k dítěti, byl použit Mann – Whitneyův U test.

K testování zbylých dvou hypotéz, tedy toho, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na emoční vztah a výchovné řízení v rodině a pohledem na emoční vztah a výchovné řízení jejich dítěte, byly použity Spearmanovy korelace.

Data získaná z doplňkových otázek, které byly určeny rodičům, byla zpracována pomocí četností. Dvě otevřené otázky, které byly také součástí, byly zpracovány kvalitativně. Byly vytvořeny kategorie na základě nejčastějších odpovědí respondentů.

7.4 Etika výzkumu

Z hlediska etiky výzkumu bylo podchyceno především to, aby všichni účastníci výzkumu měli dostatečné množství informací ohledně výzkumu a celkově o testové situaci jako takové. Zejména pak rodiče či alespoň jeden z rodičů mladistvých ve věku 13–18 let, podepsali informovaný souhlas (viz příloha 1), který umožnil účast těchto mladistvých na výzkumu.

Pokud jsem byla přítomna u samotného vyplňování dotazníků, přímo jsem respondenta informovala o průběhu testování, o jeho právu kdykoli odstoupit z daného výzkumu, o ochraně osobních údajů a také o tom, za jakým účelem se tento výzkum provádí. V neposlední řadě jsem na sebe poskytla kontaktní údaje, pokud by chtěl někdo zpětnou vazbu z daného

testování nebo měl dodatečné otázky. Nicméně pokud jsem přítomna u administrace nebyla, veškeré informace byly vždy uvedeny na začátku každého „dotazníkového souboru“, jak u dotazníků pro rodiče, tak i u dotazníků pro jejich děti.

8 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor v této práci tvoří 49 rodin, z toho vždy jeden rodič a jedno dítě ze stejné rodiny. Rodiny jsou buďto biologické ($n = 35$; 71 %), tzn. že jsou oba partneři biologickými rodiči daného dítěte, nebo znovusložené ($n = 14$; 14 %), tzn. že jeden z partnerů není biologickým rodičem daného dítěte. Každá rodina pak představuje tradiční uspořádání v rodině, tzn. otec – matka – dítě. U výzkumného souboru bylo zjišťováno několik základních údajů, práce je spíše zaměřena na rodiče, je tedy více údajů právě u tohoto vzorku.

Sběr těchto dat proběhl dvěma různými způsoby a byl uskutečněn v průběhu ledna až do začátku března 2022. Data byla získána skrze **metodu sněhové koule** (snow-ball), což znamená, že jsem oslovila své blízké v okolí a ti zase své blízké, aby dotazníky vyplnili. V této době jsem zároveň vytvořila ve **Formulářích Google** online verze daných dotazníků a doplňkových otázek pro rodiče, a zvláště jsem pak vytvořila online verze dotazníku pro zjištění způsobu výchovy v rodině pro děti těchto rodičů. K online verzím dotazníků měl přístup pouze ten, komu jsem zaslala odkaz k vyplnění, nejčastěji prostřednictvím emailu, kde jsem respondentům ještě napsala bližší instrukce k vyplnění. Touto metodou jsem získala 26 dvojic dotazníků od rodiče a jeho dítěte.

Druhá cesta pro sběr dat byla taková, že jsem **oslovila ředitele svých bývalých škol** (ZŠ a gymnázium). Nejprve se ve školách nezletilým dětem rozdaly informované souhlasy, které předaly rodičům a ti je podepsali, pokud souhlasili, aby se jejich dítě účastnilo tohoto výzkumu, zároveň byli rodiče požádáni, zda by se výzkumu také účastnili. Podmínkou tedy samozřejmě bylo to, aby rodiče souhlasili nejen s účastí dítěte na výzkumu, ale i toho, že se zúčastní také sám rodič. Poté nastala druhá fáze, kdy jsem mladistvým administrovala dotazník měřící způsoby výchovy rodičů, a zároveň jsem jim dala dotazníky pro rodiče, které měří taktéž způsoby výchovy v rodinách, a navíc i dotazník měřící partnerskou spokojenost a doplňkové otázky. Dalším krokem sběru dat bylo pak vyzvednutí vyplněných dotazníků od rodičů, které jejich děti přinesly do škol. Každý dotazník pro děti a rodiče měl stejné číslo a tyto dva dotazníky byly spojené kancelářskou sponkou, abych později identifikovala, které dotazníky od rodičů a dětí patří k sobě.

Návratnost a celková ochota se účastnit výzkumu nebyla příliš vysoká. Ze ZŠ se asi z 23 dvojic dotazníků (pro rodiče a dítě) vrátilo pouhých 8, z toho dvě dvojice jsem musela vyřadit. Z gymnázia se vrátilo 20 dvojic dotazníků přibližně ze 45 rozdaných. Z toho 3 se musely vyřadit. Bylo tedy získáno celkem 23 dvojic dotazníků touto cestou.

8.1 Rodiče

Výzkumu se účastnilo celkem 49 rodičů, přičemž převažovaly matky (n = 38; 78 %) oproti otcům (n = 11; 22 %), jak můžeme vidět v tabulce 7. Minimální věk rodičů byl 28 let a maximální 69 let. Průměrný věk rodičů byl přibližně 45 let.

Tabulka 7

Věkové charakteristiky rodičů

POHLAVÍ	n	%	MIN	MAX	PRŮMĚR	MEDIÁN	MODUS
muži	11	22%	40	69	49,45	49	48
ženy	38	78%	28	54	43,84	44	43
celkem	49	100%	28	69	45,10	44	48

Tabulka 8 znázorňuje nejvyšší dosažené vzdělání rodičů. Nejpočetnější skupinou u rodičů je středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou (n = 24; 49 %). Žádný z rodičů nevedl základní vzdělání jako nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka 8

Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů

VZDĚLÁNÍ	n	%
základní	0	0%
středoškolské s výučním listem	11	22%
středoškolské s maturitou	24	49%
vyšší odborné vzdělání	3	6%
vysokoškolské	11	22%

Velikost místa bydliště u rodin z výzkumného souboru můžeme vidět v tabulce 9. Nejčastěji rodiče uváděli velikost místa bydliště městys/město (do 10 000 obyvatel) – (n = 20; 41 %). Nejméně rodin z tohoto vzorku pak bydlí na vesnici (do 500 obyvatel) – (n = 11; 22 %).

Tabulka 9

Velikost místa bydliště rodin

VELIKOST MÍSTA BYDLIŠTĚ	n	%
vesnice (do 500 obyvatel)	11	22%
městys/město (do 10 000 obyvatel)	20	41%
město (nad 10 000 obyvatel)	17	35%

Tabulka 10 uvádí intervaly doby trvání partnerského vztahu rodičů, a to bez ohledu na to, zda jsou v manželském svazku či ne. Jak je z tabulky patrné, nejvíce partnerů uvedlo, že jsou spolu 20–32 let (n = 31; 63 %). Nejméně početnou skupinu tvoří páry, kteří jsou spolu 10–19 let (n = 8; 16 %).

Tabulka 10

Intervaly doby trvání partnerského vztahu rodičů

INTERVALY DOBY TRVÁNÍ VZTAHU	n	%
od 0,5 - 9let	10	20%
10 - 19let	8	16%
20 - do 32let	31	63%

Tabulka 11 prozrazuje počet dětí v rodinách. Nejvíce rodičů uvedlo, že spolu vychovávají 2 děti ve společné domácnosti (n = 33; 67 %). Nejméně rodičů pak spolu vychovávají 3 (n = 2; 4 %) nebo 4 děti (n = 3; 6 %) ve společné domácnosti.

Tabulka 11

Počet dětí v rodinách

POČET DĚTÍ V RODINĚ	n	%
1	11	22%
2	33	67%
3	2	4%
4	3	6%

8.2 Děti a adolescenti

Výzkumu se účastnilo celkem 49 dětí a adolescentů, z čehož nejpočetnější skupinou byly dívky (n = 34; 69 %) oproti chlapcům (n = 15; 31 %). Děti a adolescenti se pohybují ve věku od 13 do 20 let, což není náhodné rozpětí věku. Pro vyšší kvalitu práce a zisk informací byl předem stanoven tento věkový limit, aby byl jedinec schopný samostatně pracovat, a především aby byl schopný určité reflexe ohledně výchovy svých rodičů. Tabulka 12 znázorňuje věkové rozložení dětí.

Tabulka 12

Věkové rozložení dětí a adolescentů

POHLAVÍ	n	%	MIN	MAX	PRŮMĚR	MEDIÁN	MODUS
dívky	34	69%	13	20	16,38	17	18
chlapci	15	31%	13	19	15,87	16	18
CELKEM	49	100%	13	20	16,22	17	18

9 Výsledky

9.1 Deskriptivní statistiky

V následujících třech tabulkách jsem vybrala několik proměnných (tj. typ složení rodiny a dobu trvání vztahu), které se mi jevily jako zajímavé k porovnání s průměrnou partnerskou spokojeností rodičů.

Tabulka 13 představuje průměrnou spokojenost v partnerském vztahu vzhledem k typu složení rodin. Jak je vidět, v rodinách znovusložených panuje vyšší průměrná spokojenost partnerů, tj. 133,07. Nicméně tento rozdíl není příliš vysoký, u rodin biologických je průměrná spokojenost 123,46.

Tabulka 13

Průměrná partnerská spokojenost vzhledem k typu složení rodin

TYP RODINY	PRŮMĚRNÁ SPOKOJENOST V PARTNERSKÉM VZTAHU (v hrubých skórech)
biologická rodina	123,46
znovusložená rodina	133,07

V tabulce 14 můžeme vidět průměrnou partnerskou spokojenost vzhledem k intervalům doby trvání partnerského vztahu. Mohli bychom s nadsázkou říci, že se průměrná spokojenost partnerů snižuje s dobou trvání partnerského vztahu. Nejvyšší průměrná spokojenost jedinců je vyšší u jedinců (tj. 134,9), kteří jsou od 0,5–9 let v partnerském vztahu. Nejnižší průměrná spokojenost (tj. 122,23) se jeví spíše u jedinců s dobou trvání mezi 20–32 lety.

Tabulka 14

Průměrná partnerská spokojenost vzhledem k době trvání vztahu

INTERVALY DOBY TRVÁNÍ VZTAHU	PRŮMĚRNÁ SPOKOJENOST V PARTNERSKÉM VZTAHU (v hrubých skórech)
0,5 - 9let	134,9
9 - 19let	130,75
20 - 32let	122,23

Následující tabulka 15 znázorňuje celkové styly výchovy dle modelu 9 polí v rodině z pohledu rodiče. Nejpočetnější skupinou se jednoznačně jeví rodiče, kteří volí spíše typ 8 (n=16; 33 %), druhým nejčastějším stylem výchovy se stal také s velkou převahou styl 7 (n=13; 27 %). Nejméně používaným stylem ve výchově v tomto výzkumu byl styl 1 (n= 1; 2 %).

Tabulka 15

Celkové styly výchovy dle modelu 9 polí v rodině z pohledu rodiče

CELKOVÉ STYLY VÝCHOVY V RODINĚ Z POHLEDU RODIČE	n	%
1 výchova autokratická, tradiční, patriarchální	1	2%
2 liberální výchova s nezájmem o dítě	2	4%
3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem	4	8%
4 výchova přísná a přitom laskavá	3	6%
5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	3	6%
6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	4	8%
7 rozporné řízení relativně vyváženo kladným emočním vztahem	13	27%
8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	16	33%
9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici	3	6%

Tabulka 16 ukazuje naopak pohled dětí na celkové styly výchovy dle modelu 9 polí v rodině. I děti z rodin různých typů složení spíše vidí výchovu svých rodičů takovou, jakou zahrnuje styl 8 (n= 18; 37 %) dle modelu 9 polí. Nicméně druhý styl, který převažoval z pohledu dětí nebyl styl 7 jako u rodičů, ale styl 3 (n=11; 22 %). Výchovný styl 1 se jako jediný v tomto vzorku vůbec neobjevil (n= 0).

Tabulka 16

Celkové styly výchovy v rodině dle modelu 9 polí z pohledu dítěte

CELKOVÉ STYLY VÝCHOVY V RODINĚ Z POHLEDU DÍTĚTE	n	%
1 výchova autokratická, tradiční, patriarchální	0	0%
2 liberální výchova s nezájmem o dítě	3	6%
3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem	11	22%
4 výchova přísná a přitom laskavá	1	2%
5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	3	6%
6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	4	8%
7 rozporné řízení relativně vyváženo kladným emočním vztahem	8	16%
8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	18	37%
9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici	1	2%

Tabulka 17 porovnává celkové styly výchovy v rodině z pohledu rodičů s typem složení rodiny, přičemž je nutné podotknout, že rodin biologických je více (n=35) než rodin znovusložených (n=14). Nicméně je opět vidět převaha v četnosti u stylu 8, jak u rodin biologických (n=10; 29 %), tak i u rodin znovusložených (n=6; 43 %). Oba typy rodin se neliší příliš ani ve stylu 7, který volí oba typy téměř stejně často (biologické rodiny; n=9; 26 % a znovusložené rodiny; n=4; 29 %).

Tabulka 17

Celkové styly výchovy v rodině vzhledem k typu složení rodin

CELKOVÉ STYLY VÝCHOVY V RODINĚ	BIOLOGICKÉ RODINY	%	ZNOVUSLOŽENÉ RODINY	%
1 výchova autokratická, tradiční, patriarchální	1	3%	0	0%
2 liberální výchova s nezájmem o dítě	2	6%	0	0%
3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem	3	9%	1	7%
4 výchova přísná a přitom laskavá	3	9%	0	0%
5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	3	9%	0	0%
6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	3	9%	1	7%
7 rozporné řízení relativně vyváženo kladným emočním vztahem	9	26%	4	29%
8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	10	29%	6	43%
9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici	1	3%	2	14%
CELKEM	35	100%	14	100%

Tabulka 18 znázorňuje pohled rodičů a dětí na emoční vztah v rodinách a průměrnou partnerskou spokojenost rodičů vzhledem k určitému typu emočního vztahu. Emoční vztah matek k dětem z pohledu rodičů je spíše kladný nebo extrémně kladný (n= 23; 47 %; n=16; 33 %), taktéž je tomu v tomto výzkumu u otců (n=21; 43 %; n=18; 37 %). I děti vidí spíše emoční vztah svých rodičů jako extrémně kladný či kladný, a to úplně srovnatelně u svých matek i otců (n=19; 39 %). Zajímavé je, že děti více viděly emoční vztah otců (n= 10; 20 %) i matek (n= 11; 22 %) jako záporný, oproti rodičům. Rodiče nehodnotili tolik svůj emoční vztah k dětem záporně. Zejména pak z výzkumu vyplynulo, že matky dle rodičů nemají příliš záporný emoční vztah k dítěti (n=3; 6 %). U záporného emočního vztahu otců je už četnost vyšší (n= 8; 16 %).

Střední emoční vztah děti vůbec nevolily za matku (n= 0) a téměř vůbec ani za otce (n=1; 2 %). Rodiče již střední emoční vztah volili častěji, za matku (n=7; 14 %) a také za otce (n=2; 4 %).

Co se týče průměrné partnerské spokojenosti, je velmi podobná napříč všemi emočními typy vztahu rodiče k dítěti, jak z pohledu rodičů, tak i z pohledu dítěte. Nicméně i přesto rodiče, kteří spíše volí střední emoční vztah k dítěti (z pohledu rodičů) dosahují nejmenší průměrné partnerské spokojenosti, u matek (114,14) a zejména u otců (88,5). Překvapující je pak nejvyšší průměrná spokojenost u rodičů (z pohledu rodičů i dětí), kteří mají záporný emoční vztah k dítěti. Z pohledu rodičů je průměrná spokojenost 142,33 u matek se záporným emočním vztahem a 131,38 u otců se záporným emočním vztahem k dítěti. Z pohledu dětí je průměrná spokojenost rodičů 130,82, pokud mají matky záporný emoční vztah k dětem. Z pohledu dětí, kde má otec kladný emoční vztah, je nejvyšší průměrná partnerská spokojenost 133,21.

Tabulka 18

Pohled rodičů a dětí na emoční vztah v rodinách a průměrná partnerská spokojenost

POHLED RODIČŮ NA EMOČNÍ VZTAH V RODINÁCH			
EMOČNÍ VZTAH (matka)	n	%	PRŮMĚRNÁ PARTNERSKÁ SPOKOJENOST RODIČŮ (v HS)
extrémně kladný	16	33%	125,13
kladný	23	47%	128,58
střední	7	14%	114,14
záporný	3	6%	142,33
EMOČNÍ VZTAH (otec)			
extrémně kladný	18	37%	124,83
kladný	21	43%	129
střední	2	4%	88,5
záporný	8	16%	131,38
POHLED DĚTÍ NA EMOČNÍ VZTAH V RODINÁCH			
EMOČNÍ VZTAH (matka)			
extrémně kladný	19	39%	125,26
kladný	19	39%	124,47
střední	0	0%	0
záporný	11	22%	130,82
EMOČNÍ VZTAH (otec)			
extrémně kladný	19	39%	120,21
kladný	19	39%	133,21
střední	1	2%	132
záporný	10	20%	123,7

Tabulka 19 znázorňuje pohled rodičů a dětí na výchovné řízení v rodinách a průměrnou partnerskou spokojenost rodičů vzhledem k typu výchovného řízení. Z pohledu rodičů mají matky (n=27; 55 %) spolu s otci (n=21; 43 %) spíše slabé výchovné řízení. Z pohledu dětí mají také matky (n=27; 55 %) a zejména pak otcové (n=30; 61 %) nejčastěji slabé výchovné řízení. Celkově nejčastějším typem výchovného řízení je v tomto vzorku slabé. Střední výchovné řízení má dle rodičů spíše otec (n=14; 29 %), nežli matka (n=5; 10 %), avšak děti vidí spíše toto genderové rozlišení opačně. Dle dětí mají spíše matky (n=10; 20 %) střední výchovné řízení nežli otcové (n=6; 12 %). Poměrně vysokou četnost má rozporné výchovné řízení u matek (n=12; 24 %) i u otců (n=10; 20 %) z pohledu rodičů. Naopak děti tak často nehodnotí výchovné řízení svých rodičů jako rozporné (matky; n=9; 18 % a otcové; n=8; 16 %). Nejméně často se pak vyskytovalo silné výchovné řízení u matek i otců. Z pohledu rodičů mají velmi málo matky (n=5; 10 %) i otcové (n=4; 8 %) silné výchovné řízení. Z pohledu dětí mají matky (n=3; 6 %) i otcové (n=5; 10 %) také nejméně často silné výchovné řízení.

Průměrná partnerská spokojenost rodičů je napříč všemi typy výchovných řízení téměř srovnatelná, a to jak z úhlu pohledu rodičů, tak i z úhlu pohledu dětí. Avšak u partnerů z rodin, kde se spíše používá silné výchovné řízení, má průměrná spokojenost tendenci klesat, a to zejména v tom případě, kdy má otec silné výchovné řízení (97,5) z pohledu rodičů.

Tabulka 19*Pohled rodičů a dětí na výchovné řízení v rodinách a průměrná partnerská spokojenost*

POHLED RODIČŮ NA VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ V RODINÁCH			
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (matka)	n	%	PRŮMĚRNÁ PARTNERSKÁ SPOKOJENOST RODIČŮ (v HS)
slabé	27	55%	127,11
střední	5	10%	132,4
silné	5	10%	115,2
rozporné	12	24%	126,17
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (otec)			
slabé	21	43%	131,67
střední	14	29%	127
silné	4	8%	97,5
rozporné	10	20%	125,1
POHLED DĚTÍ NA VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ V RODINÁCH			
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (matka)			
slabé	27	55%	124,85
střední	10	20%	131,4
silné	3	6%	121,67
rozporné	9	18%	126
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (otec)			
slabé	30	61%	126,9
střední	6	12%	129,17
silné	5	10%	110,8
rozporné	8	16%	131

Následující tabulka 20 znázorňuje různé kombinace emočních vztahů otce i matky v rodině v souvislosti s průměrnou partnerskou spokojeností. Můžeme vidět, že jsou hodnoty dosti vyrovnané a téměř každé kombinace emočních vztahů souvisí s poměrně vysokou hodnotou průměrné partnerské spokojenosti, např. je tomu tak u kombinace kladných emočních vztahů obou partnerů (n=14), ti dosahují průměrné partnerské spokojenosti 132,71. Překvapivě i páry s kombinací záporných emočních vztahů (n=2) dosahují velmi vysoké průměrné partnerské spokojenosti 149. Také velmi překvapivě kombinace středních emočních vztahů (n=1) s průměrnou hodnotou 93 partnerské spokojenosti či kombinace středního a kladného emočního vztahu u otce a matky (n=1) či opačně (n=1) s průměrnými hodnotami partnerské spokojenosti 84 a 93, patří mezi kombinace s nejnižšími hodnotami partnerské spokojenosti. Nicméně tato data můžeme brát pouze orientačně a s velkou rezervou vzhledem k nízkému počtu respondentů u různých kombinací, viz kombinace záporných emočních vztahů, kterou reprezentují pouze dva páry.

Tabulka 20

Kombinace emočních vztahů otce a matky k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností

EMOČNÍ VZTAH (OTEC)	EMOČNÍ VZTAH (MATKA)	n=49	PRŮMĚRNÁ PARTNERSKÁ SPOKOJENOST
kladný	kladný	14	132,71
kladný	extrémně kladný	5	125,8
kladný	záporný	1	129
kladný	střední	1	93
záporný	kladný	3	131,67
záporný	extrémně kladný	1	121
záporný	záporný	2	149
záporný	střední	2	118,5
extrémně kladný	kladný	5	123,8
extrémně kladný	extrémně kladný	10	125,2
extrémně kladný	střední	3	125,33
střední	kladný	1	84
střední	střední	1	93

Tabulka 21 znázorňuje různé kombinace výchovných řízení otce i matky v rodinách v souvislosti s průměrnou partnerskou spokojeností. Jako tomu bylo u kombinací emočních vztahů obou partnerů, i zde můžeme vidět vysoké hodnoty průměrné partnerské spokojenosti napříč téměř všemi kombinacemi výchovného řízení, např. kombinace slabých výchovných řízení (n=14) s hodnotou průměrné partnerské spokojenosti 131,57. Nejnižší průměrné partnerské spokojenosti pak dosahuje kombinace silných řízení (n=1) s hodnotou 63. Také kombinace silného a slabého výchovného řízení otce a matky (n=3) či naopak (n=2) nedosahují příliš vysoké průměrné partnerské spokojenosti: 109 a 112,5.

Tabulka 21

Kombinace výchovných řízení otce a matky k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností

VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (OTEC)	VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ (MATKA)	n=49	PRŮMĚRNÁ PARTNERSKÁ SPOKOJENOST
slabý	rozporný	4	136
slabý	silný	2	112,5
slabý	slabý	14	131,57
slabý	střední	1	154
rozporný	rozporný	7	120
rozporný	slabý	3	137
silný	silný	1	63
silný	slabý	3	109
střední	rozporný	1	130
střední	silný	2	144
střední	slabý	7	121,71
střední	střední	4	127

Tabulka 22 znázorňuje výchovný styl matek z pohledu otců a průměrnou partnerskou spokojenost otců. Nutno podotknout, že je otců méně (n= 11) než matek (n=38), je tedy toto srovnání pouze pro zajímavost a nemá vysokou hodnotu. Výchovný styl matek a partnerská spokojenost otců se jeví zajímavě pouze u středního emočního vztahu matek k dětem, kdy průměrná spokojenost otců dosahuje 99. Nejvyšší průměrná spokojenost otců nabývá hodnot 149 a je spojená se silným výchovným řízením matek.

Tabulka 22

Výchovný styl matek z pohledu otců a průměrná partnerská spokojenost otců

VÝCHOVNÝ STYL MATEK Z POHLEDU OTCŮ	n	%	PRŮMĚRNÁ SPOKOJENOST VE VZTAHU OTCE (v hrubých skórech)
EMOČNÍ VZTAH			
extrémně kladný	5	45%	127
kladný	4	36%	136,5
střední	2	18%	99
záporný	0	-	-
CELKEM	11	-	-
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ			
slabé	6	55%	121,83
střední	0	-	-
silné	1	9%	149
rozporné	4	36%	124,75
CELKEM	11	-	-

Tabulka 23 naopak ukazuje výchovný styl otců z pohledu matek a průměrnou partnerskou spokojenost matek, přičemž střední emoční vztah k dětem u otců je spojen s nejnižší průměrnou spokojeností matek (88,5). Na rozdíl od předchozího srovnání průměrné partnerské spokojenosti otců s výchovnými styly matek, silné výchovné řízení otců je také spojován s nízkou průměrnou partnerskou spokojeností matek (95).

Tabulka 23

Výchovný styl otců z pohledu matek a průměrná partnerská spokojenost matek

VÝCHOVNÝ STYL OTCŮ Z POHLEDU MATEK	n	%	PRŮMĚRNÁ SPOKOJENOST VE VZTAHU MATKY (v hrubých skórech)
EMOČNÍ VZTAH			
extrémně kladný	15	39%	123,4
kladný	15	39%	130,29
střední	2	5%	88,5
záporný	6	16%	137,5
CELKEM	38	-	-
VÝCHOVNÉ ŘÍZENÍ			
slabé	16	42%	132,06
střední	12	32%	126,67
silné	3	8%	95
rozporné	7	18%	126,71
CELKEM	38	-	-

9.2 Testování hypotéz

Vzhledem k nenormálnímu rozložení dat (viz příloha 3) byly použity k testování hypotéz pouze neparametrické testy: Mann – Whitneyův U test a Spearmanovy korelace. Pro testování hypotéz byla zvolena hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

H1: Rodiče se shodným emočním vztahem k dítěti dosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným emočním vztahem k dítěti.

Pro testování toho, zda mají rodiče se shodným emočním vztahem k dítěti vyšší spokojenost oproti rodičům s rozdílným emočním vztahem k dítěti, byl použit Mann – Whitneyův U test. Statistickou analýzou nebyl prokázán žádný významný rozdíl v těchto dvou skupinách rodičů,

p – hodnota je 0,13. Nulovou hypotézu tedy přijímáme a alternativní zamítáme, tzn. že **rodiče se shodným emočním vztahem k dítěti nedosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným emočním vztahem k dítěti.**

Tabulka 24

Shodný a rozdílný emoční vztah rodičů k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností

Proměnná	n (rozdílný emoční vztah)	n (shodný emoční vztah)	Součet pořadí (rozdílný emoční vztah)	Součet pořadí (shodný emoční vztah)	U	Z	p-hodnota
Partnerská spokojenost	22	27	473	752	220	1,54	0,124892

H2: Rodiče se shodným výchovným řízením k dítěti dosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným výchovným řízením k dítěti.

Pro testování toho, zda mají rodiče se shodným výchovným řízením k dítěti statisticky významně vyšší spokojenost v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným výchovným řízením k dítěti, byl použit Mann – Whitneyův U test. Statistickou analýzou nebyl prokázán žádný statisticky významný rozdíl mezi těmito dvěma skupinami rodičů, p – hodnota je 0,63. Nulovou hypotézu tedy v tomto případě přijímáme a alternativní zamítáme, tzn. že **rodiče se shodným výchovným řízením k dítěti nedosahují statisticky významně vyšší spokojenosti v partnerském vztahu než rodiče s rozdílným výchovným řízením k dítěti.**

Tabulka 25

Shodné a rozdílné výchovné řízení rodičů k dětem v souvislosti s partnerskou spokojeností

Proměnná	n (rozdílné výchovné řízení)	n (shodné výchovné řízení)	Součet pořadí (rozdílné výchovné řízení)	Součet pořadí (shodné výchovné řízení)	U	Z	p-hodnota
Partnerská spokojenost	23	26	600,5	624,5	273,5	0,51	0,612510

H3: Existuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na emoční vztah k dítěti a pohledem na emoční vztah jejich dítěte.

Statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na emoční vztah k dítěti a pohledem na emoční vztah jejich dítěte, byl testován Spearmanovými korelacemi. Ze statistické analýzy dat vzešlo to, že mezi pohledy rodičů a dětí na emoční vztah v rodině existuje statisticky významný vztah, p – hodnoty obou komponent dimenze emočního vztahu jsou nižší než 0,05. Kladná

komponenta emočního vztahu rodiče a dítěte dosahuje vysoké korelace: 0,5 s p-hodnotou 0,000289. Záporná komponenta emočního vztahu dosahuje také vysoké korelace: 0,65 s p-hodnotou 0,000001.

Nulovou hypotézu v tomto případě přijímáme a alternativní hypotézu zamítáme, tzn. že **neexistuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na emoční vztah k dítěti a pohledem na emoční vztah jejich dítěte.**

Tabulka 26

Korelace výpovědí rodičů a dětí týkajících se emočního vztahu v rodině

Dvojice proměnných RODIČ X DÍTĚ	Platný N	Spearmanovy korelace	t(N-2)	p-hodnota
Kladný emoční vztah	49	0,50	3,92	0,000289
Záporný emoční vztah	49	0,65	5,8	0,000001

H4: Existuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na výchovné řízení vůči dítěti a pohledem na výchovné řízení jejich dítěte.

Statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na výchovné řízení k dítěti a pohledem na výchovné řízení jejich dítěte, byl testován Spearmanovými korelacemi. Ze statistické analýzy dat vzešlo to, že mezi pohledy rodičů a dětí na výchovné řízení v rodině neexistuje statisticky významný rozdíl. Komponenta požadavků výchovného řízení rodiče a dítěte dosahuje vysoké korelace: 0,72 s p-hodnotou 0. Komponenta volnosti výchovného řízení dosahuje také vysoké korelace: 0,55 s p-hodnotou 0,000037.

Nulovou hypotézu v tomto případě přijímáme a alternativní hypotézu zamítáme, tzn. že **neexistuje statisticky významný rozdíl mezi pohledem rodiče na výchovné řízení k dítěti a pohledem na výchovné řízení jejich dítěte.**

Tabulka 27

Korelace výpovědí rodiče a dítěte ohledně výchovného řízení v rodině

Dvojice proměnných RODIČ X DÍTĚ	Platný N	Spearmanovy korelace	t(N-2)	p-hodnota
Výchovné řízení požadavků	49	0,72	7,15	0
Výchovné řízení volnosti	49	0,55	4,56	0,000037

9.3 Další výsledky

Jak již bylo výše zmíněno, součástí dotazování bylo i pár vlastních doplňkových otázek, první dvě otázky měly charakter otevřených otázek, proto byla získaná data zpracována kvalitativně. Na základě nejčastějších odpovědí bylo vytvořeno pár kategorií, které lze vidět v tabulkách, které jsou níže položeny. Každá další otázka je také samostatně rozpracovaná. Uzavřené otázky byly zpracovány pomocí četností odpovědí.

1. otevřená otázka

Myslíte si, že pohled a názor vás a vašeho partnera na výchovu dětí ovlivňuje váš partnerský vztah? Pokud ano, v jakém smyslu?

K této otevřené otázce byly vytvořeny 3 kategorie: **pozitivní přístup k rozdílnému pohledu na výchovu, negativní přístup k rozdílnému pohledu na výchovu** a kategorie „jiné“, jež můžeme vidět v tabulce 28. Část respondentů se shodlo na tom, že rozdílný pohled na výchovu obou partnerů jim přináší do partnerského vztahu něco pozitivního, takoví partneři hledají společné řešení, a pokud se neshody zdárně vyřeší, mají radost. Hledají pozitiva a dalo by se říci, že je neshody při výchově obohacují. Druhá část respondentů pojímala rozdílný pohled na výchovu negativně, takoví partneři mají kvůli rozdílnému pohledu na výchovu neshody, někdy až hádky. Partnerům často chybí porozumění a respekt k výchově toho druhého, a to může mít negativní vliv na vztah partnerů. Poslední skupina s názvem „jiné“ zahrnuje zbytek odpovědí od respondentů a které se liší od odpovědí prvních dvou skupin respondentů především v tom, že žádnou souvislost mezi postojem k výchově a partnerskou spokojeností. Ostatní odpověď vynechali, anebo se domnívají, že jsou ve výchově jednotní.

Tabulka 28

Přehled kategorií vztahujících se k 1. otevřené otázce

POZITIVNÍ PŘÍSTUP K ROZDÍLNÉMU POHLEDU NA VÝCHOVU	společné hledání řešení, hledání pozitiv, přínos rozdílného pohledu na výchovu, radost z vyřešení situace
NEGATIVNÍ PŘÍSTUP K ROZDÍLNÉMU POHLEDU NA VÝCHOVU	hádky, neshody, chybějící porozumění a respekt ve výchově toho druhého
JINÉ	žádná souvislost, jednotnost ve výchově

2. otevřená otázka

Pokud se s partnerem dostanete do konfliktu kvůli výchově, z jakého důvodu se tak stává?

K této otevřené otázce byly vytvořené 3 kategorie: **osobnostní rysy a chování rodičů**, „**dobro dítěte**“ a kategorie „**jiné**“, které lze vidět v tabulce 29. Část respondentů viděla důvody vzniku konfliktů kvůli výchově s partnerem ve vlastní osobě nebo v osobě svého partnera. Konkrétně se objevovalo mnoho rysů osobnosti a chování partnera, které dle respondentů vedou k neshodám. Mnoho respondentů se shodlo na důvodech konfliktů jako jsou: benevolence a přísnost jednoho z partnerů nebo přímo respondenta. Partneři se mohou dostat do konfliktu také kvůli otázce trestání dětí, kdy je jeden z partnerů spíše mírný a druhý naopak přísnější. Další důvod k neshodám může být důslednost v zákazech, stranění dětem, neangažovanost jednoho z partnerů, nepřiměřená reakce respondenta (zvýšený hlas) či to, že partner omlouvá chování dítěte pubertou.

Další část respondentů viděla příčiny neshod přímo ve výchově dítěte, a to hlavně v tom, co je pro něj „dobré“. Partneři se v této otázce nemusí vždy shodnout například na trávení volného času dítěte či na výši kapesného, které má dítě dostávat. Dále se partneři nemusejí shodnout na tom, zda dítě zapojit do domácích prací či na tom, zda je dítě dostatečně samostatné.

Kategorie „jiné“ obsahuje zbylé výpovědi respondentů. Ti, vidí důvody přímo v jiných výchovných praktikách obou partnerů nebo v chování potomka. Naopak řada respondentů žádnou souvislost nevidí, s partnery se vždy shodnou při výchově či žádné neshody nemají.

Tabulka 29

Přehled kategorií vztahujících se ke 2. otevřené otázce

OSOBNOSTNÍ RYSY A CHOVÁNÍ RODIČŮ	benevolence, otázka trestání, přísnost, důslednost v zákazech, neangažovanost partnera, nechávání důležitých rozhodnutí na druhém partnerovi, stranění dětem, zvýšený hlas při neshodách, omlouvání dítěte pubertou
"DOBRO DÍTĚTE"	trávení volného času dítěte, zapojení dětí do domácích prací, školní prospěch dítěte, otázka výše kapesného, otázka samostatnosti dětí
JINÉ	chování potomka, jiné výchovné praktiky, žádná souvislost, shoda při výchově, žádné neshody

3. otázka

Jak ovlivňuje váš odlišný pohled na výchovu partnerskou spokojenost?

Tabulka 30 znázorňuje četnosti odpovědí respondentů na otázku, která se týká míry vlivu odlišného pohledu na výchovu respondenta na partnerskou spokojenost. Jak lze vidět, mnoho respondentů (n=17) se domnívá, že jejich odlišný pohled na výchovu nemá vůbec žádný vliv na partnerskou spokojenost. Více než polovina respondentů si myslí, že má jejich odlišný pohled na výchovu vliv na partnerskou spokojenost trochu (n=17) nebo zčásti (n=13). Pouze jeden respondent si myslí, že úplně.

Tabulka 30

Přehled četností odpovědí na 3. otázku

OTÁZKA č. 3	vůbec	trochu	zčásti	úplně	nezodpovězeno
Jak ovlivňuje Váš odlišný pohled na výchovu partnerskou spokojenost?	17	17	13	1	1

4. otázka

Myslíte si, že se výchova dětí spíše řídí podle názorů vašeho partnera?

V tabulce 31 můžeme vidět četnosti odpovědí na otázku, která se týká toho, zda se spíše výchova řídí dle názorů partnera. Velká část si myslí, že se tak nestává nikdy (n=14), nicméně nejčastěji si respondenti zaznamenávali odpověďovou možnost „někdy“ (n=28). Zbytek respondentů zadrželo odpověď „spíše ano“ (n=6).

Tabulka 31

Přehled četností odpovědí na 4. otázku

OTÁZKA č. 4	nikdy	někdy	spíše ano	vždy	nezodpovězeno
Myslíte si, že se výchova dětí spíše řídí podle názorů vašeho partnera?	14	28	6	0	1

Modelové situace neshod rodičů kvůli výchově

V následující tabulce 32 lze vidět 5 modelových situací, které se týkají možných neshod kvůli výchově dítěte či dětí mezi partnery. Celkově respondenti odpovídali spíše záporně, tedy že se jim žádná z těchto situací s partnerem neděje nebo se nějaká vyskytuje, ale pouze výjimečně.

Situace A, týkající se úklidu pokoje dítěte a neshod partnerů, by se dala považovat za nejčastěji označovanou situaci, která se v rodinách děje. V rodinách se tento typ neshody děje výjimečně (n=17) i dokonce u některých rodin často (n=13). Situace B, týkající se školního prospěchu dítěte a neshod partnerů, je také celkem frekventovaný typ neshod. Převážně respondenti označovali možnost výjimečně (n=12), poté občas (n=9) a nakonec i často (n=1). Situace C se také může stát velmi častým typem neshody mezi partnery, tato situace se týká trávení volného času dítěte. V rodinách se situace vyskytuje nejčastěji výjimečně (n=19) ale také někde občas (n=4). Poslední dvě situace D a E respondenti označili za nejméně vyskytující typy neshod v rodinách. Situace D, která se týká neshod partnerů kvůli kamarádům, kteří se stýkají s jejich dítětem, označilo mnoho respondentů (n=34) tak, že se nikdy v jejich rodině neděje. Nicméně našli se i tací, kteří označili možnost výjimečně (n=13) či občas (n=1). Valná většina respondentů (n=37) označila situaci E, která se týká zásahu prarodičů do výchovy dětí a následné neshody mezi partnery, tak, že se nikdy neděje. Jen velmi málo respondentům se situace děje výjimečně (n=7) či občas (n=4).

Tabulka 32

Přehled modelových situací neshod ve výchově rodičů a četnosti odpovědí

MODELOVÉ SITUACE	nikdy	výjimečně	občas	často	nezodpovězeno
A) Dítě nemá ve svém pokoji uklizeno, jeden z partnerů chce docílit toho, aby mělo dítě v pokoji pořádek, ale příliš se to nedaří. Rodič tedy hledá podporu u svého partnera, který tento výchovný požadavek nepovažuje za zásadní. Partneři se neshodnou a může dojít mezi nimi ke konfliktu. Jak je to u vás?	18	17	13	0	1
B) Dítě dostane ve škole špatnou známku. Jeden z rodičů/partnerů se zlobí a požaduje, aby si dítě známku opravilo. Druhý rodič má odlišný názor, nevidí důvod, proč by si dítě mělo známku hned opravovat, školní prospěch není tak důležitý. Partneři se neshodnou a může dojít ke konfliktu mezi nimi. Jak je to u vás?	26	12	9	1	1
C) Dítě tráví volný čas trochu odlišně, než by si představoval jeden z rodičů. Požaduje tedy změnu, chce pro dítě to nejlepší, myslí si, že více či méně volnočasových aktivit, nebo dokonce úplná změna aktivit by dítěti prospěla. Hledá oporu u partnera, který ale žádný problém nevidí a koníčky dítěte podporuje ve stávající podobě. Partneři se dostávají do neshody. Jak je to u vás?	25	19	4	0	1
D) Dítě se vídá s kamarády, které se jednomu z partnerů nepozdávají. Myslí si, že mají na dítě negativní vliv. Hledá oporu u svého partnera, který ale žádný problém nevidí v tom, aby se dítě dále stýkalo s jeho kamarády. Oba partneři se dostávají do neshody. Jak je to u vás?	34	13	1	0	1
E) Do výchovy vašich dětí často mluví rodič jednoho z partnerů (nebo jiný příbuzný) a druhému z partnerů se to nelíbí. Nesouhlasí s názory svého tchána/tchýně, chce mít výchovu svých dětí ve své režii, nechce, aby mu někdo mluvil do výchovy. Hledá oporu u svého partnera (syn/ dcera daného příbuzného, který zasahuje do výchovy dětí). Partneři se dostávají do neshody. Jak je to u vás?	37	7	4	0	1

10 Diskuze

10.1 Diskuze výsledků

Mnoho studií zkoumalo souvislost mezi partnerskou spokojeností a výchovnými styly v rodinách, zejména se pak studie nejvíce zabývaly tím, jaký má partnerská spokojenost vliv na výběr rodičovských praktik (např. Kang & Jaswal, 2009; Pedro et al., 2012). V tomto výzkumu byla spíše sledována druhá strana této vzájemné souvislosti, tzn. zda má výběr výchovných stylů obou rodičů vliv na partnerskou spokojenost, zejména pak byla sledována shoda výběru výchovných praktik u partnerů.

V tomto výzkumu nebyl prokázán žádný významný rozdíl mezi shodou či neshodou rodičů v emočním vztahu a výchovném řízení vůči dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností. Obě skupiny rodičů vykazovaly podobné výsledky v partnerské spokojenosti. Shoda partnerů ve výchovných stylech se tedy v tomto výzkumu nestala prediktorem vysoké partnerské spokojenosti, i partneři s rozdílným výchovným stylem vykazovali vysokou partnerskou spokojenost.

Výsledky výzkumu jsou v rozporu s výsledky studie Kwok a kolegů (2015), kteří hovoří o souvislosti mezi sdílením podobné výchovy či podporou a respektem ve výchově partnera a vyšší partnerskou spokojeností (Kwok et al., 2015).

Nicméně je také nutné dodat, že výzkumný soubor tvoří rodiny, u kterých převažuje extrémně kladný či kladný emoční vztah a slabé řízení, což je částečně podobný výsledek jako u výzkumu Gillernové, kde také značně převažovalo slabé výchovné řízení. Ovšem v rozporu jsou výsledky emočních vztahů v rodině. Ve výzkumu Gillernové převažoval záporný emoční vztah, i kladný emoční vztah se vyskytoval poměrně často, avšak extrémně kladný emoční vztah se objevoval zřídka (Gillernová, 2009b).

Mezi rodiči z tohoto výzkumného vzorku a jejich výchovnými styly nebyly až takové nuance. Jen zřídka měli partneři velmi odlišné výchovné styly, respektive emoční vztah a výchovné řízení. Pouze střední emoční vztah nebo silné výchovné řízení v rodinách byly spojovány s nízkou průměrnou partnerskou spokojeností. Proč střední emoční vztah? Odpovědi bychom mohli hledat v literatuře, podle níž existuje ambivalentní forma emočního vztahu k dítěti, tzn. že rodič může působit na dítě velmi matoucím dojmem, rodič je zároveň k dítěti vřelý ale i odmítavý či chladný (Gillernová, 2003), což může ale nemusí být prediktorem nižší partnerské spokojenosti rodičů. Možným prediktorem nižší partnerské spokojenosti může být i silné výchovné řízení, a to zejména v těch případech, kdy se takovýto styl výchovy objevuje u otců.

Protože nemůžeme přesně dokázat, zda má v tomto výzkumu vliv partnerská spokojenost na výběr určitých výchovných praktik, nebo to, zda má přítomnost určitých výchovných praktik vliv na partnerskou spokojenost, můžeme jen částečně souhlasit s autory, kteří ve svých výzkumech došli k závěru, že nespokojenost ve vztahu s partnerem může například vést k výběru spíše autoritářských praktik (Ahmadi & Saadat, 2015; Greenlee et al., 2021). Nicméně je třeba brát na zřetel, že tyto dvě proměnné se nejspíše mají tendenci ovlivňovat obousměrně, tzn. že nemůžeme vyloučit i možnost, že pokud se v rodinách objevují autoritářské prvky výchovy, může to mít dopad na partnerskou spokojenost druhého z partnerů. Nicméně jsou to jenom hypotézy.

Ovšem je důležité si také uvědomit, že shoda ve výchovných stylech nemusí nutně vždy za každých okolností působit na partnerskou spokojenost. Důležitým předpokladem je mimo jiné také komunikace, a pokud se partneři dokážou ve výchově svých dětí domluvit a vzájemně spolupracovat, nemusí vždy dojít k neshodám kvůli výchově (Kratochvíl, 2009; Margolin et al., 2001).

Navíc celková průměrná partnerská spokojenost v tomto výzkumu dosahovala velmi vysokých hodnot, a to i napříč věkem, typem složení rodin. Jen malé rozdíly se ukázaly v případě trvání společného vztahu, kde jsou výsledky v souladu s výzkumy (např. Wendorf et al., 2011), tj. že průměrná partnerská spokojenost má tendenci spíše klesat s přibývajícím věkem. S tím souvisí i typ složení rodiny, když jsou partneři ze znovusložených rodin, jsou zpravidla ve vztahu kratší dobu, než je tomu u partnerů z biologických rodin. A jak bychom mohli předpokládat u rodin znovusložených se ukázala průměrná partnerská spokojenost mírně vyšší, což je také v souladu s literárně přehledovou částí této práce (Jose & Alfons, 2007). Nicméně žádná z uvedených skupin nedosahovala vyloženě nízkých hodnot v partnerské spokojenosti.

Poslední dvě hypotézy v tomto výzkumu se týkaly pohledů dětí na výchovné styly rodičů. Mnoho předešlých výzkumů se shoduje na tom, že se výpovědi dětí a jejich rodičů často různí (Murriss et al., 1996; Pasch et al., 2010; Tein et al., 1994). Výsledky tohoto výzkumu se neshodují s výsledky jiných studií. Výpovědi dětí a rodičů jsou jen mírně odlišné, byl nalezen statisticky signifikantní vzájemný vztah mezi těmito výpověďmi, hypotézy této práce byly tedy zamítnuty. Pasch a kolegové (2010) našli velmi nízký korelační vztah 0,05 – 0,35, na rozdíl od tohoto výzkumu, kde se pohybují korelační hodnoty mezi 0,50 – 0,72. Tein se svými kolegy (1994) našli o něco vyšší korelační vztahy 0,13 – 0,41, nicméně i přesto jsou nižší než výsledky z tohoto výzkumu. Otázka je tedy, proč se nenašel žádný významný rozdíl. Mohli bychom se zamýšlet nad věkem respondentů, kteří vyplňovali dotazník výchovných způsobů jejich rodičů.

Ve výzkumu Teina a kolegů vyvstal názor, že čím jsou děti mladší, tím můžou mít zkreslenější pohled na výchovu než děti starší, které mají vyspělejší kognitivní schopnosti. Tento výzkumný soubor tvoří mnoho starších adolescentů, kteří byli nejčastěji ve věku 18 let. Vliv může mít i vyšší vzdělání rodičů, jež bychom v tomto výzkumném souboru mohli nalézt, ti můžou být pak více schopní se vcítit do dětí a více se s nimi shodovat ve výpovědích. Polemizovat můžeme také nad tím, že dominantnější rodič může ovlivňovat submisivnějšího ve výchově a dítě pak může připisovat tomuto submisivnějšímu rodiči vlastnosti toho dominantnějšího (Tein et al., 1994). Nakonec můžou být rodiče z tohoto vzorku opravdu velmi vnímaví, empatičtí a mají velmi dobré vztahy se svými dětmi, se kterými jsou ve vzájemném kontaktu. Koneckonců nejčastějším stylem výchovy z výpovědí rodičů i dětí se stal typ 8, který je charakteristický extrémně kladným vztahem a slabým řízením a jde o jakýsi kamarádský vztah mezi dítětem a jeho rodičem.

Malé rozdíly mezi pohledem dětí a jejich rodičů na výchovu se i přesto našly, z deskriptivní statistiky vyšlo najevo, že děti více připisovaly svým rodičům záporný emoční vztah, především pak matkám, které z pohledu rodičů neměly téměř žádný záporný emoční vztah. Mírně odlišně pak vyšly i celkové styly výchovy. Ano, nejčastěji se vyskytoval typ 8 (u dětí i rodičů), nicméně druhý nejčastější styl se různí z pohledu rodičů a jejich dětí. U dětí se vyskytoval častěji styl výchovy 3, charakteristický záporným emočním vztahem a rozporným řízením. Naopak u rodičů se vyskytoval spíše styl výchovy 7, který je typický kladným emočním vztahem a rozporným řízením. Dalo by se říci, že děti byly v tomto výzkumu spíše kritické, zejména co se týče emočního vztahu, to není ve shodě s výzkumem Smetany (1995), kde byly děti spíše shovívavější a rodiče byli vůči sobě kritičtější.

Výsledky částečně korespondují s výsledky jiných výzkumů, které sledovaly výchovné styly v rodinách z pohledu dětí (např. Králíková, 2017). V tomto výzkumu převažoval styl výchovy č. 3 a č. 6. Výsledky výzkumu založený na stylech výchovy ve znovusložených rodinách z pohledu dětí (Němcová, 2020), také mírně souzní s výsledky této diplomové práce, nejčastějším stylem výchovy byl ve zmiňované diplomové práci Němcové sice styl č. 1, nicméně druhým se stal styl č. 8, jež byl v tomto výzkumu také velmi frekventovaný, jak u rodin biologických, tak i u rodin znovusložených z pohledu dětí. Výzkum Gillernové a zejména výsledky celkových stylů v rodině z pohledu dětí se přibližují k výsledkům této práce. Ve výzkumu Gillernové převažoval celkový styl č. 3, dále pak i styl č. 6 a 8 (Gillernová, 2009b).

Zajímavým výsledkem je také to, že se u znovusložených rodin objevoval nejčastěji výchovný styl č. 8, jež značí, že v takovýchto rodinách mají rodiče s dětmi kladné vztahy, což není zcela

v souladu s literárně přehledovou částí této práce, kde převažuje názor, že jsou vztahy ve znovusložených rodinách velmi komplikované a pro nevlastního rodiče bývá mnohdy velmi složité si vytvořit s dětmi svého nového partnera vřelý vztah (DeLongis & Zwicker, 2017; Kratochvíl, 2009; Vágnerová, 2007). Avšak extrémně kladný vztah a slabé řízení ze strany nevlastního rodiče mohou být zapříčiněny i tím, že se nevlastní rodič bojí zasahovat do výchovy dítěte svého partnera, proto raději dítě chválí a ignoruje delikventní chování (Kratochvíl, 2009). Příznivě se také jeví vysoká partnerská spokojenost ve znovusložených rodinách, neboť jsou spory v oblasti výchovy mezi nevlastním a biologickým rodičem nejčastější důvodem konfliktů, které mohou vést až k rozvodu či rozchodu partnerů (DeLongis & Zwicker, 2017).

Součástí tohoto výzkumu, jak již bylo mnohokrát zmiňováno, byly doplňkové otázky, které byly vytvořené pro hlubší pohled na problematiku. Na základě výpovědí týkajících se souvislosti mezi konflikty ve výchově a partnerskou spokojeností bychom mohli rozdělit partnery z tohoto výzkumného vzorku do tří kategorií. Jedna část nevidí žádnou souvislost a s partnerem se vždy shodnou ve výchově. Narozdíl od předešlých výsledků této práce část partnerů přiznala alespoň malý vliv konfliktů ve výchově na partnerskou spokojenost. Tito partneři ovšem vidí vliv odlišným způsobem. Někdo vidí neshody ve výchově jako pozitivní činitel v partnerské spokojenosti, což znamená, že neshody dle těchto rodičů můžou vztah spíše posílit. A někdo vidí neshody ve výchově jako negativní faktor v partnerském vztahu, kde chybí vzájemný respekt a porozumění ve výchově toho druhého. Tyto výsledky korespondují s literárně přehledovou částí práce, i při výměně odlišných názorů na výchovu může dojít k otevřené, rovnoprávné debatě a mohou tak vzniknout pozitivní řešení (Matějček & Dytrych, 2002).

Rodiče z tohoto výzkumu vidí neshody ve výchově přímo v sobě či osobnosti a chování svého partnera, např. se neshody mohou v některých rodinách týkat otázky trestání dítěte, kdy je jeden rodič příliš přísný a druhý naopak více benevolentnější, což potvrzuje předešlé domněnky této práce, že odlišné výchovné řízení rodičů může vést k určitým neshodám mezi partnery. Především pokud má jeden z partnerů spíše slabý styl vedení a druhý naopak silné výchovné řízení. Respondenti také označovali neangažovanost partnera ve výchově, nechávání důležitých rozhodnutí na nich ze strany partnera, stranění dětem či zvýšený hlas jako možné příčiny, které vedou k neshodám při výchově. Tyto výsledky se částečně shodují s teorií této práce, především otázka přísnosti a benevolence může být dle Kratochvíla (2009) možným prediktorem neshod ve výchově. Shoduje se i fakt, že mnohým partnerům vadí, pokud se partner příliš neangažuje

na chodu domácnosti či na péči o děti (Fučík, 2016; Matějček & Dytrych, 2002; Pfeiferová, 2009).

Neshody rodičů se také mohou týkat „dobra dítěte“, tzn. že se rodiče nemohou domluvit, co je pro dítě prospěšnější např. v otázce trávení volného času dítěte, zapojení dětí do domácích prací, dále co se týče školního prospěchu, volbě kamarádů, samostatnosti dítěte apod. Každý z rodičů přesně ví, co je pro dítě to nejlepší. Tato zjištění se také do jisté míry shoduje s literaturou této práce, např. v otázce neshod rodičů kvůli školnímu prospěchu dítěte či v otázce samostatnosti dítěte a trávení volného času dítěte (Matějček & Dytrych, 2002).

10.2 Limity výzkumu

Jako téměř každý výzkum i tento má své limity. Největším limitem této práce je zajiště **nízký počet rodin**, jež se výzkumu účastnily. Navíc je v tomto výzkumu i **nízká heterogenita** co se týče pohlaví, zástupce mužského pohlaví z řad rodičů tvoří pouhých 22 %. I u dětí/chlapců se vyskytuje pouhých 31 % zástupců mužského pohlaví. Nízká heterogenita se vyskytuje právě i ve výsledcích výchovných stylů i partnerské spokojenosti, kde převažuje u výchovných stylů extrémně kladný či kladný emoční vztah a slabé řízení a průměrná partnerská spokojenost je téměř u všech také velmi vysoká. Výsledky tak působí velmi „ideálním dojem“. Což nás dovádí k největšímu limitu práce, a to je samotné **téma práce, které je velmi intimní**, především otázka partnerské spokojenosti. Je tedy možné, že se výzkumu chtěly účastnit pouze ty rodiny, které jsou ve vztahu spokojení a „nemají co skrývat“.

Velkou nevýhodou tohoto výzkumu je také to, že se výzkumu účastnil **pouze jeden rodič z dané rodiny**, který měl za úkol vyplnit své i partnerovo výchovné praktiky. Mohlo dojít k velkému **zkreslení**, kdy kupříkladu mohl jeden rodič vyplňovat výchovné praktiky za druhého tak, jak by si on sám přál, jak by to mohlo vypadat. Navíc v tomto výzkumu byla vždy zkoumaná partnerská spokojenost právě pouze od jednoho z rodičů, kde se mohla projevit touha se jevit v „lepší“ světle. Limitem se také stává i to, že se výzkumu účastnilo **pouze jedno dítě** z rodiny, ačkoliv mohla mít rodina více dětí. Tento výzkum může být ochuzen o různé pohledy na výchovné styly v rodině nebo o partnerskou spokojenost obou rodičů.

Samotný **výběr respondentů** shledávám také za limitující, do výzkumu byly zahrnuty především ty rodiny, které se výzkumu chtěly účastnit či rodiny, které osobně znám. Limit shledávám v **riziku narušení pocitu anonymity**, a to v případech, kdy jsem poprosila o vyplnění právě rodiny z blízkého okolí. V takových případech nebylo možné 100 % zajistit

anonymitu, ano, výsledky byly určeny pouze mně, nicméně i tak se respondenti mohli chtít opět jevit v „lepší“ světle a nemuseli chtít přiznat nějakou míru nespokojenosti ve vztahu.

Limit můžeme tedy shledat i v samotných **dotazníkových metodách**, které sice umožnily vyšší anonymitu a „pohodlí“ rodičů při vyplňování, nicméně **neumožnily hlubší pohled na problematiku**. Nevýhodou je také to, že oba dotazníky (Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy i Dotazník partnerské spokojenosti/ CSI) **nemají lži skór**, jež mohl podchytit případné sociálně žádoucí chování. Nevýhodou může být také to, že jsem **ne vždy mohla ohlídat podmínky při vyplňování dotazníků**, zejména pak u rodičů, kteří dotazníky vyplňovali nejčastěji doma po tom, co jim je děti ze škol přinesly. Mohlo tak dojít například k tomu, že dotazník vyplňovali oba rodiče, což mohlo značně zkreslit výsledky výzkumu, zejména co se týče partnerské spokojenosti.

V neposlední řadě shledávám nedostatky i v tom, že se nepodchytil u rodičů **typ osobnosti** či **vzájemná schopnost komunikovat a řešit problémy**, jež se domnívám, že s partnerskou spokojeností a výchovnými styly (zejména s jejich shodou) také jistě souvisí.

Nicméně i přesto lze najít **pozitivní stránky této práce**. Například v tom, že se i přes velké obtíže a nesnadné hledání respondentů, zúčastnilo výzkumu **49 rodin**. Nebylo jednoduché přimět vždy jednoho rodiče a jedno dítě, aby se spolu podíleli na tomto výzkumu. Dalo by se tedy říci, že počet respondentů v tomto výzkumu je sice limitující, ale zároveň pro mě je toto číslo úspěchem. Lze také považovat za pozitivní to, že jsou součástí výzkumu **doplňkové otázky**, které více otevírají danou problematiku, zejména pak otevřené otázky, kde měli rodiče vždy možnost přenést svůj názor na papír. Tyto otázky umožnily hlubší pohled na problematiku.

Tyto limity volně navazují na mé **návrhy na budoucí výzkumy** v této problematice. Budoucí výzkumy by se jistě měly zaměřit nejen na výchovné styly a partnerskou spokojenost, ale právě i na **osobnosti rodičů** či na to, **jak jsou schopni řešit mezi sebou konflikty**. Pro budoucí výzkumy by bylo dobré, pokud by byl výzkumný vzorek větší, **více heterogenní**, tzn. že by se kupříkladu mělo účastnit více otců. Zároveň by bylo zajímavé, pokud by se výzkumu **účastnili oba partneři nebo vícero dětí**, pokud je jich více v rodinách, nárůst různých pohledů na výchovu v rodině a partnerskou spokojenost by mohl přinést jiný pohled na tuto problematiku. Budoucí výzkumy by se měly taktéž snažit o **rozmanitost ve výchovných stylech**, neboť v této práci byla rozmanitost velkým limitem. Práce by se mohly více či z jiného úhlu pohledu

zaobírat souvislostí mezi výchovnými styly a partnerskou spokojeností, nikoliv pouze shodou výchovných stylů partnerů a partnerskou spokojeností, jež byla velkým předmětem zkoumání.

Přínosný by také mohl být výzkum, který by tuto problematiku zkoumal **longitudinálně**, bylo by zajímavé sledovat, jak se výchova rodičů a její shody či neshody spolu s partnerskou spokojeností proměňují v průběhu času. Nebo by bylo zajímavé **porovnat páry, které mají malé děti**, jež věřím, že čelí úplně jiným starostem ohledně výchovy a které mohou mít dopad na partnerskou spokojenost, **s páry, které mají již starší děti**, jež tvořily náš výzkumný soubor. Zároveň by bylo zajímavé porovnání výpovědí na výchovu mladších dětí oproti těm starším. Mimo to by mohlo být přínosné zkoumat problematiku **kvalitativně nebo alespoň pomocí smíšeného výzkumu**, což by mohlo přinést hlubší pohled na problematiku a zjištění, zda partnerská spokojenost souvisí s rozdílným pohledem na výchovu.

Budoucí výzkumy by se také mohly věnovat **vztahům mezi rodiči a dětmi ve znovusložených rodinách**, jež v této práci vyšly velice příznivě. Nejen co se týče průměrné partnerské spokojenosti, která byla mírně vyšší než u rodin biologických, ale i co se týče oblastí výchovných stylů, kde převažovaly extrémně kladné vztahy mezi rodiči a dětmi, což příliš nekoresponduje s literárně přehledovou částí této práce. Bylo by na místě tyto vztahy blíže probádat.

Domnívám se, že celkově další výzkumy týkající se této problematiky by mohly být velkým přínosem, neboť jich existuje velmi málo, zejména v České republice. Tato práce může být tedy inspirací pro další výzkumy u nás. Konkrétně pak výsledky tohoto výzkumu mohou být přínosem pro oblasti psychologie zaměřené na rodinné a manželské poradenství.

11 Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumání souvislosti mezi výchovnými styly rodičů a partnerskou spokojeností. Protože je toto téma velmi komplexní a nelze zahrnoutou veškeré oblasti, byly vybrány jen některé. Zejména se práce zabývala shodou ve výchovných stylech rodičů a partnerskou spokojeností. Dále pak bylo cílem porovnat výpovědi dětí a jejich rodičů v otázce výchovných stylů. V neposlední řadě bylo cílem také hlouběji probádat vliv rozdílného pohledu ve výchově na partnerskou spokojenost a určité proměnné, které vedou k neshodám ve výchově. Tyto proměnné byly sledovány pomocí doplňkových otázek, které byly vytvořené speciálně kvůli tomuto výzkumu a pro prohloubení problematiky. Byl tedy zaznamenán přímo názor rodičů.

V této diplomové práci nebyl zjištěn žádný statisticky významný rozdíl mezi partnerskou spokojeností a shodným a odlišným výchovným stylem obou rodičů. I rodiče s rozdílným výchovným stylem vykazovali vysokou průměrnou partnerskou spokojenost. Také nebyl nalezen statisticky signifikantní rozdíl mezi pohledem dětí a jejich rodičů na výchovné styly. Byly nalezeny vysoké korelace mezi těmito dvěma pohledy na výchovu. Z doplňkových otázek nicméně vzešlo překvapivě to, že někteří rodiče přesto vidí jistý vliv neshod ve výchově na partnerskou spokojenost, ovšem někteří jej vidí negativně, někteří naopak pozitivně v tom smyslu, že neshody a jejich zdárné vyřešení mohou vést k posílení vztahu. Část neviděla žádnou souvislost a domnívá se, že jsou s partnerem ve výchově jednotní. Nejčastější příčiny neshod pak vidí rodiče buďto přímo v sobě a v partnerovo osobnosti a chování, zejména v odlišném pohledu na přísnost vůči dítěti, nebo v tom, že se s partnerem nemohou shodnout na tom, co je pro dítě nejlepší, např. co se týče školního prospěchu, účasti dětí na domácích pracích, samostatnosti dítěte atd.

Jelikož toto téma není zatím příliš prozkoumáno, zejména tady v České republice, mohla by být tato diplomová práce a její výsledky inspirací pro další možné budoucí práce. Zároveň by mohly být výsledky užitečné na poli psychologické praxe, a to zejména v oblasti manželského či rodinného poradenství.

Seznam použité literatury

- Ahmadi, K., & Saadat, H. (2015). Contribution of marital stability to parenting styles: A cross-sectional study of Iranian mothers in intact marriages. *Journal of Child and Family Studies, 24*(7), 2155-2163.
- Amato, P. R., Booth, A., Johnson, D. R., & Rogers, S. J. (2009). *Alone together*. Harvard University Press.
- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Balter, L. (2005). Parenting. In S. W. Lee (Ed.), *Encyclopedia of School Psychology* (pp. 372-375). SAGE Publications. Retrieved from:
<https://link.gale.com/apps/doc/CX3453000179/GVRL?u=karlova&sid=bookmark-GVRL&xid=c22bf2cd>
- Baumrind, D., & Black, A. E. (1967). Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls. *Child Development, 38*, 291–327.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children. *Developmental Psychology, 4*, 99-102.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. Pp. 349-378.
- Baumrind, D. (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. *The Journal of Early Adolescence, 11*(1), 56–95.
- Baumrind, D. (2013). Authoritative parenting revisited: History and current status. In R., E., Larzelere, A., S., Morris, & A., W., Harrist (Eds.), *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development* (pp. 11–34). American Psychological Association.
- Belot, M., & Francesconi, M. (2013). Dating preferences and meeting opportunities in mate choice decisions. *Journal of Human Resources, 48*(2), 474-508.
- Bergstrom, T. C., & Bagnoli, M. (1993). Courtship as a waiting game. *Journal of political economy, 101*(1), 185-202.

- Bidokhti, N. M., & Pourshanbaz, A. (2012). The relationship between attachment styles, marital satisfaction and sex guilt with sexual desire in Iranian women. *Iranian Journal of Clinical Psychology, 1*(1).
- Branscum, P., & Housely, A. (2018). Differences in how mothers and fathers monitor sugar-sweetened beverages for their young children (7-12 years). *Health Education & Behavior, 45*(2), 247–253.
- Bumpass, L. L., Sweet, J. A., & Call, V. R. (2017). National Survey of Families and Households, Wave 1: 1987-1988. *Ann Arbor, MI: Inter-university Consortium for Political and Social Research [distributor], 08-31*.
- Campbell, J., & Gilmore, L. (2007). Intergenerational continuities and discontinuities in parenting styles. *Australian Journal of Psychology, 59*(3), 140–150.
- Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (1996). The social development model: A theory of antisocial behavior. In J. D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp. 149-197). Cambridge University Press.
- Conrade, G., & Ho, R. (2001). Differential parenting styles for fathers and mothers: Differential treatment for sons and daughters. *Australian Journal of Psychology, 53*(1), 29–35.
- Čáp, J., & Boschek, P. (1994). *Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy v rodině: příručka*. Psychodiagnostika.
- Čáp, J. (1993). *Psychologie výchovy a učení*. Karolinum.
- Český statistický úřad (2014). Úplné rodiny. Retrieved from: https://www.czso.cz/csu/czso/41n2-02-ziskane_ze_sldb_2001-1_uplne_rodiny
- Český statistický úřad (2020). *Průměrný věk při narození dítěte v letech 1950–2019*. Retrieved from: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-ditete-v-letech-1950-2019>
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting Style as Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin, 113*(3), 487–496.

- Darwiche, J., Favez, N., Simonelli, A., Antonietti, J. P., & Frascarolo, F. (2015). Prenatal coparenting alliance and marital satisfaction when pregnancy occurs after assisted reproductive technologies or spontaneously. *Family Relations*, 64(4), 534-546.
- DeLongis, A., & Zwicker, A. (2017). Marital satisfaction and divorce in couples in stepfamilies. *Current opinion in psychology*, 13, 158-161.
- DeMaris, A., Mahoney, A., & Pargament, K. I. (2010). Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the effects of marital inequity. *Journal of family Issues*, 31(10), 1255-1278.
- Díaz-Giménez, J., & Giolito, E. (2013). Accounting for the timing of first marriage. *International Economic Review*, 54(1), 135-158.
- Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F., & Fraleigh, M. J. (1987). Special Issue on Schools and Development. The Relation of Parenting Style to Adolescent School Performance. *Child Development*, 58(5).
- Favez, N., Widmer, E., Doan, M. T., & Tissot, H. (2015). Coparenting in Stepfamilies: Maternal Promotion of Family Cohesiveness with Partner and with Father. *Journal of Child & Family Studies*, 24(11).
- Fleming, C. B., Mason, W. A., Thompson, R. W., Haggerty, K. P., & Gross, T. J. (2016). Child and parent report of parenting as predictors of substance use and suspensions from school. *The Journal of Early Adolescence*, 36(5), 625-645.
- Fučík, P. (2016). Genderové aspekty rozvodovosti. Co může studium rozvodu nabídnout teoreticky zaměřené sociologii rodiny? *Sociologický časopis*. 52(4), 557-580.
- Gamble, W. C., Ramakumar, S., Diaz, A., (2007). Maternal and paternal similarities and differences in parenting: An examination of Mexican-American parents of young children. *Early childhood research quarterly*, 22(1), 0-88.
- Gámez – Guadix, M., & Almendros, C. (2015). Parental discipline in Spain and in the United States: Differences by country, parent – child gender and education level. *Infancia y Aprendizaje*, 38(3), 569–599.
- Gillernová, I. (2003). Dítě v rodině. In V. Mertin, I. Gillernová (Eds.). *Psychologie pro učitelky mateřské školy (s.)*. Portál.

- Gillernová, I. (2009)a. Společné činnosti rodičů a dětí a styly rodičovské výchovy. *Československá psychologie*, 53, 4, 336-348.
- Gillernová, I. (2009)b. Edukační interakce rodičů a dětí a její proměny v reflexi dospívajících. *Československá psychologie*, 53, 3, 209-223.
- Gorchoff, S. M., John, O. P., & Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle – age An 18 – year longitudinal study. *Psychological Science*, 19(11):1194-200.
- Greenlee, J. L., Piro-Gambetti, B., Putney, J., Papp, L. M., & Hartley, S. L. (2021). Marital satisfaction, parenting styles, and child outcomes in families of autistic children. *Family Process*, 00:1–21.
- Graham, C. A., Mercer, C. H., Tanton, C., Jones, K. G., Johnson, A. M., Wellings, K., & Mitchell, K., R. (2017). What factors are associated with reporting lacking interest in sex and how do these vary by gender? Findings from the third British national survey of sexual attitudes and lifestyles. *BMJ open*, 7(9), e016942.
- Greenspan, Stephen (2006). Rethinking “Harmonious Parenting” Using a Three-factor Discipline Model. *Child Care in Practice*, 12(1), 5–12.
- Hitsch, G. J., Hortaçsu, A., & Ariely, D. (2010). Matching and sorting in online dating. *American Economic Review*, 100(1), 130-63.
- Huang, C. Y., Hsieh, Y. P., Shen, A. C. T., Wei, H. S., Feng, J. Y., Hwa, H. L., & Feng, J. Y., (2019). Relationships between parent-reported parenting, child-perceived parenting, and children’s mental health in Taiwanese children. *International journal of environmental research and public health*, 16(6), 1049.
- Chao, R. K. (2001). Extending research on the consequences of parenting style for Chinese-Americans and European-Americans. *Child Development*, 72, 1832–1843.
- Choo, E., & Siow, A. (2006). Who marries whom and why. *Journal of political Economy*, 114(1), 175-201.
- Jacob, T., & Windle, M. (1999). Family assessment: Instrument dimensionality and correspondence across family reporters. *Journal of Family Psychology*, 13, 339-354.
- Jedlička, R. (2017). *Psychický vývoj dítěte a výchova*. Grada.

- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1): 73-85.
- Kang, T., & Jaswal, S. (2009). Marital stability as a correlate of parenting. *Studies on Home and Community Science*, 3(1), 39-49.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2020). Research on marital satisfaction and stability in the 2010s: Challenging conventional wisdom. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 100-116.
- Králíková, B. (2017). *Výchovné styly v rodině a sebeúcta dospívajících dětí* (diplomová práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- Kratochvíl, S. (2009). *Manželská a párová terapie*. Portál.
- Kocourková, J. (2011). Aktuální trendy české populace. In L. Šulová, T. Fait & P. Weiss. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví (s.)*. Maxdorf.
- Komárková, S., & Skokanová, Z. (2012). Souvislost mezi všímavostí a spokojeností ve vztahu (Písemná práce III.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.
- Komárková, S. (2016). Citová vazba v partnerském vztahu a v manželství: Využití teorie a výzkumu citové vazby v psychoterapii (diplomová práce). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.
- Kusner, K. G., Mahoney, A., Pargament, K. I., & DeMaris, A. (2014). Sanctification of marriage and spiritual intimacy predicting observed marital interactions across the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology*, 28(5), 604.
- Kwok, S. Y., Cheng, L., Chow, B. W., & Ling, C. C. (2015). The spillover effect of parenting on marital satisfaction among Chinese mothers. *Journal of Child and Family Studies*, 24(3), 772-783.
- Lee, W. S., & McKinnish, T. (2018). The marital satisfaction of differently aged couples. *Journal of population economics*, 31(2), 337-362.
- Lewin, K., Lippitt, R., & White, R. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created "social climates." *Journal of Social Psychology*, 10, 271-299.
- Maas, M. K., McDaniel, B. T., Feinberg, M. E., & Jones, D. E. (2018). Division of labor and multiple domains of sexual satisfaction among first-time parents. *Journal of Family Issues*, 39(1), 104-127.

- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In E. M. Hetherington (Ed.) & P. H. Mussen (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Vol 4. Socialization, personality and social development* (pp. 1–101). New York: Wiley.
- Mahoney, A., Jouriles, E. N., & Scavone, J. (1997). Marital adjustment, marital discord over childrearing, and child behavior problems: Moderating effects of child age. *Journal of Clinical Child Psychology, 26*(4), 415-423.
- Margolin, G., Gordis, E. B., & John, R. S. (2001). Coparenting: a link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of family Psychology, 15*(1), 3.
- Matějček, Z. & Dytrych, Z. (1999). *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Grada.
- Matějček, Z. & Dytrych, Z. (2002). *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Grada.
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H., & Branje, S. J. (2019). Coming closer in adolescence: Convergence in mother, father, and adolescent reports of parenting. *Journal of Research on Adolescence, 29*(4), 846-862.
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H., & Branje, S. J. (2019). Coming closer in adolescence: Convergence in mother, father, and adolescent reports of parenting. *Journal of Research on Adolescence, 29*(4), 846–862.
- Matějček, Z. (2013). *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Portál.
- Matějček, Z. (2015). *Co děti nejvíc potřebují*. Portál.
- McNulty, J. K., Maxwell, J. A., Meltzer, A. L., & Baumeister, R. F. (2019). Sex-differentiated changes in sexual desire predict marital dissatisfaction. *Archives of sexual behavior, 48*(8), 2473-2489.
- Muris, P., Bögels, S., Meesters, C., van der Kamp, N., & van Oosten, A. (1996). Parental rearing practices, fearfulness, and problem behaviour in clinically referred children. *Personality and Individual Differences, 21*(5), 813-818.
- Němcová, M. (2020). *Vztahy mezi členy znovusložených rodin a osobní pohoda dítěte*. Nepublikovaná diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Česká republika.

- Orbuch, T. L., Veroff, J., Hassan, H., & Horrocks, J. (2002). Who will divorce: A 14-year longitudinal study of Black couples and White couples. *Journal of Social and Personal Relationships, 19*, 179 – 202.
- Onyishi, E. I., Sorokowski, P., Sorokowska, A., & Pipitonec, R. N. (2012). Children and marital satisfaction in a non-Western sample: having more children increases marital satisfaction among the Igbo people of Nigeria. *Evolution Human Behavior, 33*(6):771-774.
- Pakaluk, C. R., & Price, J. (2020). Are mothers and fathers interchangeable caregivers? *Marriage & Family Review, 56*(8), 784–793.
- Park, H., & Bauer, S. (2002). Parenting practices, ethnicity, socioeconomic status and academic achievement in adolescents. *School Psychology International, 23*, 386–395.
- Pasch, K. E., Stigler, M. H., Perry, C. L., & Komro, K. A. (2010). Parents' and children's self-report of parenting factors: How much do they agree and which is more strongly associated with early adolescent alcohol use? *Health Education Journal, 69*, 31-42.
- Pešová, I., & Šamalík, M. (2006). *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Grada.
- Pedro, M. F., Ribeiro, T., & Shelton, K. H. (2012). Marital satisfaction and partners' parenting practices: The mediating role of coparenting behavior. *Journal of Family Psychology, 26*(4), 509.
- Pfeiferová, Š. (2009). Nemožné soužití aneb Proč se rodiče rozcházejí. Pohled matek samoživitelek. *Sociální studia, 6* (4), 93-111.
- Pratt, M., Hoffmann, D., Taylor, M., & Musher-Eizenman, D. (2019). Structure, coercive control, and autonomy promotion: A comparison of fathers' and mothers' food parenting strategies. *Journal of Health Psychology, 24*(13), 1863–1877.
- Prokopec, J., Dytrych, Z., & Schuller, V. (1973). *Rozvodové chování a manželský nesoulad*. Výzkumný ústav psychiatrický Praha.
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J., & Reid, P. A. (2002). Parenting and procrastination: Gender differences in the relations between procrastination, parenting style and self-worth in early adolescence. *Personality and Individual Differences, 33*(2), 271–285.

- Roger, W., Kwan, H., Sylvia, Y., Kwok, L., Chloe, C., & Ling, Y. (2015). The Moderating Roles of Parenting Self-Efficacy and Co-parenting Alliance on Marital Satisfaction Among Chinese Fathers and Mothers. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3506.
- Russel, A., & Saebel, J. (1997). Mother-Son, Mother-Daughter, Father-Son, Father-Daughter: Are they distinct relationships? *Developmental review*, 17(2), 111-147.
- Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H., & Palmer, G. (1998). Sex-based differences in parenting styles in a sample with preschool children. *Australian Journal of Psychology*, 50(2), 89–99.
- Řičan, P. (2013). *S dětmi chytře a moudře*. Portál.
- Sirková, M. (2011). Model rodiny a štýl výchovy. *Slovenský národopis*, 59(3), 282–300.
- Schwarz, J. C., Barton-Henry, M. L. & Pruzinsky, T. (1985). Assessing child-rearing behaviours: A comparison of ratings made by mother, father, child, and sibling on the CRPBI. *Child Development*, 56,462-479.
- Slaměník, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Grada.
- Smetana, J. G. (1995). Parenting styles and conceptions of parental authority during adolescence. *Child development*, 299-316.
- Speck, M. K., A., & Riggs, D. S. (2015). Parenting Styles in Military and Civilian Families with Adolescents: The Impact of Deployment, Mood, and Marital Satisfaction. *War and Family Life*, 123.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbusch, S. M. (1991). Authoritative parenring and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal of Research on Adolescence*, 1, 19-36.
- Sternberg, R. J. (1988). Triangulating love. In R. J. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.), *The psychology of love*. (pp. 119-138). Yale University Press.
- Stewart, L. P. (2002). Relationships, Types of. In J. R. Schement (Eds.), *Encyclopedia of Communication and Information* (Vyd. 3, pp. 876-878). Macmillan Reference USA.
- Retrieved from:
<http://go.galegroup.com.ezproxy.is.cuni.cz/ps/i.do?id=GALE%7CCX3402900242&v=2.1&u=karlova&it=r&p=GVRL&sw=w>

- Stevenson, D. & Baker, D. (1987). The family-school relation and the child's school performance. *Child Development*, 58, 1348-1357.
- Stokes, W. M. (2014). *Couple relationship satisfaction and parenting style among nonmarried parents of children in Head Start programs* (Doctoral dissertation, Capella University).
- Stone, E. A., & Shackelford, T. K. (2007). Marital Satisfaction. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.). *Encyclopedia of Social Psychology* (Vyd. 2, pp. 541-544). Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc. Retrieved from <http://go.galegroup.com.ezproxy.is.cuni.cz/ps/i.do?id=GALE%7CCX2661100321&v=2.1&u=karlova&it=r&p=GVRL&sw=w>
- Sutherland, S. E., Rehman, U. S., Fallis, E. E., & Goodnight, J. A. (2015). Understanding the phenomenon of sexual desire discrepancy in couples. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(2), 141-150.
- Svare, G. M., Jay, S., & Mason, M. A. (2004). Stepparents on stepparenting: An exploratory study of stepparenting approaches. *Journal of Divorce & Remarriage*, 41(3/4), 81-97.
- Šulová, L. (1998). Člověk v rodině. In J. Výrost & I. Slaměník (Eds.). *Aplikovaná sociální psychologie I: člověk a sociální instituce*. (1, pp. 303-342). Portál.
- Šulová, L. (2011a). Rodina jako základní sociální struktura ve společnosti. In L. Šulová, T. Fait & P. Weiss. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví (s.)*. Maxdorf.
- Šulová, L. (2011b). Faktory ovlivňující trvalost partnerského vztahu a volba partnera. In L. Šulová, T. Fait & P. Weiss. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Maxdorf.
- Tavakol, Z., Nikbakht Nasrabadi, A., Behboodi Moghadam, Z., Salehiniya, H., & Rezaei, E. (2017). A review of the factors associated with marital satisfaction. *Galen Medical Journal*, 6(3).
- Tein, J. Y., Roosa, M. W., & Michaels, M. (1994). Agreement between parent and child reports on parental behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 341-355.
- Teubert, D., & Pinquart, M. (2010). *The Association Between Coparenting and Child Adjustment: A Meta-Analysis*. *Parenting*, 10(4), 286-307.

- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and Marital Satisfaction: *A Meta-Analytic Review*, *65*(3), 574–583.
- Vafaenejad, Z., Elyasi, F., Moosazadeh, M., & Shahhosseini, Z. (2019). Psychological factors contributing to parenting styles: A systematic review. *F1000Research*, *7*(906), 906.
- Volling, B. L., & Belsky, J. (1991). Multiple determinants of father involvement during infancy in dual-earner and single-earner families. *Journal of Marriage and Family*, *53*, 461–474.
- Výrost, J. (2008). Osobní vztahy. In: J. Výrost, & I. Slaměník (Eds.). *Sociální psychologie*. (pp. 233-248). Praha: Grada.
- Weaver, S. E., & Coleman, M. (2010). Caught in the middle: Mothers in stepfamilies. *Journal of Social Personal Relationships*, *27*(3), 305-326.
- Wendorf, C. A., Lucas, T., Imamoğlu, E. O., Weisfeld, C. C., & Weisfeld, G. E. (2011). Marital satisfaction across three cultures: Does the number of children have an impact after accounting for other marital demographics?. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *42*(3), 340-354.
- Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, *20*(1), 0 – 12.
- Yaffe, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*, 1-14.
- Zhang, H., Ho, P. S., & Yip, P. S. (2012). Does similarity breed marital and sexual satisfaction?. *Journal of sex research*, *49*(6), 583-593.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Průměrný věk žen při narození dítěte v letech 1950 – 2019.....	36
Obrázek 2: Ukázka modelové situace z doplňkových otázek.....	48

Seznam tabulek

Tabulka 1: Model devíti polí způsobu výchovy.....	16
Tabulka 2: Distribuce kategorií emočního vztahu ve výchovném stylu otce (2002).....	21
Tabulka 3: Distribuce kategorií emočního vztahu ve výchovném stylu matky (2002).....	21
Tabulka 4: Distribuce kategorií výchovného řízení ve výchovném stylu otce (2002).....	22
Tabulka 5: Distribuce kategorií výchovného řízení ve výchovném stylu matky (2002)	22
Tabulka 6: Psychometrické vlastnosti dotazníku pro zjišťování způsoby výchovy v rodině ..	47
Tabulka 7: Věkové charakteristiky rodičů.....	51
Tabulka 8: Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů	51
Tabulka 9: Velikost místa bydliště rodin.....	52
Tabulka 10: Intervaly doby trvání partnerského vztahu rodičů	52
Tabulka 11: Počet dětí v rodinách.....	52
Tabulka 12: Věkové rozložení dětí a adolescentů.....	53
Tabulka 13: Průměrná partnerská spokojenost vzhledem k typu složení rodin.....	53
Tabulka 14: Průměrná partnerská spokojenost vzhledem k době trvání vztahu.....	54
Tabulka 15: Celkové styly výchovy dle modelu 9 polí v rodině z pohledu rodiče.....	54
Tabulka 16: Celkové styly výchovy dle modelu 9 polí v rodině z pohledu dítěte.....	55
Tabulka 17: Celkové styly výchovy v rodině vzhledem k typu složení rodin.....	56
Tabulka 18: Pohled rodičů a dětí na emoční vztah v rodinách a průměrná partnerská spokojenost	57
Tabulka 19: Pohled rodičů a dětí na výchovné řízení v rodinách a průměrná partnerská spokojenost	59
Tabulka 20: Kombinace emočních vztahů otce a matky k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností	60
Tabulka 21: Kombinace výchovných řízení otce a matky k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností	61
Tabulka 22: Výchovný styl matek z pohledu otců a průměrná partnerská spokojenost otců...	62
Tabulka 23: Výchovný styl otců z pohledu matek a průměrná partnerská spokojenost matek	63
Tabulka 24: Shodný a rozdílný emoční vztah rodičů k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností	64
Tabulka 25: Shodné a rozdílné výchovné řízení rodičů k dítěti v souvislosti s partnerskou spokojeností	64

Tabulka 26: Korelace výpovědí rodičů a dětí týkajících se emočního vztahu v rodině.....	65
Tabulka 27: Korelace výpovědí rodičů a dětí týkajících se výchovného řízení v rodině.....	65
Tabulka 28: Přehled kategorií vztahujících se k 1. otevřené otázce	66
Tabulka 29: Přehled kategorií vztahujících se k 2. otevřené otázce	67
Tabulka 30: Přehled četností odpovědí na 3. otázku.....	68
Tabulka 31: Přehled četností odpovědí na 4. otázku.....	68
Tabulka 32: Přehled modelových situací neshod ve výchově rodičů a četnosti odpovědí.....	70

Seznam příloh

Příloha 1: Informovaný souhlas	I
Příloha 2: Doplnkové otázky.....	II
Příloha 3: Histogramy – normalita dat	V

Příloha 1

Informovaný souhlas

Vážení rodiče,

Jmenuji se Iveta Lávičková a jsem studentkou Karlovy Univerzity Filozofické fakulty oboru psychologie. V současné době píši závěrečnou diplomovou práci, která se týká partnerské spokojenosti a toho, jak tato spokojenost souvisí s výchovnými styly rodičů. Touto cestou bych Vás ráda požádala o povolení účasti Vašeho dítěte a Vás jako rodičů na tomto psychologickém výzkumu. Vaše dítě dostane dotazník, který měří zmiňované výchovné styly ve Vaší rodině. Jeden z rodičů vyplní vždy stejný dotazník jako jeho dítě (na zjištění výchovných stylů v rodině) a k němu i dotazník pro zjištění partnerské spokojenosti. Součástí dotazníků pro rodiče je pár doplňkových otázek týkajících se výchovných postojů a partnerské spokojenosti. Informace, které získám z těchto dotazníků použiji pouze k účelům závěrečné práce. Údaje o Vašem dítěti a Vás budou zcela anonymizované. Kdykoli máte právo na to, abyste Vy a Vaše dítě odstoupili od zmiňovaného výzkumu. Žádná rizika během výzkumu by neměla nastat.

Svým podpisem stvrzuji souhlas s výše uvedeným textem a povoluji účast mého dítěte na výzkumu diplomové práce s názvem „Výchovné styly rodičů a spokojenost v partnerském vztahu“.

Jméno a příjmení dítěte:

Datum narození dítěte:

Jméno a příjmení zákonného zástupce:

Datum narození zákonného zástupce:

Datum:

Podpis zákonného zástupce: .....

Příloha 2

Doplňkové otázky

V této části bych Vás poprosila o zodpovězení na pár závěrečných otázek, které se vztahují k Vaší partnerské spokojenosti a výchovným postojům.

1. Myslíte si, že pohled a názor vás a vašeho partnera na výchovu dětí ovlivňuje váš partnerský vztah? Pokud ano, v jakém smyslu?
2. Pokud se s partnerem dostanete do konfliktu kvůli výchově, z jakého důvodu se tak stává?

V následujících položkách udělejte křížek do okénka, které nejvíce odpovídá skutečnosti.

3. Jak ovlivňuje Váš odlišný pohled na výchovu partnerskou spokojenost?

Vůbec	Trochu	Zčásti	Úplně

4. Myslíte si, že se výchova dětí spíše řídí podle názorů vašeho partnera?

Nikdy	Někdy	Spíše ano	Vždy

5. Nyní si přečtete pět následujících situací neshod ohledně výchovy dětí, do kterých se mohou dostávat partneři/rodiče. Odpovězte prosím, zda a jak se týká Vás a Vašeho partnera, zda se také dostáváte do takových situací. (označte vaši odpověď křížkem do následující tabulky odpovědí)

A. Dítě nemá ve svém pokoji uklizeno, jeden z partnerů chce docílit toho, aby mělo dítě v pokoji pořádek, ale příliš se to nedaří. Rodič tedy hledá podporu u svého partnera, který tento výchovný požadavek nepovažuje za zásadní. Partneři se neshodnou a může dojít mezi nimi ke konfliktu. Jak je to u vás?

Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

B. Dítě dostane ve škole špatnou známku. Jeden z rodičů/partnerů se zlobí a požaduje, aby si dítě známku opravilo. Druhý rodič má odlišný názor, nevidí důvod, proč by si dítě mělo známku hned opravovat, školní prospěch není tak důležitý. Partneři se neshodnou a může dojít ke konfliktu mezi nimi. Jak je to u vás?

Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

C. Dítě tráví volný čas trochu odlišně, než by si představoval jeden z rodičů. Požaduje tedy změnu, chce pro dítě to nejlepší, myslí si, že více či méně volnočasových aktivit, nebo dokonce úplná změna aktivit by dítěti prospěla. Hledá oporu u partnera, který ale žádný problém nevidí a koníčky dítěte podporuje ve stávající podobě. Partneři se dostávají do neshody. Jak je to u vás?

Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

D. Dítě se vídá s kamarády, které se jednomu z partnerů nepozdávají. Myslí si, že mají na dítě negativní vliv. Hledá oporu u svého partnera, který ale žádný problém nevidí v tom, aby se dítě dále stýkalo s jeho kamarády. Oba partneři se dostávají do neshody. Jak je to u vás?

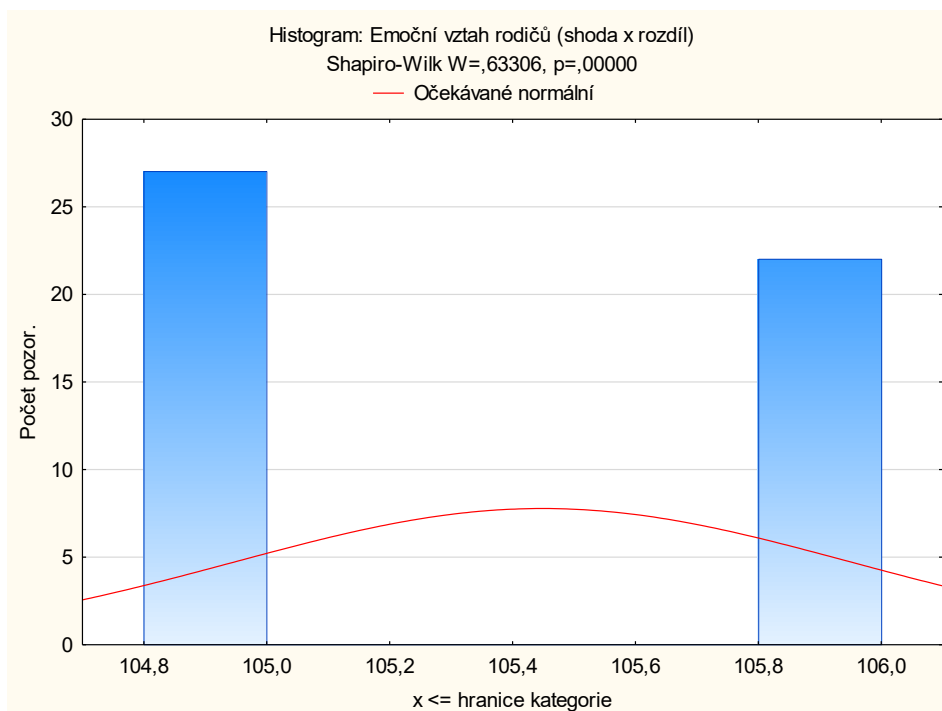
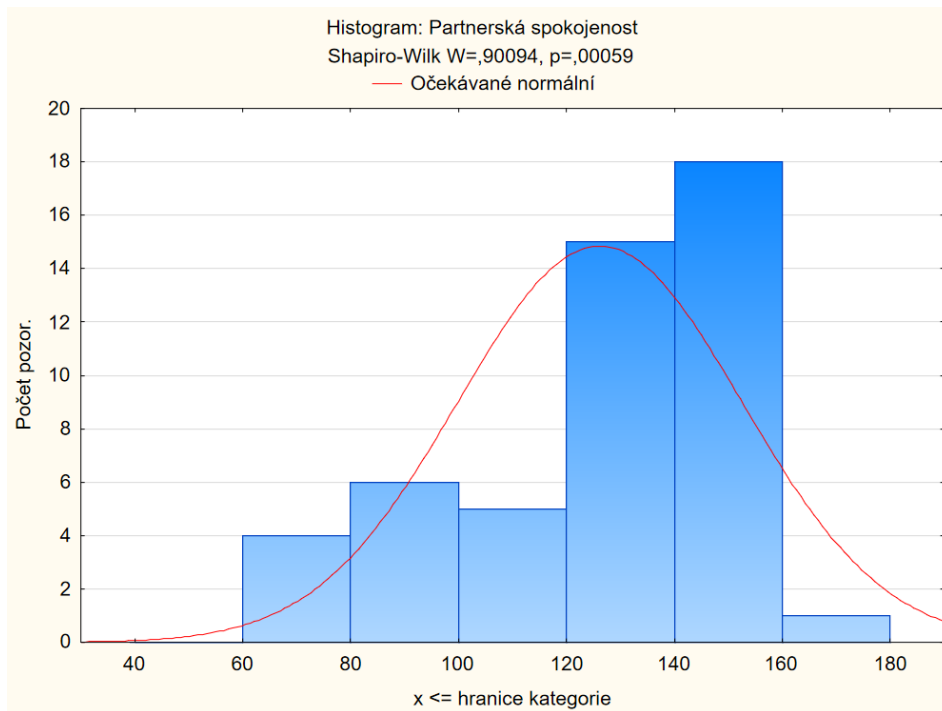
Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

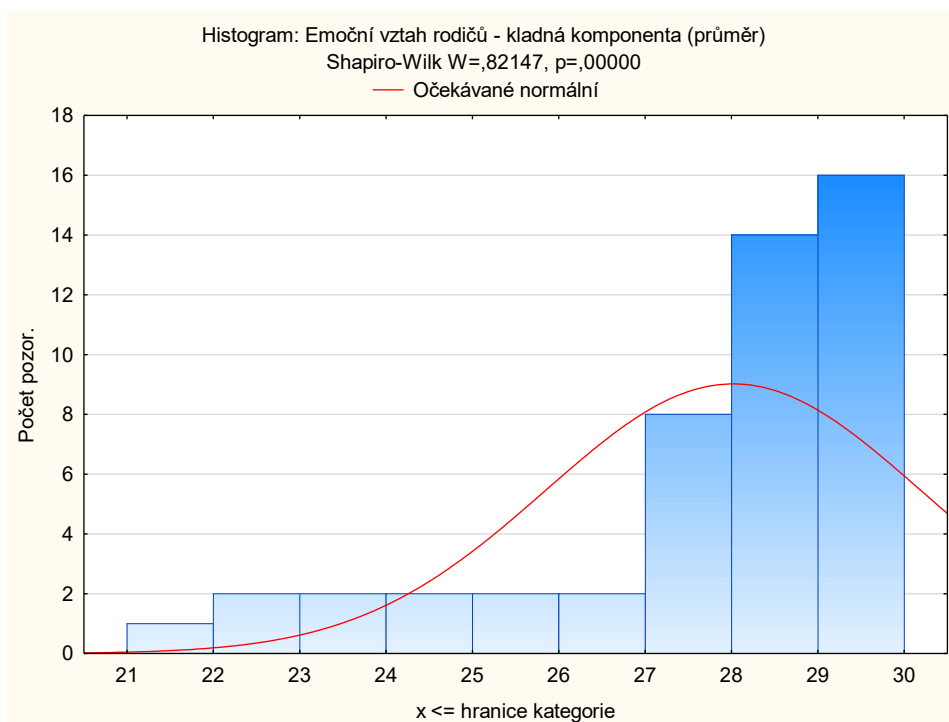
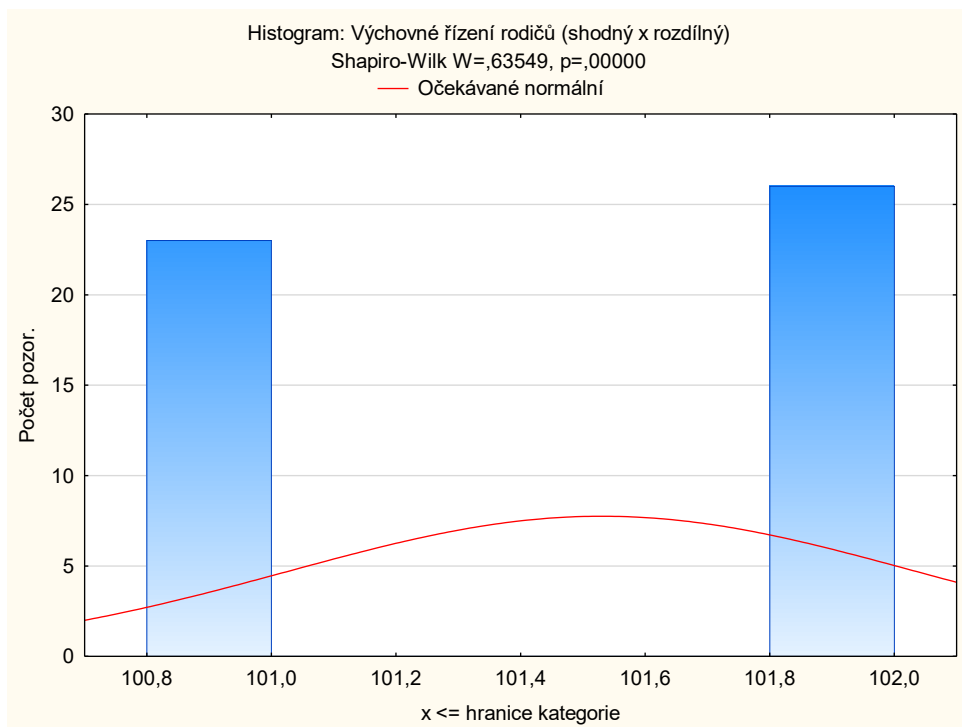
E. Do výchovy vašich dětí často mluví rodič jednoho z partnerů (nebo jiný příbuzný) a druhému z partnerů se to nelíbí. Nesouhlasí s názory svého tchána/tchýně, chce mít výchovu svých dětí ve své režii, nechce, aby mu někdo mluvil do výchovy. Hledá oporu u svého partnera (syn/dcera daného příbuzného, který zasahuje do výchovy dětí). Partneři se dostávají do neshod. Jak je to u vás?

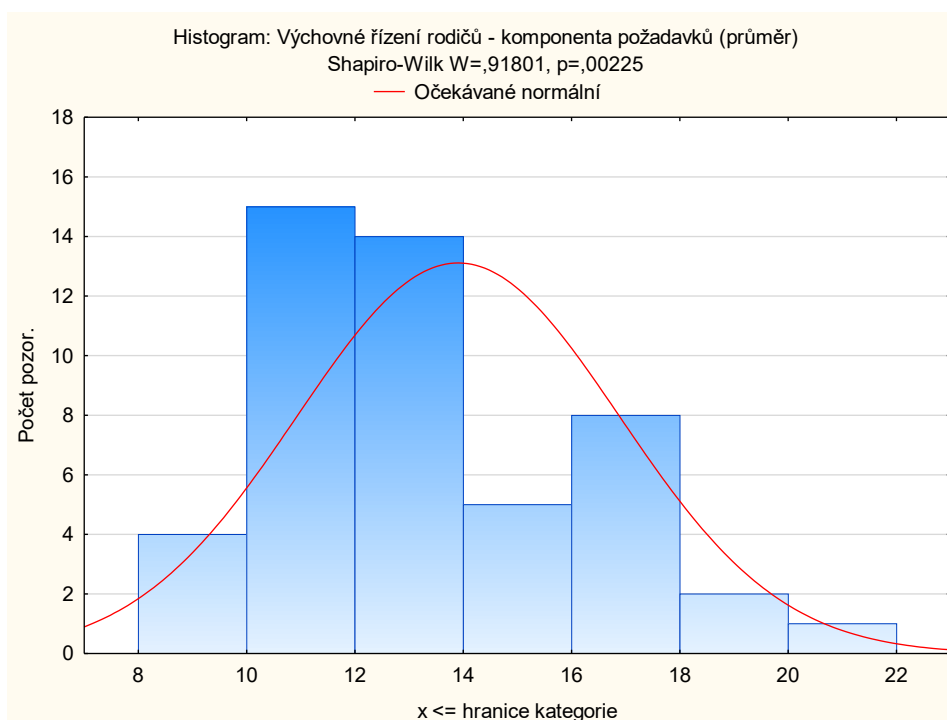
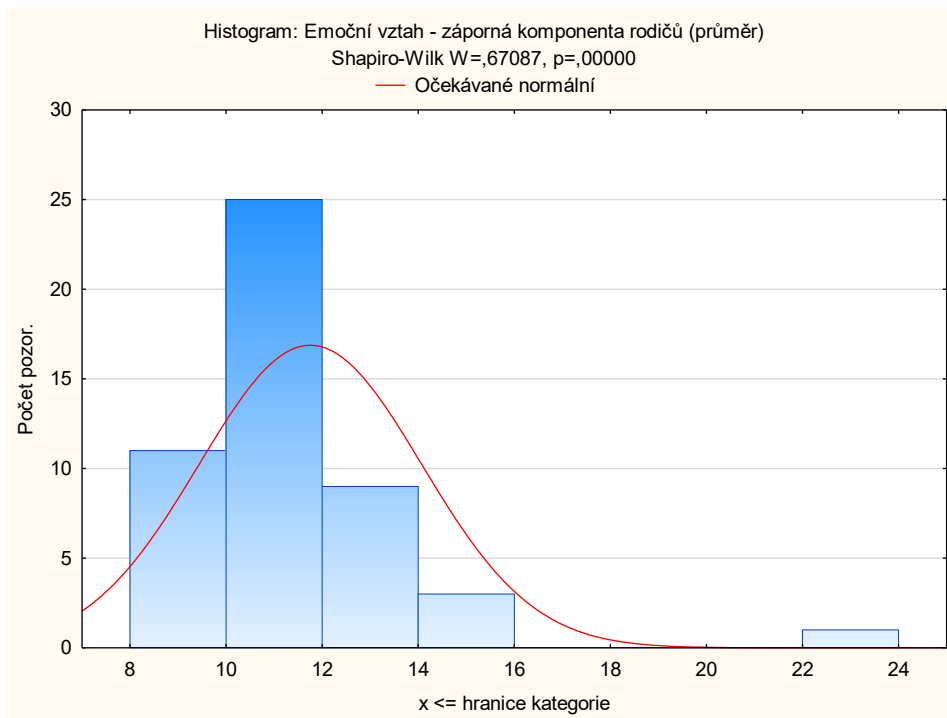
Nikdy	Výjimečně	Občas	Často

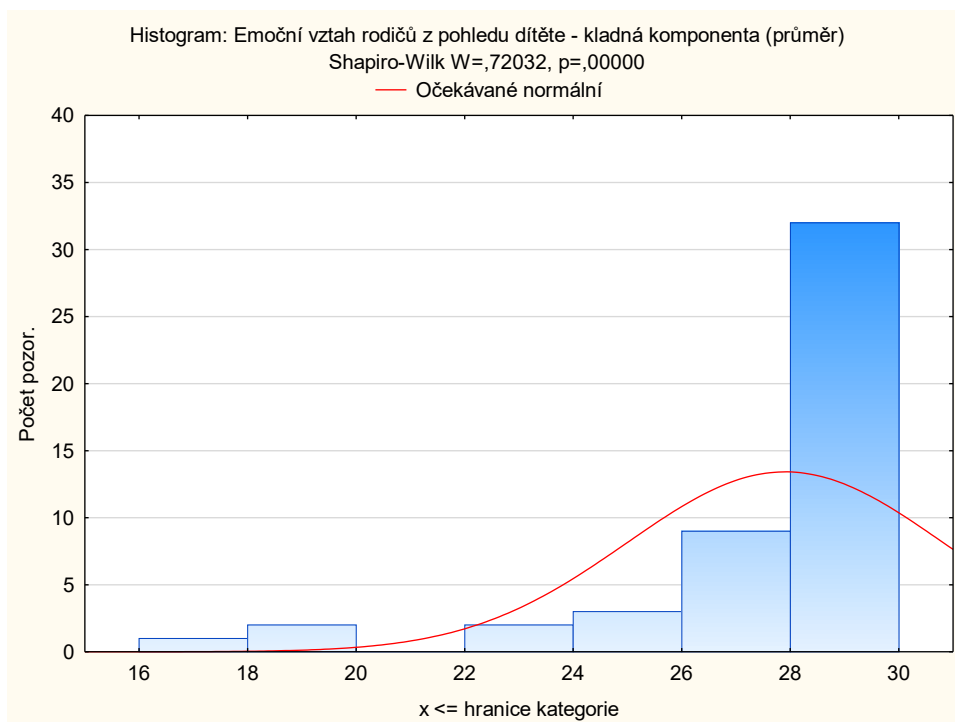
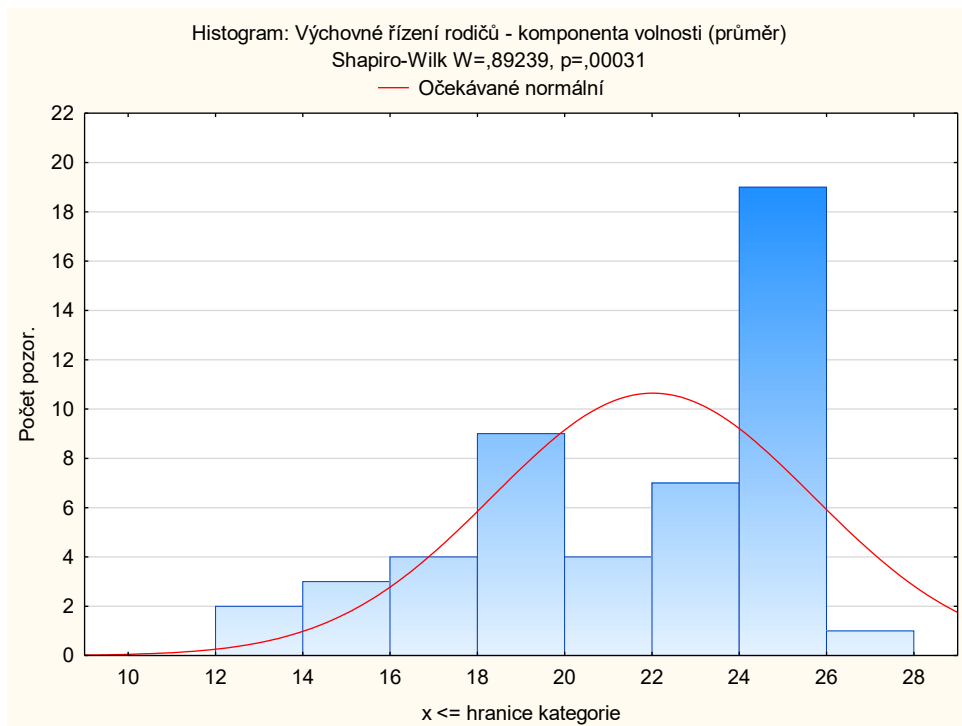
Příloha 3

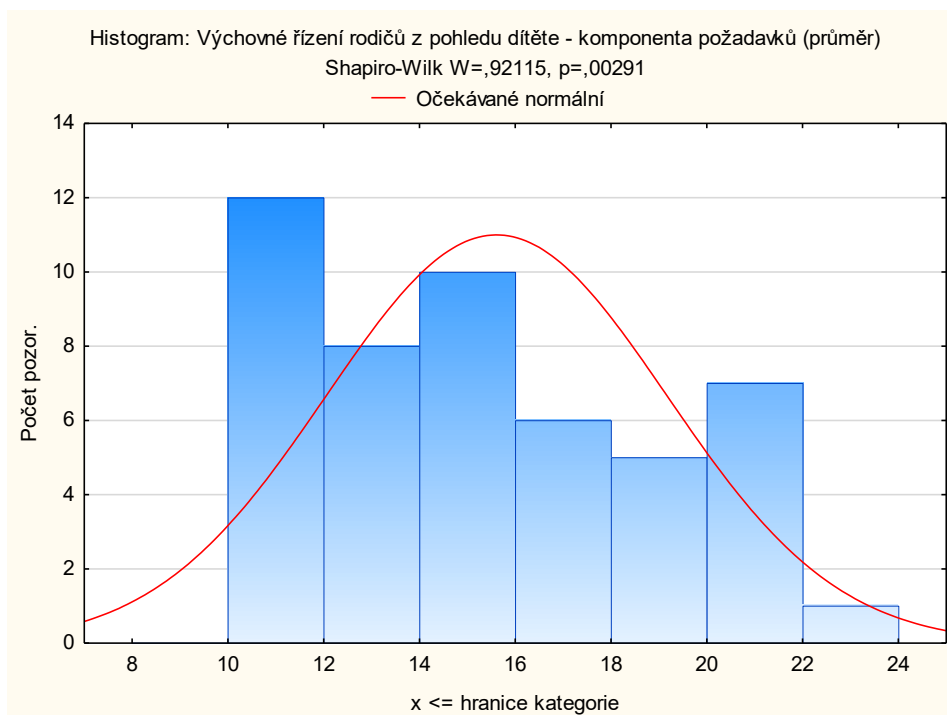
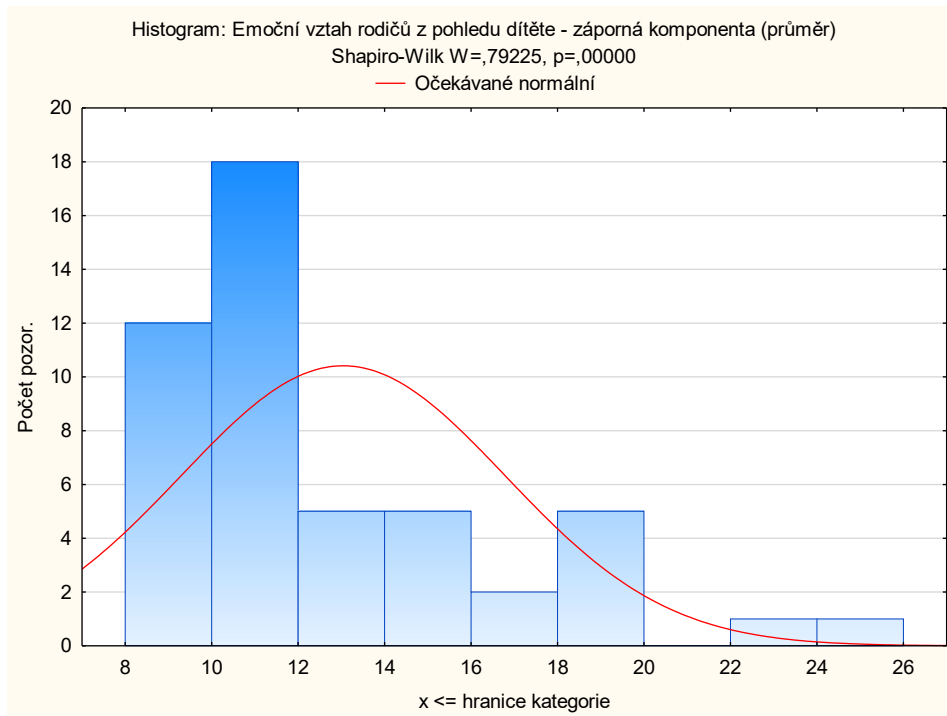
Histogramy – normalita dat

Histogram: Výchovné řízení rodičů z pohledu dítěte - komponenta volnosti (průměr)

Shapiro-Wilk $W=,91840$, $p=,00232$

— Očekávané normální

